

דברי-אגדה

דברי-אגדה

מבחר האגדות שבת-למוד ומדרשים

(לתלמידים)

סדרות, מפרשות ומנקודות על-ידי

י. ח. רבניצקי וח. נ. ביאליק.

74728

ספר שני. חוברת המשיית.

מהדורה שלישית

הוצאת "מוריה" ירושלים / ברלין / אודיסה

ברלין, תרפ"ב

XIV.

Offsetdruck und Einband E. Heckendorff, Berlin

TARTU ÜLIKOOI
RAAMATUKOGU

תוכן:

א.

רבי שמעון בן שטח. עמודי

- I. א. בן-שטח והצדוקים. (מגלת תענית י')
- II. ב. בן-שטח וינאי המלך. (בראשית-רבה צ"א; ברכות מ"ח).
- ג. " " " (סנהדרין י"ט; תנחומא הקדום)
- III. ד. שונאי בצע. (דברים רבה ג')
- IV. ה. מכשפה לא תהיה. (ירושלמי חגיגה; סנה' ו'; רש"י).

ב.

חוני המעגל וזרעו.

- I. א. חוני המעגל ותפלת גשמים. (תענית כ"ג)
- II. ב. שנה של שבעים שנה. (שם)
- III. ג. אבא-חלקיה ותפלת גשמים. (שם)
- IV. ד. חנן הנחבא. (שם)

ג.

הלל הזקן.

- I. א. הלל ואהבת התורה. (סוטה כ"א)
- ב. " " " (יומא ל"ה)
- II. ג. ענותנותו של הלל (שבת ל', ל"א)
- III. ד. תורה שבכתב ותורה שבעל-פה (שם ל"א)
- IV. ה. התורה כולה על רגל אחת. (שם)
- V. ו. נר שבקש להיות כהן גדול. (שם)
- VI. ז.ח. גומל נפשו. (ויקרא רבה ל"ד)
- VII. פ. רחמי הלל. (כתובות ס"ז)
- י. " " (דרך-ארץ ו')

ד.

רבן יוחנן בן-זכאי.

- I. א. תורתו וחכמתו של בן-זכאי. (ראש-השנה ל"א)
- ב. " " " (סוכה כ"ח)
- II. ג. מעשה מרכבה. (חגי' י"ד)
- III. ד. שתי דרכים. (בר' כ"ה)

ה.

עמודי

רבי חנינא בן דוסא.

24 .	.	.	.	.	.	.	.	א. קב חרובים. (תענ' כד)	I.
.	.	.	.	.	.	.	.	ב. נס בתנור ובערבה. (שם)	II.
25 .	.	.	.	.	.	.	.	ג. רגל של שלחן זהב. (שם)	.
.	.	.	.	.	.	.	.	ד. חומץ דולק. (שם)	III.
26 .	.	.	.	.	.	.	.	ה. עזיו של בן-דוסא. (שם)	IV.
.	.	.	.	.	.	.	.	ו. נס בקורות הבית. (שם)	V.
27 .	.	.	.	.	.	.	.	ז. לפני מלאכים יתיצב. (קחלת רבה א)	VI.
.	.	.	.	.	.	.	.	ח. בן-דוסא והגשמים. (שם)	VII.
28 .	.	.	.	.	.	.	.	ט. אין הערוד ממית. (בר' לג)	VIII.
.	.	.	.	.	.	.	.	י. בן-דוסא והארי. (תנה"ק)	IX.
.	.	.	.	.	.	.	.	יא. תמלתו של בן-דוסא על החלילים. (בר' לר)	X.
30 .	.	.	.	.	.	.	.	יב. וכי נביא אתה? (יבמות קכא)	XI.
.	.	.	.	.	.	.	.	יג. בהמתו של צדיק. (אבות דרבי נתן ח)	XII.

ו.

רבן גמליאל (השני).

32 .	.	.	.	.	.	.	.	א. עכר לעם. (הוריות י)	I.
33 .	.	.	.	.	.	.	.	ב. רבן גמליאל ורבי יהושע. (ר"ה בה)	II.
34 .	.	.	.	.	.	.	.	ג. " " " " (בר' כז)	.
37 .	.	.	.	.	.	.	.	ד. נשיא משמש אורחים. (קידושין לב)	III.
38 .	.	.	.	.	.	.	.	ה. קללות—ברכות. (ב"ר כז)	IV.

ז.

רבי אליעזר בן הורקנוס.

	.	.	.	.	.	.	.	א. תחלתו של רבי אליעזר בן הורקנוס. (פרקי דרבי אליעזר א, ב; אדר"ג ו; ב"ר מב; תנה"ק; ביצה י"ג)	I.
39 .	.	.	.	.	.	.	.	ב. בית מדרשו של רבי אליעזר. (שיר השירים רבה א)	II.
42 .	.	.	.	.	.	.	.	ג. חיי עולם וחיי שעה. (ביצה טו)	III.
43 .	.	.	.	.	.	.	.	ד. תנור של עכנאי. (בבא מציעא נט)	IV.
45 .	.	.	.	.	.	.	.	ה. כשחלה רבי אליעזר. (סנה' קא)	V.
46 .	.	.	.	.	.	.	.	ו. " " " (שם)	.
.	.	.	.	.	.	.	.	ז. " " " (שם סת; אדר"ג)	.

ח.

רבי יהושע בן חנניה.

עמוד

- I. א. אשרי יולדתו". (אבות ג; ירוש' יבמ' א) . 49 .
- II. ב. תורתו של רבי יהושע. (שהש"ר א) . "
- III. ג. "הכמה מפוארה בכלי מכוער". (תענ' ז) . 50 .
- IV. ד. ארי וקורא מצרי. (ב"ר סד) — . "
- V. ה. ר' יהושע והמין. (חג' ה') . 51 .
- VI. ו. כבשה בין שבעים ואכנים. (ילקוט) . 52 .
- VII. ז. מכני ציון היקרים. (גיטין נ"ח; איכה רבה ד') . "
- VIII. ח. שלשה שנצחוהו. (עירובין נ"ג) . "
- IX. ט. כבדהו וחשדהו. (ד"א ה') . 54 .
- X. י. "לא יראני האדם". (חולין ס'; מדרש אבכיר) . "
- XI. יא. סעודה לאלהים. (חולין ס') . 55 .
- XII. יב. אריה של ביעילאי. (שם נ"ט) . "
- XIII. יג. נזירת הקיסר ונזירת משה. (רות רבה ג'; ילקוט) . 56 .
- " יד. ר' יהושע וזקני ביהאמנא. (נדה ס"ט, ע') . 57 .
- XIV. טו. ר' יהושע בזקנותו. (שבת קנ"ב) . 60 .

ט.

נחום איש גמזו.

- I. א. אוי לי אם לא ראיתוני בכך". (תענ' כ"א) . 61 .
- II. ב. גם זו לטובה. (סנה' ק"ח, ק"ט) . 62 .

י.

רבי טרפון.

- I. א. תורתו של ר' טרפון. (אדר"נ י"ח) . 64 .
- II. ב. ד' טרפון ואריסו. (ירוש' שביעית ד'; אדר"נ כ"ה; גדרים ס"ב) . "
- III. ג. העירות שלקח ר' עקיבא לר' טרפון. (כלה) . 65 .
- IV. ד. ר' טרפון ואמו. (ירוש' פאה א') . 66 .

יא.

רבי עקיבא.

- I. א. משה ורבי עקיבא. (מנחות כ"ט) . 67 .
- II. ב. רבי עקיבא וכתו של כלבאשבע. (כתוב' ס"ב; גדר' ג') . 68 .
- III. ג. תחלתו של ר' עקיבא. (אדר"נ ו'; ירוש' פסחים) . 69 .

71	IV ד. תורה מבחין. (שהש"ר א')
72	V ה. אוצר כלום. (אדר"ג י"ח)
"	VI ו. רבי עקיבא בבלו. (שמהות ח'; מועד=קטן כ"א)
73	VII ז. ענוהו של ר' עקיבא. (תנחומא)
"	VIII ח. תפלתו של רבי עקיבא. (בר' ל"א)
74	IX ט. נכנס לפרדס ויצא בשלום. (חג' י"ד)
"	X י. תלמידיו של רבי עקיבא. (יבמ' ס"ב; קה"ר)
75	XI יא. רבי עקיבא נצל מגלי הים. (יבמ' קב"א)
"	XII יב. הכל לטובה. (בר' ס')
76	XIII יג. בקור חולה. (גדר' מ')
"	XIV יד. פרעון חוב. (שם ג'; רש"י)
77	XV טו. רבי עקיבא וטורנוסרופוס. (תנח')
"	XVI מז. בבית האסורים. (עיר' כ"א)
78	XVII יו. מיתתו של רבי עקיבא. (בר' ס"א)
80	XVIII יח. קבורתו של רבי עקיבא. (ילקוט)

יב.

עשרה הרוגי מלכות.

81	I א. נחתמה הגזירה. (מדרש אלה אזכרה)
83	II ב. רבי שמעון ורבי ישמעאל. (שם; אדר"ג ל"ח)
85	III ג. רבי עקיבא בן יוסף. (מד' אלא"ז; שמח' ח')
"	IV ד. רבי חנינא בן תרדיון. (מד' אלא"ז; ע"ז י"ז)
87	V ה. רבי יהודה בן בבא. (מד' אלא"ז; פנה' י"ד)
88	VI ו. רבי יהודה בן דמא. (מד' אלא"ז)
89	VII ז. רבי חוצפית המתורגמן. (שם)
90	VIII ח. רבי חנינא בן חכינאי. (שם)
91	IX ט. רבי ישבב הסופר. (שם)
"	X י. רבי אליעזר בן שמוע. (שם)
92	XI יא. ונקיתי דמם לא נקיתי. (ר"ה כ"ג)

רבי שמעון בן שטח.

I. בן-שטח והצדוקים.

בְּעָשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה בְּמִטֵּת נְתִישְׁבָה כְּנָסְיָהּ עַל הַדִּין. מִפְּנֵי
 שֶׁכָּשְׁהוּ צְדוּקִים יוֹשְׁבִים בְּסִנְהֶדְרִין שְׁלָהֶם — יָנְאִי הַמֶּלֶךְ
 וּשְׁלֹמוֹנִין הַמֶּלֶכָה יוֹשְׁבֵת אֶצְלוֹ. וְלֹא אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב עִמָּהֶם.
 חוּץ מִשְׁמַעוֹן בֶּן שֵׁטַח. וְהָיוּ שׂוֹאֲלִים תְּשׁוּבוֹת וְהִלְכוֹת וְלֹא הָיוּ
 יוֹדְעִים לְהֵבִיא רְאִיָּה מִן הַתּוֹרָה. אָמַר לָהֶם שְׁמַעוֹן בֶּן שֵׁטַח:
 כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְהֵבִיא רְאִיָּה מִן הַתּוֹרָה יֵהָא רְאוּי לִישֹׁב
 בְּסִנְהֶדְרִין. וְכָל מִי שֶׁאִינוּ יוֹדְעַ לְהֵבִיא רְאִיָּה מִן הַתּוֹרָה אִינוּ
 רְאוּי לִישֹׁב בְּסִנְהֶדְרִין. פֶּעַם אַחַת נָפַל דָּבָר שֶׁל מַעֲשֵׂה בִינְיָהִם
 וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים לְהֵבִיא רְאִיָּה מִן הַתּוֹרָה חוּץ מִזֶּקֶן אֶחָד שֶׁהָיָה
 מִפְּטָפֹט כְּנָגְדוֹ. אָמַר לוֹ: תֵּן-לִי זָמָן וּלְמַחֵר אָנִי מְשִׁיבָךְ. נָתַן
 לוֹ זָמָן. הִלֵּךְ וַיֵּשֶׁב לוֹ בֵּינוּ לְבֵין עֶצְמוֹ. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה שֶׁלֹּא הָיָה
 יוֹדֵעַ לְהֵבִיא רְאִיָּה מִן הַתּוֹרָה, לְמַחֵר נִתְּבִישׁ מִלְּבֹא וּמִלִּישֹׁב
 בְּסִנְהֶדְרִין גְּדוּלָּה. וְהָעֵמִיד שְׁמַעוֹן בֶּן שֵׁטַח אֶחָד מִן הַתְּלָמִידִים

(א) נְתִישְׁבָה כְּנָסְיָהּ וּגו'—חֲזוּרָה כְּנָסִית הַסִּנְהֶדְרִין שֶׁל הַפְּרוּשִׁים לִישֹׁב
 בְּדִין, כְּמוֹ שֶׁמְפֹרָשׁ. לְהֵלֵךְ. צְדוּקִים—בְּנֵי כַת יְדוּעָה בְּזִמְנָא בֵּית שְׁנִי, שֶׁלֹּא
 הוֹדוּ בַּתּוֹרָה שֶׁבַע-עֶלְפָּה. מִיִּשְׂרָאֵל—מִן הַפְּרוּשִׁים. דָּבָר שֶׁל מַעֲשֵׂה—עֲנִין שֶׁל
 הַלְכָה. מִפְּטָפֹט—מְדַבֵּר.

gemeint:
 im 10. u. 11. J.
 alle/nicht
 dass jene ein
 extra. 0. letter?

והושיבו במקומו. אמר להם: אין פוחתין בסנהדרין משל שבועים ואחד. וכך היה עושה בכל יום יום עד שנסתלקו כלם. וישבה סנהדרין על דעתו.

ואותו היום שנסתלקה סנהדרין של צדוקים וישבה סנהדרין של ישראל—עשאוהו יום טוב.

II. בן-שטח וינאי המלך.

ב בימי שמעון בן-שטח עלו שלש מאות גזירים ובקשו להקריב תשע מאות קרבנות. למאה וחמשים מצא להם רבי שמעון בן-שטח פתח, למאה וחמשים לא מצא פתח. בא אצל ינאי המלך ואמר לו: שלש מאות גזירים עלו ומבקשים להקריב תשע מאות קרבנות ואין להם, אלא תן אתה מחצה משלך ואני מחצה משלי וילכו ויקריבו. נתן ינאי המלך מחצה משלו והקריבו. באו ואמרו לשון-הרע לינאי המלך על רבי שמעון בן שטח: הוי יודע, שכל מה שהקריבו משלך הקריבו, ושמעון בן שטח לא נתן משלו כלום. כעס ינאי המלך. שמע רבי שמעון בן שטח שבעם עליו המלך, נתירא וברח.

לאחר ימים היו בני-אדם גדולים של מלכות פרס יושבים וסועדים על שלחן ינאי המלך. אמרו לו: אדונינו המלך זכורים אנו שהיה כאן זקן אחד והיה אומר לנו דברי תורה. אמר לאשתו, אחותו של רבי שמעון: שלחי אחריו והביאיהו, אמרה

על דעתו — כרצונו של בן שטח, מן הפרושים. שנסתלקה — שסרה. (ב) עלו — לבית-המקדש. תשע מאות קרבנות — שכל גזיר מביא שלשה קרבנות. מצא... פתח — של חרטה ונפטרו מן הקרבן.

לו: השבע לי שלא תהא מצערן ושלח לו טבעתך ויבוא. נשבע לה ושלח לו טבעתו וקא.

אמר לו: למה ברחת?

— שמעתי, שאדוני המלך פועם עלי ודייתי מתירא שפא תהרגני, וקנימתי בעצמי מקרא זה: "חבי במעט רגע עד יעברו ימים".

אמר לו: למה שחקת בי? אמר לו רבי שמעון: חס ושלום, לא שחקתי בך, אלא אתה ממאונך ואני מתורתי, שנאמר: "כי בצל החכמה בצל הכסף".

— ולמה לא אמרת לי?

— אלו אמרתי לך לא היית נותן.

השיבו ינאי בינו ובין המלכה ואמר לו: ראה: במה קבור אני עושה לך. אמר לו: לא אתה מכבדני, אלא התורה מכבדתני, שנאמר בספר בן סירא: סלסלה ותרוממה ובין נדיבים תושיבך. אמר ינאי למלכה: רואה את, שאינו מקבל מרות. נתן לו כוס לברך. אמר רבי שמעון: "ברוך על המזון שאכל ינאי וחבריו". אמר ינאי: "עד כאן אתה עומד בקשיותך, מימי לא שמעתי 'ינאי' בברכה" ... אמר רבי שמעון: ומה יש לי לומר: "נברך על שאכלנו" — ואני לא אכלתי?! הביאו לו ואכל וברך "שאכלנו".

ג עבדו של ינאי המלך הרג גפשו. אמר שמעון בן שטח לחכמים: תנו עיניכם בו וגדונונו. שלחו לינאי המלך: עבדך

ואני מתורתי — שמצאתי למחציתם פתח חרטה ונפטרו מן הקרבן, שאינו מקבל מרות — עול שלטון; כלומר, שאינו נכנע מפני. כוס לברך — על המזון.

הרג נפש. שגרהו להם. שלחו לו: בא אף אתה לבאן—והועד
 בבעליו" אמרה תורה, יבוא בעל השור ויעמר על שורו. בא
 ונתנו לו כסא אצל שמעון בן-שטה וישב. אמר לו שמעון בן-
 שטה: ינאי המלך, עמד על רגליך ויעידו בך, שנאמר: וועמדו
 שני האנשים אשר להם הריב". אמר לו: לא כשתאמר אתה,
 אלא כמו שיאמרו חבריך. נפנה לימינו — כבשו פניהם
 בקרקע, נפנה לשמאלו—כבשו פניהם בקרקע. אמר להם
 שמעון בן שטה: בעלי-מחשבות אתם. יבא בעל-מחשבות
 ויפרע מכם. מיד בא גבריא'ל והכטם בקרקע עד שיצאה
 נשמתם. נודעו המלך. אמר לו שמעון בן-שטה: עמד על
 רגליך ויעידו בך, ולא לפנינו אתה עומד, אלא לפני מי שאמר
 והיה העולם. מיד עמד ינאי המלך על רגליו.

III. שוֹנָא בַּצֵּעַ.

מעשה בשמעון בן שטה שלקח חמור אחד מישמעאלי.
 הלכו תלמידיו ומצאו אבן טובה תלויה לו בצוארו. אמרו לו:
 רבי. ברבתי יי היא תעשיר". אמר להם שמעון בן-שטה: חמור
 לקחתי, אבן טובה לא לקחתי. הלך והחזירה לישמעאלי, וקרא
 עליו אותו ישמעאלי: ברוך יי אלהי שמעון בן-שטה:

(ג) שגרהו—שלחהו. יבוא בעל השור ונו'—כלו' הבעלים צריכים לעמוד בשעת
 הדין. חבריך—שאר חכמי הסנהדרין שישבו שם. כבשו פניהם בקרקע—הורידו
 ראשם לארץ; כלומר, שתקו מחמת אימת המלך. בעלי מחשבות אתם—מפקקים
 אתם ונושאים פנים למלך. יבוא בעל מחשבות — הקדוש-ברוך-הוא שיוודע
 מחשבות. (ד) שלקה—שקנה.

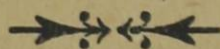
IV. „מכִּשְׁפָּה לֹא תַחֲיֶה“.

ה פִּשְׁגַת־מִנָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן־שֹׁטַח גָּשִׁיָא בָּאוּ וְאָמְרוּ לוֹ: יֵשׁ שְׂמוּנִים נָשִׁים מְכַשְׁפּוֹת בַּמַּעֲרָה בְּאַשְׁקְלוֹן. עָמַד רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן־שֹׁטַח בַּיּוֹם סָגְרִיר וּבָנָם שְׂמוּנִים בַּחוּרִים בְּעָלֵי קוֹמָה וְנָאִים וְנִטְלָם עִמּוֹ. וְנָתַן בִּיד כָּל אֶחָד כֹּד חֲדָשָׁה וּמְלִית נִקְיָה מְקַפֶּלֶת בְּתוֹכָהּ, וְכָפוּ אֶת הַבָּרִים עַל רֹאשָׁם. אָמַר לָהֶם: כְּשֶׁאַצְפִּצָּךְ לָכֶם פֶּעַם אַחַת—לִבְשׁוּ טְלִיתוֹתֵיכֶם, וְכֶשֶׁאַצְפִּצָּךְ לָכֶם פֶּעַם שֵׁנִית—הַכְּנִסוּ כָלְכֶם בְּאֶחָד לַמַּעֲרָה. וְכִשְׁתַּכְּנִסוּ—כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִכֶּם יִגְפֹּף אַחַת וַיִּגְבִּיהֶנָּה מִן הַקֶּרֶקַע, שֶׁכֶּד הִרְכּוּ שֶׁל מְכַשֵּׁף: הַנִּבְהֵת אוֹתוֹ מִן הָאָרֶץ—אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּלוּם. הִלֵּךְ וְעָמַד עַל פֶּתַח הַמַּעֲרָה. אָמַר לָהֶן: אוֹיִים, אוֹיִים! פֶּתַחוּ לִי מִשְׁלָכְךָ אֲנִי. אָמְרוּ לוֹ: הֵיאֵךְ בָּאת נָגוּב לִכְאֵן בְּשַׁעַה זֹאת שֶׁל גִּשְׁמִים? אָמַר לָהֶן: בֵּין הַטָּפִין הָיִיתִי מֵהֵלֶךְ. אָמְרוּ לוֹ: וּמָה בָּאת לַעֲשׂוֹת כָּאֵן? אָמַר לָהֶן: לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד, וְכָל אַחַת מִכֶּן תַּעֲשֶׂה, מָה שֶׁהִיא יוֹדַעַת. אָמְרָה אַחַת מֵה שְׂאֲמָרָה—וְהִבִּיָּאָה פֶת שֶׁל כֶּסֶף. אָמְרָה אַחֶרֶת—וְהִבִּיָּאָה בָּשָׂר, אָמְרָה אַחֶרֶת—וְהִבִּיָּאָה יֵין שֶׁל זָהָב. אָמְרָה אַחֶרֶת—וְהִבִּיָּאָה תְּבַשִּׁילִים שֶׁל נַחֲשֶׁת. אָמְרוּ לוֹ: וְאַתָּה מָה אַתָּה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת? אָמַר לָהֶן: יָכוֹלֵנִי לְאַצְפִּצָּךְ שְׁתִּים וְאֲנִי מִבִּיא לָכֵן שְׂמוּנִים בַּחוּרִים עֲטוּפִים טְלִיתוֹת נְגוּבוֹת, הֵם יִהְיוּ שְׂמֵחִים בְּכֵן וּמִשְׂמֵחִים אִתְּכֶן. אַצְפִּצָּךְ פֶּעַם אַחַת—לִבְשׁוּ אֵלֶּי טְלִיתוֹתֵיהֶם

ה) וכפּוּ וּגְו'—נָתַנוּ אֶת הַבָּרִים הַפּוֹכוֹת עַל רֹאשָׁם. כְּשֶׁאַצְפִּצָּךְ וּגְו'—שֶׁהוּא יִכְנֹס תַּחֲלָה לִבְרוֹ לַחוּץ הַמַּעֲרָה וְהֵם יַעֲמִדוּ כְּבַחוֹךְ וַיִּתֵּן לָהֶם אוֹת ע"י צַפְצוּף. יִגְפֹּף—יַחֲבֹק. יִנְבִּיהֶנָּה—יְרִימֶנָה. אוֹיִים אוֹיִים—סָמֵן קְרִיָּאָה לַמְכַשְּׁפִים. מִשְׁלָכְךָ אֲנִי—מְכַשֵּׁף כְּמוֹכֶן, נָגוּב—יָבֵשׁ. לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד—מַעֲשֵׂי כַשְׁפִּים. טְלִיתוֹת נְגוּבוֹת—בְּגָדִים יָבֵשִׁים, שֶׁהֵיוּ מְקוּפָּלִים בְּבָרִים וְלֹא יִרְדּוּ עֲלֵיהֶם גִּשְׁמִים.

צפצף פעם שניה—ונכנסו כלם באחד. אמר: כל אחד ואחד יברור בת-זוגו. הגבירו אותן. אמר לאותה שהביאה פת: עשי פת—ולא יכלה. אמר לו: לך צלבה. ואמר לאותה שעשתה יין: עשי יין—ולא יכלה. אמר לו: צלבה—עד שתלו לבלן.

נתקנאו קרוביהן בדבר, ובאו שנים מהם והעידו על בנו של רבי שמעון בן-שטח חיוב מיתה, ונגמר דינו להרג. וכשהיה יוצא לסקל אמר: אם יש בי עון זה לא תהא מיתתי בפרתי ואם אינו בי—תהא מיתתי בפרה על כל עונותי וקולר תלוי בצוארי עדים. שמעו העדים וחזרו בהם ואמרו: עדי שקר אנו. בקש אביו להחזירו; אמר: אבא אם בקשת לבוא תשועה על ירך—עשה אותי אסקופה. *Schwellke*

הגבירו—הרימו. צלבה—הלה אותה. חיוב מיתה—חטא משפט מות. וקולר תלוי ונו'—חבבל יהא תלוי עליהם; כלומר, דמי בראשם. להחזירו—מבית חסקילת לבוא תשועה על ירך—לעשות חזק לדין, שנתרופף בימיו. עשה אותי אסקופה—הפקירני במפתן זה שהכל דורכין עליו, כדי שלא יאמרו הבריות: החכמים נושאים פנים לכניהם ושלא כדין החזירוני.

*zur vorläufigen
parlirisch
sein*

ב.

חוני המעגל וזרעו.

Kreis machend

I. חוני המעגל ותפלת גשמים.

א פעם אחת יצא רב אדר ולא ירדו גשמים. אמר לו לחוני המעגל: התפלל וירדו גשמים. אמר להם: צאו והכניסו תנורי פסחים, בשביל שלא ימוקו. התפלל ולא ירדו גשמים. מה עשה? עג עונה ועמד בתוכה, אמר לפני הקדוש-ברוך-הוא: רבוננו-של-עולם! בניה שמו בניהם עלי, שאני כבן-בית לבניה. נשבע אני בשםך הגדול, שאני זו מכאן עד שתרחם על בניה. התחילו גשמים מנטפים. אמרו לו תלמידיו: רבי, ראינוך ולא נמות; במדמים אנו, שאין הגשמים יורדים אלא להתיר שבועתך. אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות, שיחין ומערות. ירדו בועה, עד שכל טפה וטפה במלא פי חבית. ושערו חכמים, שאין טפה פחותה מלוג. אמרו לו תלמידיו: רבי, ראינוך ולא נמות; במדמים אנו, שאין הגשמים יורדים אלא לאבד העולם. אמר לבניו: לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון, ברכה ונדבה.

א) רוב אדר — זמן גשמים בארץ ישראל. הכניסו תנורי פסחים — שעומדים בחצר, ושל חרס הם. ימוקו — ימסו. עג עונה — עשה עגול. ראינוך ולא נמות — כל' בזכותך אנו חיים. להתיר שבועתך — לפסוק משבועתך. שיחין — מיני בורות.

Yislerne 21

יָרְדוּ בְּתַקְנוֹנָם, עַד שֶׁעָלוּ כָּל הָעָם לְהַר־הַבַּיִת מִפְּנֵי הַנְּשָׁמִים.
אָמְרוּ לוֹ: רַבִּי, כָּשֶׁם שֶׁהִתְפַּלַּלְתָּ עֲלֵיהֶם שִׁירְדוּ, כִּךְ הִתְפַּלַּל
עֲלֵיהֶם וַיֵּלְכוּ לָהֶם. אָמַר לָהֶם: כִּךְ מִקְבְּלֵנִי, שְׂאִין מִתְפַּלְּלִין
עַל רוֹב הַטּוֹבָה. אַף־עַל־פִּי־בֶן הָבִיאוּ לִי פֶר הַדָּאָה. הָבִיאוּ
לוֹ פֶר הַדָּאָה. סָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו. אָמַר לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־
הוּא: רַבּוֹנוֹ־שֶׁל־עוֹלָם! עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם אֵינָם
יְכוּלִים לַעֲמֹד לֹא בְּרוֹב טוֹבָה וְלֹא בְּרוֹב פְּרָעֲנוֹת: בְּעֶסֶת
עֲלֵיהֶם—אֵינָם יְכוּלִים לַעֲמֹד; הִשְׁפַּעְתָּ עֲלֵיהֶם רוֹב טוֹבָה—אֵינָם
יְכוּלִים לַעֲמֹד—יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שִׁיפְסֻקוּ הַנְּשָׁמִים וַיְהִי רוּחַ
בְּעוֹלָם. מִיַּד נִשְׁכָּה הָרוּחַ וְנִתְפָּזְרוּ הָעֵבִים וַיִּרְחַח הַחֲמָה. יֵצְאוּ
הָעָם לָשׂוּדָה וַהֲבִיאוּ לָהֶם כְּמַהֲיִן וּפְטָרִיּוֹת.

שָׁלַח לוֹ שְׂמֵעוֹן בֶּן־שִׁטָּח: אֲלֹמְלֹא חוּנִי אַתָּה גּוֹזְרֵנִי עָלֶיךָ
נְדוּי; אֲכַל מָה אֶעֱשֶׂה, שְׂאֵתָה מִתְחַטֵּא לִפְנֵי הַמָּקוֹם וְעוֹשֶׂה לָּךְ
רְצוֹנְךָ, כִּכֵּן שְׂמִתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבִיו וְעוֹשֶׂה לוֹ רְצוֹנוֹ. אָמַר לוֹ:
—אָבִי, הוֹלִיכֵנִי לְרַחֲצֵנִי בַחֲמִין—מוֹלִיכּוּ; שְׂטַפְנִי בְּצוֹנָן—
מוֹלִיכּוּ; יִתֵּן לִי אֲנוּזִים, שְׂקָדִים, אֲפָרִסְקִים וְרַמּוּזִים—וְנוֹתֵן לוֹ.
עָלֶיךָ הַכָּתוּב אוֹמֵר: יִשְׂמַח אָבִיךָ... וְתִגַּל יוֹלְדֶתְךָ.
שְׁנוֹ רַבּוֹתֵינוּ: כִּךְ שָׁלְחוּ בְנֵי לְשַׁכַּת־הַגּוֹזִית לְחוּנִי הַמַּעֲגֵל:
וְתִגְזֹר אָמַר וַיֵּקֶם לָךְ—אַתָּה גּוֹזֵר מִלְּמָטָה וְהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
מִקְּדִים מֵאֲמָרְךָ מִלְּמַעְלָה.

Trüffel - פִּנְזָה

פר הודאה—פר לודוי. השפעת—נתת להם בשפע, יותר מדאי. כמהין ופטריות—
סוג של צמחים הגדלים מאליהם אחרי נשמים (פילצע). אלמלא חוני אתה—כלי
אדם גדול. נדוי—חרם. מתחטא—מסצור ומטיח דברים להעמיד על רצונך. אפרסקים—
מין פרי (פערזיך). בני לשכת הגזית—סנהדרין היושבים כלשכת הגזית שבה הבית

לקומה - 735
nigieron
pour le comu
an agany

II. שְׁנָה שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה .

אמר ר' יוחנן: כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על המקרא הזה: "שיר המעלות בשוב יי את שיבת ציון היינו כחולמים". אמר: "וכי יש מנמנם שבעים שנה בחלום?" — פעם אחת היה מהלך בדרך, ראה אדם אחד שהוא נוטע חרוב. אמר לו: "זה לבמה שנים טוען פרות? אמר לו: לשבעים שנה. אמר לו: כלום ברי לך שתהיה שבעים שנה ותאכל ממנו? אמר לו: אני מצאתי את העולם בחרובים; כשם שנטעו אבותי לי, כך אטע אני לבני. ישב חוני לאכל, נפלה עליו שנה ונתנמנם. עלה צוק והקיף עליו. ונתבססה מעינים וישן שבעים שנה. כשננער ראהו לאדם אחד שהוא מלקט מאותו חרוב. אמר לו: אתה הוא שנטעתו? אמר לו: אבי אבא. אמר: ודאי מנמנם הייתי שבעים שנה. ראה אתונו שילדה לו רמכים רמכים. הלך לביתו, אמר להם: בנו של חוני המעגל היכן? אמרו לו: בנו אינו בעולם, אבל יש בן-בנו. אמר להם: "אני חוני המעגל" — ולא האמינו לו. הלך לבית-המדרש, שמע החכמים אומרים: ברוכה לנו שמועה זו עכשו בביתו של חוני המעגל. שפשהיה נכנס לבית-המדרש — כל קושיא שהיתה להם להכמים היה מישבה. אמר להם: "אני חוני". ולא האמינו לו, ולא נהגו בו כבוד כראוי. חלשה דעתו ובקש רחמים — ומת. אמר רבא: "זה שאמרין הבריות: או חברותא או מיתותא."

(ב) חרוב — מין עץ פרי (יאהאנים-בראד). ברי — ברור, ודאי. צוק — שן סלע. כשננער — כשהקיץ. רמכים רמכים — עורים עורים. שמועה — הלכה מקובלת. מישבה — מתרצה. או חברותא או מיתותא — או חברת בני אדם או מיתה.

Eselsjunge
beruok

III. אָבֶא-חֶלְקִיָּה וְתַפְלֵת גִּשְׁמִים.

אָבֶא-חֶלְקִיָּה בֶן בְּנוֹ שֶׁל חֹנִי הַמַּעֲנֵל הָיָה. וּכְשֶׁהָיָה הָעוֹלָם
נִצְרָךְ לְגִשְׁמִים הָיוּ הַחֲכָמִים מְשַׁנְרִים אֶצְלוֹ, וּבִקֵּשׁ רַחֲמִים
וַיֵּרְדּוּ גִשְׁמִים. פַּעַם אַחַת נִצְרָךְ הָעוֹלָם לְגִשְׁמִים. שֶׁנָּרוּ אֶצְלוֹ
שְׁנֵי תַלְמִידֵי-חֲכָמִים שִׁיבְקֵשׁ רַחֲמִים. בָּאוּ לְבֵיתוֹ וְלֹא מָצְאוּהוּ.
הִלְכוּ אֶצְלוֹ לְשָׂרָה וּמָצְאוּהוּ שֶׁהוּא עוֹרֵר. נָתְנוּ לוֹ שָׁלוֹם וְלֹא
הִסְבִּיר לָהֶם פָּנָיו. לָעֵרֵב לְקֹשׁ עֲצִים וְחֵלֶךְ לְבֵיתוֹ. הָיָה טַעוֹן
הָעֲצִים וְהַמַּעֲרָר עַל כְּתָפוֹ אַחַת וּמְלִיתוֹ עַל כְּתָפוֹ שֵׁנִיָּה. כָּל
הַדֶּרֶךְ לֹא הָיָה נוֹעֵל מִנְעָלָיו, כְּשֶׁהִגִּיעַ לָמִים נָעַל מִנְעָלָיו.
כְּשֶׁהִגִּיעַ לְבֵין קוֹצִים וּבְרָקָנִים הִנְבִּיחַ בְּגָדָיו. כְּשֶׁהִגִּיעַ לָעִיר יָצָאָה
אִשְׁתּוֹ כְּשֶׁהָיָה מְקַשֶּׁטֶת, וּכְשֶׁהִגִּיעַ לְבֵיתוֹ נִכְנָסָה אִשְׁתּוֹ תַּחְקָה,
וְאַחֲר־כֵּךְ נִכְנָס הוּא, וְאַחֲר־כֵּךְ נִכְנָסוּ הַחֲכָמִים. יָשַׁב לְסַעַד וְלֹא
אָמַר לְחֲכָמִים: „בָּאוּ וְסַעְדוּ“. פָּרַס פֶּת לְתִינוּקוֹת, לְגָדוֹל נָתַן
פְּרוּסָה אַחַת וּלְקָטָן—שְׁתֵּים.

*Instrument
d. Becken
des Bodens*

אָמַר אָבֶא-חֶלְקִיָּה לְאִשְׁתּוֹ: יוֹדַע אָנִי שְׁלֹא בָּאוּ אֶצְלִי
הַחֲכָמִים אֲלֹא בְּשִׁבִּיל גִּשְׁמִים, נַעֲמֹד וְנַעֲלָה לְעֵלְיָה וְנִבְקֵשׁ
רַחֲמִים, אֲפָשָׁר שִׁיתְרַצָּה הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וַיֵּרְדּוּ גִשְׁמִים, וְלֹא
נִחְזִיק טוֹבָה לְעַצְמָנוּ. עָלוּ לְעֵלְיָה. עָמַד הוּא בְּזוּיֹת זֶו וְאִשְׁתּוֹ
בְּזוּיֹת זֶו וּבִקֵּשׁוּ רַחֲמִים. קָדַם וַעֲלָה עֲנָן מִצַּד זְוִיֹּת שֶׁל אִשְׁתּוֹ.
כְּשֶׁיֵּרֵד אָמַר לָהֶם: רַבּוֹתֵי, לָמָּה בָּאתֶם? אָמְרוּ לוֹ: שֶׁנָּרוּנוּ
חֲכָמִים אֶצְלָךְ לְהַתְפַּלֵּל עַל הַגִּשְׁמִים שֶׁיֵּרְדּוּ. אָמַר לָהֶם: בְּרוּךְ
הַמָּקוֹם שְׁלֹא הִצְרִיךְ אֶתְכֶם לְאָבֶא-חֶלְקִיָּה. אָמְרוּ לוֹ: יוֹדְעִים
אֲנוּ שֶׁהַגִּשְׁמִים בּוֹכּוֹתָךְ יֵרְדּוּ, אֲלֹא יִפְרֹשׁ לָנוּ מֵר דְּבָרִים אֲלוֹ

(ג) לֹא הִסְבִּיר לָהֶם פָּנִים—לֹא נִשָּׂא לָהֶם פָּנִים לְדַבֵּר עִמָּם. פְּרוּסָה—פֶּת לַחֵם.

שהם תמוהים לנו: מפני מה בשנחנו לך שלום לא הסברת לנו פנים?

אמר להם: שכיר יום הייתי ואמרתי: לא אתבטל. *(s. erniedrigen) selbst geringschätzen*

— מפני מה היית טעון העצים על בתיך זו והטלית על

בתיך אחרת? *Tagelöhner*

— טלית שאולה היתה, על מנת כך השאילונה לי ועל

מנת כך לא השאילונה לי. *unter der Bedingung*

— מפני מה כל הדרך לא געלת מנעלים וכשהגעת למים

געלת? *אני מניח Schuhe*

— כל הדרך אני רואה, במים אין אני רואה.

— מפני מה בשהגעת לקוצים וברקנים הגבהת בגדיך?

— זה מעלה ארוכה וזה אין מעלה ארוכה.

— מפני מה בשהגעת לעיר יצאה אשתך מקשטת?

— כדי שלא אתן עיני באשה אחרת.

— מפני מה נכנסה אשתך תחלה ואמה אחריה ואחר-כך

אנו נכנסנו?

— משום שאין אתם בדוקים לי.

— כשישבת לסעוד מפני מה לא אמרת לנו: באו

וסעדו?

— משום שלא היתה פתי מרבה ואמרתי: אל יחזיקו לי

חכמים טובה בחנם.

— מפני מה נתת לתינוק גדול פרוסה אחת ולקטן —

שתיים?

זה מעלה ארוכה וגו' — כשישרט הבשר; והבגר שנקרע אין לו תקנה. בדוקים —

ניכרים וידועים.

— זה יושב בבית וזה — בבית המדרש .
 — מפני מה קדם ועלה הענן מצד זוית אשתך ואחר-כך
 מצד זוית שלך ?
 משום שהאשה מצויה בבית ונותנת פת לעמי וקרובה
 הנאתו, ואני נותן מעות לעמי ואין הנאתו קרובה .

IV. חנן הנחבא.

ד חנן הנחבא בן-בתו של חוני המעגל היה, כשהיה העולם
 נצרך לנשמים היו החכמים משגרים אצלו תינוקות של-בית
 רבן, והיו תופסים בשולי בגדיו ואומרים לו: "אבא, אבא, תן
 לנו נשמים!" אמר לפני הקדוש-ברוך-הוא: רבוננו-של-עולם!
 עשה בשביל אלו שאין מבירים בין אבא שנותן נשמים לאבא
 שאינו נותן נשמים.
 ומפני מה קראו לו "חנן הנחבא"? — שהיה מחביא עצמו.

וקרובה הנאתו — העני נהנה מיד. ד) בין אבא שנותן נשמים — הקדוש-ברוך-
 הוא, מחביא עצמו — שהיה ענו וצנוע ביותר.

הלל הזקן.

I. הלל ואהבת-תורה.

א הלל ושכנא אחים היו, הלל עסק בתורה, שכנא עסק בסחורה. לסוף אמר שכנא להלל: בא נשתתף ונחלוק. יצאה בת-קול ואמרה: "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוו יבוו לו".

ב אמרו עליו על הלל הזקן, שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעים, חציו היה נותן לשומר בית-המדרש וחציו לפרנסתו ופרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית-המדרש לבגס; עלה ונתלה וישב על פי ארבה, כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון. אמרו אותו היום ערב שבת היה, ותקופת טבת היתה, וינדר עליו שלג מן השמים וכסהו. כשעלה עמודה-שחר אמר לו

(א) נשתתף ונחלוק—נשתתף בסחורה ונחלוק בריות. באהבה—של תורה. בוו יבוו לו—שלא רצה הלל בריות ממון ועסק בתורה. (ב) היה עושה—במלאכה. בטרפעים—מטבע של חצי דינר. לשומר בית-המדרש—שכר בניסה. ונתלה—נאחז. על פי ארובה—שעל הגג. ותקופת טבת—ימי קור ושלגים.

שְׁמֵעָה לְאַבְטָלְיוֹן: אַבְטָלְיוֹן אָחִי, בְּכָל יוֹם הַבַּיִת מֵאִיר וְהַיּוֹם
אֶפֶל, שָׁמָּה יוֹם מְעַנָּן הוּא? הִצִּיצוּ עֵינֵיהֶם וּרְאוּ דְמוּת אָדָם
בְּאַרְבָּה. עָלוּ וּמָצְאוּ עָלָיו רוֹם שֶׁלֹּשׁ אֲמוֹת שָׁלֵג. פְּרָקוּהוּ
וְהִרְחִיצוּהוּ וְסָכוּהוּ וְהוֹשִׁיבוּהוּ בְּגִגֵּד הַמְרוֹרָה. אָמְרוּ: רְאוּ זֶה
לְחַלֵּל עָלָיו אֶת הַשָּׁבֶת.

II. עֲנוֹתָנוֹתוֹ שֶׁל הַלֵּל.

מַעֲשֵׂה בִשְׁנֵי בְנֵי אָדָם, שֶׁהִמְרוּ זֶה אֶת זֶה. אָמְרוּ: כָּל מִי
שִׁילַךְ וַיִּקְנִיט אֶת הַלֵּל יִטּוֹל אַרְבַּע מֵאוֹת זָוֹז. אָמַר אֶחָד מֵהֶם:
אֲנִי אֶקְנִיטָנוּ. אוֹתוֹ הַיּוֹם עָרַב שָׁבֶת הָיָה וְהַלֵּל חָפַף אֶת רֹאשׁוֹ.
הִלַּךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ וַעֲבַר עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ. אָמַר: מִי בָאן הַלֵּל? מִי
בָאן הַלֵּל? נִתְעַשָּׂף וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ. אָמַר לוֹ: בְּנִי מָה אַתָּה
מִבְקֵשׁ? אָמַר לוֹ: שְׂאֵלָה יֵשׁ לִי לִשְׂאֵל. אָמַר לוֹ: שְׂאֵל, בְּנִי.
שְׂאֵל.

— מִפְּנֵי מָה רָאשִׁיהֶם שֶׁל בְּבִלְיִים סְגֻלָּנִים?
אָמַר לוֹ: בְּנִי, שְׂאֵלָה גְדוֹלָה שְׂאֵלָת — מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם
חַיּוֹת פְּקָחוֹת.

הִלַּךְ וְהִמָּתִין שְׁעָה אַחַת, חֹזֵר וְאָמַר: מִי בָאן הַלֵּל? מִי בָאן
הַלֵּל? נִתְעַשָּׂף וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ. אָמַר לוֹ: בְּנִי מָה אַתָּה מִבְקֵשׁ? —
אָמַר לוֹ. שְׂאֵלָה יֵשׁ לִי לִשְׂאֵל. — אָמַר לוֹ: שְׂאֵל, בְּנִי, שְׂאֵל.
— מִפְּנֵי מָה עֵינֵיהֶם שֶׁל תְּרַמּוּדִים תְּרוֹטוֹת?

הִצִּיצוּ — הַבִּטּוֹ. פְּרָקוּהוּ — הִסִּירוּ מֵעָלָיו אֶת הַשֵּׁלֶג. (ג) שֶׁהִמְרוּ — שֶׁהִתְעַרְבוּ.
וַיִּקְנִיט — יָכַעַם. חָפַף — רָחַץ. מִי בָאן הַלֵּל — דֹּךְ גִּנְאִי לְנִשְׂיָא. סְגֻלָּנִים —
עֲגוּלִים. חַיּוֹת פְּקָחוֹת — מִילְדוֹת חֲכָמוֹת וּמוֹמָחוֹת. תְּרַמּוּדִים — יוֹשְׁבֵי תְרֻמוֹד
בַּמִּדְבָּר. תְּרוֹטוֹת — רִכּוֹת וְחוֹלְנוֹת.

אמר לו: בני, שאלה גדולה שאלת—מפני שדורים בין החולות.

הלך והמתין שעה אחת, חזר ואמר: מי כאן הלל? מי כאן הלל? נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו: בני, מה אתה מבקש—אמר לו: שאלה יש לי לשאל. אמר לו: שאל, בני, שאל. — מפני מה רגליהם של אפרקיים רחבות?

אמר לו: בני, שאלה גדולה שאלת—מפני שדורים בין בצעי המים. אמר לו: שאלות הרבה יש לי לשאל ומתירא אני שמא תכעס נתעטף וישב לפניו, אמר לו: כל שאלות שיש לך לשאל, שאל. אמר לו: אתה הוא הלל, שקורין אותך נשיא ישראל? אמר לו: הן. אמר לו: אם אתה הוא, לא ירבו כמותך בישראל. אמר לו: בני, מפני מה? אמר לו: מפני שאבדתי על ידך ארבע מאות זון. — אמר לו: הוי זהיר ברוחך, כדאי הוא הלל, שתאבד על ידו ארבע מאות זון, וארבע מאות זון—והלל לא יקפיד. *er ist wert*
zu tun - 309

III. תורה שבכתב ותורה שבעל־פה.

מעשה בנכרי אחד, שבא לפני שמאי, אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו: שתים, תורה שבכתב ותורה שבעל־פה. אמר לו: שבכתב אני מאמינה ושבעל־פה אני מאמינה; גירני על־מנת שתלמדני תורה שבכתב. גער בו והוציאו בגויפה. בא לפני הלל—גירו. יום ראשון אמר לו: א"ב, ג"ד.

בין החולות—והחול נכנס בעיניהם ומחליאן. אפרקיים—יושבי אפריקי. בצעי המים—אנמים. ארבע מאות זון וארבע וגו'—כלומר כהנה וכהנה. יקפיד—יכעס (ד) בגויפה—בגעה של כעס.

לְמַחֵר הַפֶּךְ לוֹ. אָמַר לוֹ: וְהָרִי אֶתְמוּל לֹא אָמַרְתָּ לִי כֵן?
אָמַר לוֹ: לֹא עָלִי אַתָּה סוֹמֵךְ? אֵךְ בְּתוֹרָה שְׂבַע־לֶפֶה עָלִי סְמוּךְ.

IV. הַתּוֹרָה בְּלֶה עַל רֶגֶל אַחַת.

שׁוּב מַעֲשֵׂה בְּנֹכְרֵי אֶחָד, שָׁבָא לִפְנֵי שֹׁמְאִי. אָמַר לוֹ:
גִּירָנִי עַל־מִנֵּת שְׁתַּלְמִדִּנִּי כָּל הַתּוֹרָה בְּלֶה. בְּשֹׁאֲנִי עוֹמֵד עַל רֶגֶל
אַחַת. דָּחַפּוּ בְּאַמַּת־הַבְּנִין שְׁבִידוֹ. בָּא לִפְנֵי הֶלֶל—גִּירוֹ. אָמַר
לוֹ: מָה שִׁשְׁנָאוֹי עָלֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה לְחֻבְרֶךָ—זוֹהִי כָּל הַתּוֹרָה בְּלֶה.
וְהַשָּׂאָר פָּרוּשׁ הוּא—לֶךְ לְמַד.

V. גֵּר שֶׁבִקֵּשׁ לְהִיּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל.

שׁוּב מַעֲשֵׂה בְּנֹכְרֵי אֶחָד שֶׁהָיָה עוֹבֵר אַחֲרֵי בֵּית־הַכֹּהֲנִים וְ
יִשְׁמַע קוֹל סוֹפֵר, שֶׁהָיָה אוֹמֵר: "וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ הַשֵּׁן
וְאֶפֶּוד". אָמַר: הֲלָלוּ לִמִּי? — אָמְרוּ לוֹ: לְכֵהֶן־גָּדוֹל. אָמַר אוֹתוֹ
הַנֹּכְרִי בְּעֶצְמוֹ: אֵלֶיךָ וְאַתְּנִיר בְּשִׁבִּיל שִׁישִׁימוֹנִי כֹהֵן־גָּדוֹל. בָּא
לִפְנֵי שֹׁמְאִי, אָמַר לוֹ: גִּירָנִי עַל־מִנֵּת שְׁתִּישִׁימוֹנִי כֹהֵן־גָּדוֹל.
דָּחַפּוּ בְּאַמַּת־הַבְּנִין שְׁבִידוֹ. בָּא לִפְנֵי הֶלֶל—גִּירוֹ. אָמַר לוֹ:
כָּלוּם מַעֲמִידִין מֶלֶךְ אֶלָּא מִי שִׁיּוּדַע טַכְסִיסֵי מַלְכוּת, לֶךְ לְמַד
טַכְסִיסֵי מַלְכוּת. הֲלֶךְ וְקָרָא, כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לַיהוָה הַקָּרֵב יִזְמַת.
אָמַר לוֹ: מְקָרָא זֶה עַל מִי נֶאֱמַר? — אָמַר לוֹ: אֶפִּילוֹ עַל דָּוִד
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. נָשָׂא אוֹתוֹ גֵּר קַל־יְחוּמֵּר בְּעֶצְמוֹ: וְמָה יִשְׂרָאֵל.

הַפֶּךְ לוֹ—אֵת שְׁמוֹת הָאוֹתִיּוֹת וְסִדְרָן. (ה) בְּאַמַּת הַבְּנִין—בִּקְנֵה הַמִּדָּה. (ו) סוֹפֵר—
יִלְמַד תִּינוּקוֹת. טַכְסִיסֵי מַלְכוּת—סִדְרֵי הַמְּלוּכָה. לֶךְ לְמַד טַכְסִיסֵי וְגו'—כְּלוּמַר,
מִגִּדִּי כֹהֲנָה בְּתוֹרַת כַּהֲנִים. נִשְׂא... קַל־יְחוּמֵּר—דֵּן קַל־יְחוּמֵּר.

שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לְמָקוֹם וּמִתּוֹךְ אֲהָבָה שְׁאַהֲבָם קָרָא לָהֶם: "בְּנֵי
בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל", נֹאמֵר עֲלֵיהֶם: "וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֶת" — גֵּר הַקָּל,
שָׂבָא בְּמִקְלוֹ וּבְתִרְמִילוֹ — עַל אַחַת בְּכָה וּבְכָה! בָּא לִפְנֵי שְׁמַאי,
אָמַר לוֹ: כָּלוּם רָאִוִי, אֲנִי לְהִיּוֹת כֹּהֵן־גָּדוֹל, וְהֵלֵא נֹאמֵר
בְּתוֹרָה: "וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֶת"? בָּא לִפְנֵי הֵלֵל, אָמַר לוֹ: עֲנוּתָן
הֵלֵל! יְנוּחוּ לָךְ בְּרִכּוֹת עַל רֹאשְׁךָ, שֶׁהִקְרַבְתָּנִי תַּחַת כְּנָפֵי
הַשְּׂכִינָה.

* *

*

לְיָמִים נִזְדוּנוּ שְׁלֹשֶׁתָם לְמָקוֹם אֶחָד, אָמְרוּ: קִפְדָּנוּתוֹ שֶׁל
שְׁמַאי בִקְשָׁה לְטַרְדָּנוּ מִן הָעוֹלָם; עֲנוּתָנוּתוֹ שֶׁל הֵלֵל קִרְבָּתָנוּ
תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה.

מִבָּאֵן אָמְרוּ חֲכָמִים: לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם עֲנוּתָן כִּהְלֵל וְאֵל
יִהְיֶה קִפְדָּן כְּשְׁמַאי.

VI. גוֹמֵל נַפְשׁוֹ.

ז "גוֹמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חֶסֶד" — זֶה הֵלֵל הַזָּקֵן, שֶׁבִּשְׁעָה שֶׁהָיָה
נִפְטָר מִתְּלִמְיָדָיו הָיָה מְהִלָּךְ וְהוֹלֵךְ עִמָּם. אָמְרוּ לוֹ תְּלִמְיָדָיו:
רַבִּי, לְהִיכֵן אַתָּה הוֹלֵךְ? אָמַר לָהֶם: לַעֲשׂוֹת מִצְוָה. אָמְרוּ לוֹ:
וְכִי מָה מִצְוָה זֹאת? אָמַר לָהֶם: לִרְחֹץ בְּבֵית־הַמֶּרְחָץ. אָמְרוּ לוֹ:
וְכִי זֹאת מִצְוָה הִיא? אָמַר לָהֶם: הֵן. מָה אִם אִיקוֹנִין שֶׁל מַלְכִּים,
שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָם בְּבֵית־תַּאטְרִיּוֹת וּבְבֵית־קִרְקָסָאוֹת, מִי שֶׁנִּתְמַנֶּה

נִזְדוּנוּ — נִזְדַּמְנוּ בִּיחָד. שְׁלֹשֶׁתָם — שְׁלֹשֶׁת הַגֵּרִים הָאֲמֹרִים לְמַעַלָּה. לְטַרְדָּנוּ —
לְגִרְשָׁנוּ, לְאַבְדָּנוּ. ז) נִפְטָר מִתְּלִמְיָדָיו — כְּשֶׁעָמַד מִמִּשְׁנָתוֹ וְהָלַךְ לוֹ. אִיקוֹנִין — צוּרָה,
תַּאטְרִיּוֹת וּקִרְקָסָאוֹת — בְּתֵי מִשְׁחָק וּמוֹעֵד שֶׁל צָבוֹר, וּמַעֲמִידִין שֶׁם צוּרוֹת הַמַּלְכִּים.

prolicere, spülen (Gefäß)

עליהם הוא מורקם ושוטפים והם מעלים לו שִׁכָּר, ולא עוד.
אלא שהוא מתגדל עם גדולי מלכות, — אני שנבראתי בצלם
ודמות, שנאמר: כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם — על אחת
כמה וכמה.

ח דבר אחר: גומל גפשו איש חסד — זה הלל הזקן.
שבשעה שהיה נפטר מתלמידיו היה מהלך והולך עמם. אמרו
לו תלמידיו: רבי להיכן אתה הולך? אמר להם: לגמול חסד
עם אכסניא זו בתוך ביתי. אמרו לו: כל יום יש לך אכסניא?
אמר להם: וכי נפש עלובה זו לאו אכסניא היא בתוך הגוף?
היום היא באן, למחר אינה באן.

VII. רחמי הלל.

ט אמרו עליו, על הלל הזקן, שלקח לעני בן-טובים אחד סוס
לרכב עליו ועבד לרוץ לפניו. פעם אחת לא מצא עבד לרוץ
דפניו ורץ לפניו שלשה מילין.

י מעשה בהלל הזקן שעשה סעודה לאדם אחד. ובא עני
ועמד על פתחו ואמר: אשה אני צריך להכנים היום ואין לי
פרנסה כלום. גטלה אשתו כל הסעודה ונתנה לו. ואחר-כך
לשה עסה אחרת ובשלה אלפס אחר ובאה והניחה לפניהם.

שנתמנה עליהם — לפקח עליהם שלא יתפגמו. והם מעלים לו וגו' — כלו' נוסל
שברו מקופת הצבוד. על אחת כמה ובמה — שאני צריך להקפיד על טהרת גופי.
ח) לגמול חסד וגו' — כלומר לסעוד אכסניא-אורת. ט) שלקח — שקנה. י) אשה...
להכנים — לישא אשה. אלפס — קערה גדולה.

אמר לה: בתי, מפני מה לא הבאת לנו מִיֵּד? קחה לו כל
המַעֲשֶׂה. אמר לה: בתי, אף אני לא דַּנְתִּי אוֹתָךְ לְכַף־חֹזֶה.
אֵלָּא לְכַף־זָכוֹת. שָׁדַל הַמַּעֲשִׂים שְׁעֵשִׂית, לֹא עָשִׂית אֵלָּא לְשֵׁם־
שָׁמַיִם.

רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן־זִכְאִי.

I. תּוֹרָתוֹ וְחֻכָּמָתוֹ שֶׁל בֶּן־זִכְאִי.

א בל שְׁנוּתָיו שֶׁל ר' יוֹחָנָן בֶּן־זִכְאִי מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה.
אַרְבָּעִים שָׁנָה עֶסֶק בְּפֶרֶק מִטֵּיָא, אַרְבָּעִים שָׁנָה לְמָה, אַרְבָּעִים
לְמָד.

ב אָמְרוּ עָלָיו עַל ר' יוֹחָנָן בֶּן זִכְאִי שֶׁלֹא הֵנִיחַ מִקְרָא, מִשְׁנָה,
תְּלָמוּד, הִלְכוֹת וְאַגְדוֹת, דְּקִדּוּקֵי תוֹרָה וְדְקִדּוּקֵי סוֹפְרִים, קְלוֹת
וְחֻמְרוֹת וְנִזְרוֹת שְׁוֹת, תְּקוּפוֹת וְנִימְטְרִיאוֹת, שִׁיחַת מְלָאכִי־
הַשִּׁירָת וְשִׁיחַת שִׁדִּים וְשִׁיחַת דְּקָלִים, מִשְׁלוֹת כּוֹבָסִים, מִשְׁלוֹת
שׁוּעָלִים, דְּבַר קָטָן וְדְבַר גָּדוֹל.
לְקִים מָה שֶׁנֶּאֱמַר: "לְהִנְחִיל אוֹהֲבֵי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם
אֲמֵלֵא".

II. מעשה מרכבה.

*Reichwagen der Gottheit
Theogonie*

מעשה ברבי יוחנן בן זבאי שהיה רוכב על החמור והיה מהלך בדרך ור' אלעזר בן ערך תלמידו מחמר אחריו. אמר לו: רבי שנה לי פרק אחד במעשה מרכבה. אמר לו: בני לא כך שניתי לכם: "ולא במרכבה ביחיד, אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו". אמר לו: רבי תרשני לומר לפניך דבר אחד שלמדתי. אמר לו: אמור.

מיד ירד ר' יוחנן בן זבאי מעל החמור ונתעטף וישב על האבן תחת הוית. אמר לו: רבי מפני מה ירדת מעל החמור? אמר: אפשר אתה דורש במעשה מרכבה, ושכינה עמנו ומלאכי השרת מלויים אותנו, ואני ארכב על החמור!

מיד פתח ר' אלעזר בן ערך ודרש במעשה מרכבה, ירדה אש מן השמים וסכסכה כל האילנות שבשדה. פתחו כל האילנות ואמרו שירה. מה שירה אמרו—הללו את יי מן הארץ תנינים וכל תהומות... עץ פרי וכל ארזים... הללוהו! ואף מלאך נענה מתוך האש ואמר: ודאי הן הן מעשה מרכבה!

עמד ר' יוחנן בן זבאי ונשקו על ראשו ואמר: ברוך יי אלהי ישראל שנתן בן לאברהם אבינו, שיודע להבין ולחקר ולדרש במעשה מרכבה. יש נאה דורש ואין נאה מקים, נאה מקים ואין נאה דורש; אתה נאה דורש, ונאה מקים. אשריך אברהם אבינו, שאלעזר בן ערך יצא ממלציד!

ובשנאמרו הדברים לפני רבי יהושע היה הוא ורבי יוסי הבהן מהלכים בדרך. אמרו: אף אנו נדרוש במעשה מרכבה.

(ג) מחמר—מנהיג החמור. תרשני—תתן לי רשות. וסכסכה—נאחזה ולחכה.

בַּתֶּח ר' יְהוֹשֻעַ וְדַרְשִׁי. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם תִּקּוּפַת תַּמּוּז הִיְתָה. נִתְקַשְּׂרוּ
 שְׁמַיִם בְּעָבִים וְנִרְאָתָה כְּמִין קֶשֶׁת בְּעָנָן. וְהָיוּ מְלֹאכֵי-הַשָּׁרָת
 מִתְקַבְּצִים וּבָאִים לְשִׁמְעֵי בְּבִגְי אָדָם שְׂמֵת־קִבְּצִים וּבָאִים לִרְאוֹת
 בְּמִזְמוּטֵי חֶתָן וּכְלָה. הֵלֶךְ ר' יוֹסִי הַבֶּהֱן וְסִפֵּר דְּבָרִים לְפָנֵי ר'
 יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי. אָמַר: אֲשֶׁרִיכֶם וְאֲשֶׁרִי יוֹלְדֶתְכֶם! אֲשֶׁרִי עֵינִי
 שָׁקָף רָאוּ! וְאַף אֲנִי וְאַתֶּם בְּחִלּוּמֵי מְסֻבִּים הָיִינוּ עַל הַר סִינִי
 וְנִתְּנָה עֲלֵינוּ בַת-קוֹל מִן הַשָּׁמַיִם: עֲלוּ לְכָאן, עֲלוּ לְכָאן! טַרְקְלִין
 גְּדוּלִים מוֹכְנִים לָכֶם וּמַצָּעוֹת נָאוֹת מוֹצָעוֹת לָכֶם: אַתֶּם
 וְתַלְמִידֵיכֶם וְתַלְמִידֵי תַלְמִידֵיכֶם מְזַמְּנִים לְבַת שְׁלִישִׁית.

III. שְׁתֵּי דְרָכִים.

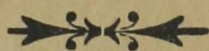
וּכְשֶׁהָלָה ר' יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי נִכְנְסוּ תַלְמִידָיו לְבַקְרוֹ. בִּיּוֹן
 שָׂרָאָה אוֹתָם הִתְחִיל לְכַבּוֹת. אָמְרוּ לוֹ: רַבֵּנוּ, גֵּר יִשְׂרָאֵל, עַמּוּד
 הַיָּמִינִי, פְּטִישׁ הַחֹזֶק, מִפְּנֵי מָה אַתָּה בּוֹכָה? אָמַר לָהֶם: אֵלּוּ
 לְפָנַי מֶלֶךְ בְּשֵׁר-וֹדֵם הָיוּ מוֹלִיכִין אוֹתִי, שֶׁהַיּוֹם בָּאן וּמָחָר בִּקְבָר.
 שְׂאֵם כּוֹעֵם עָלַי אֵין כְּעֵס עוֹלָם, וְאִם אוֹסְרֵנִי—אֵין אִסּוּר
 אִסּוּר עוֹלָם, וְאִם מְמִיתֵנִי—אֵין מִיתָתוֹ מִיתַת עוֹלָם, וְאֲנִי יָכוֹל
 לְפִסּוֹ בְּדַרְכִּים וּלְשַׁחֲדוֹ בְּמִמּוֹן—וְאַף-עַל-פִּי-כֵן הָיִיתִי בּוֹכָה;
 וְעַכְשָׁיו שְׂמוֹלִיכִין אוֹתִי לְפָנַי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, שֶׁהוּא חַי וְקַיִם לָעַד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, שְׂאֵם כּוֹעֵם עָלַי—
 כְּעֵס עוֹלָם וְאִם אוֹסְרֵנִי—אִסּוּרוֹ אִסּוּר עוֹלָם, וְאִם מְמִיתֵנִי—

תְּקוּפַת תַּמּוּז—שְׁהִימִים חֲמִישׁ בִּיּוֹתָר, בְּהַלּוּלִים וְשַׁעֲשׁוּעֵי שְׂמִחָה. טַרְקְלִין—
 חֲדָר נָאָה וּמְרוֹת כְּתַבְנִית הֵיכַל. כַּת שְׁלִישִׁית—כַּתָּה שֶׁל צְדִיקֵי עוֹלָם שְׂיוֹשְׁבַת
 בְּמִקּוֹם מוֹבְחָר בְּנֵן-עֵרֶן. ד) עַמּוּד הַיָּמִינִי—שְׁבִית יִשְׂרָאֵל גִּשְׁעֵן עָלָיו. פְּטִישׁ
 הַחֹזֶק—בְּתִרְסוּת. לְפִסּוֹ—לְרִצּוֹנוֹ.

מִיתָתוֹ מִיתַת עוֹלָם. וְאֵין אֲנִי יָכוֹל לְפִיסוֹ בְּדִבְרִים וּלְשַׁחֲרוֹ
בְּמִמּוֹן; וְלֹא עוֹר, אֶלָּא שֵׁשׁ לִפְנֵי שְׁתֵּי דְרָכִים, אַחַת שֶׁל גִּן-עֶדֶן
וְאַחַת שֶׁל גִּיהֶנֶם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּאִיזוֹ מוֹלִיכִין אוֹתִי—וְלֹא אֶבְכֶּה?
אָמְרוּ לוֹ: רַבְּנוּ, בְּרַבְּנוּ, אָמַר לָהֶם: יְהִי רָצוֹן שְׁיֵהָא
מוֹרָא שְׁמַיִם עֲלֵיכֶם כְּמוֹרָא בְּשֶׁר-וֹדֵם. אָמְרוּ לוֹ: רַבְּנוּ, עַד
כָּאן? אָמַר לָהֶם: וְלֹאִי! תִּדְעוּ, כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵר עֲבָרָה, אוֹמֵר:
שְׁלֹא יֵרָאֵנִי אָדָם"...

בְּשַׁעַת פְּטִירָתוֹ אָמַר לָהֶם: פִּנּוּ כָלִים מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה
וְהַכִּינוּ כֶּסֶף לְחֻזְקִיהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה שְׂבָא.

מִשְׁמַת רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זְבַאי בְּטֵל נִיּוֹ הַחֲכָמָה.

ה.

רבי חנינא בן דוסא.

I. קב חרובים.

א בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בַּת־קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמֶרֶת: כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ
נִזּוֹן בְּשִׁבִּיל חֲנִינָא בְּנִי, וְחֲנִינָא בְּנִי דִּיּוֹ בְּקַב חֲרוּבִים מִעֶרֶב־שַׁבָּת
לְעֶרֶב־שַׁבָּת.

II. גַּם בַּתְּנוּר וּבְעֶרְבָה.

ב כָּל עֶרֶב־שַׁבָּת הָיְתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל ר' חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא רְגִילָה
לְהַסִּיק הַתְּנוּר וְהַטִּילָה בּוֹ אוֹד עֵשֶׂן. מִשּׁוּם בּוֹשָׁה. הָיְתָה לָּהּ
שְׂכֵנָה רָעָה: אָמְרָה: הֲרִי יוֹדַעַת אֲנִי שְׂאִין לָהֶם וְלֹא כָלוּם—
אַלְךָ וְאַרְאֶה כָּל־כֶּךָ מָהוּ? הִלְכָה וְטַפְּחָה עַל הַדָּלֶת. נִתְּבִישָׁה
וְנִכְנְסָה לַחֲדָר. נַעֲשָׂה לָּהּ גַּם וּמִצָּאָה הַשְׂכֵּנָה אֶת הַתְּנוּר מְלֹא
בִּכּוֹרוֹת וְהָעֶרְבָה מְלֹאָה עֶסֶה. אָמְרָה לָּהּ: פְּלוּנִית, פְּלוּנִית!
הִבִּיאי מְרֻדָּה, שִׁפְתֶּךָ נִתְּחַרְבָּה. אָמְרָה לָּהּ: אַף אֲנִי נִכְנְסֶתִי לְכֶךָ.

(א) קב—אחד מִשְׁשֵׁה כִּסְאָה. (ב) מִשּׁוּם בּוֹשָׁה—שֶׁהַשְּׂכֵנָה הָיְתָה סְבוּרוֹת שֶׁהִיא
אוֹמֶה וּמִבְשֵׁלֶת לַשְּׂכֵנָה. כִּבְרוֹת—לָהֶם. עֶרְבָה—כִּלֵּי הַבִּצָּקָה. עֶסֶה—בִּצָּקָה. מְרֻדָּה—
כִּלֵּי עֵץ כֶּעֵין כֶּף גְּדוֹלָה שְׂרוּדִים (מִסִּירִים) בּוֹ אֵת הַפֶּתַח מִן הַתְּנוּרָה.

II. רגל של שלחן-זהב.

אמרה לו אשתו לרבי חנינא: עד אימתי נהיה מצטערים והולכים בל-כך? אמר לה: ומה-נעשה? אמרה לו: בקש רחמים שיתנו לך דבר מן הטובה הגנוזה לצדיקים לעתיד-לבוא. התפלל ויצאה כמין פסת יד וזרקה לו רגל אחת של שלחן זהב. ראה בחלומו, שכל הצדיקים אוכלים על שלחן זהב של שלש רגלים והם על שלחן של שתי רגלים. אמר לה: נוח לך שכל הצדיקים יאכלו על שלחן של שלש רגלים. ואנו נאכל על שלחן שנשלה אחת מרגליו! אמרה לו: התפלל ויטלוה ממך. התפלל ונטלוה.

שנו: גדול הגם האחרון יותר מן הראשון, שכן מקבלנו מן השמים נותנים אכל לא נוטלים.

III. חמץ דולק.

פעם אחת, בערב-שבת בין-השמשות. ראה רבי חנינא בן-הוסא את בתו שהיא עצבה אמר לה: בתי למה את עצבה? אמרה לו: כלי של חמץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי ממנו אור לשבת. אמר לה: בתי מה אכפת לך? מי שאמר לשמן וידלק—יאמר לחמץ וידלק. הנה דולק והולך עד שנטלו ממנו אור להבדלה

(ג) נהיה מצטערים והולכים—נצטער תמיד בעניות. פסת יד—כף יד. מקבלנו—קבלה כידנו. (ד) מה אכפת—מה את חוששת ודואגת.

IV. עֵינֵי שֶׁל בֶּן-דּוֹסָא.

ה רבי חנינא בן-דוסא הָיוּ לוֹ עֵינִים. אָמְרוּ לוֹ: עֵינֶיךָ מְזִיקוֹת. אָמַר לָהֶם: אִם מְזִיקוֹת הֵן—יֹאכְלוּ אוֹתָן דְּבִים, וְאִם לֹא—כָּל אַחַת וְאַחַת תָּבִיא לְעֶרֶב דֵּב בְּקֶרְנֶיהָ. לְעֶרֶב הַבִּיאָה כָּל אַחַת דֵּב בְּקֶרְנֶיהָ.

וְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן-דּוֹסָא מֵהֵיכָן הָיוּ לוֹ עֵינִים? אָמַר רַב פִּנְחָס: מַעֲשֵׂה וְעֵבֶר אָדָם אַחֵר עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ וְהֵנִיחַ שָׁם תִּרְנַנְגוּלִין. וּמִצָּאתָן אִשְׁתּוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן-דּוֹסָא, וְאָמַר לָהּ: אַל תֹּאכְלִי מִבִּיצִיָּהֶן. וְהִרְבּוּ בִיצִים וְתִרְנַנְגוּלִין, וְהָיוּ מַצְעֲרִין אוֹתָם, וּמִבָּרֶן וְקָנָה בְּדַמִּיהֶן עֵינִים. פַּעַם אַחַת עָבַר אוֹתוֹ אָדָם, שֶׁאָבְדוּ מִמֶּנּוּ הַתִּרְנַנְגוּלִין, וְאָמַר לַחֲבֵרוֹ: בָּבֶאן הֵנַחְתִּי הַתִּרְנַנְגוּלִין שְׁלִי. שָׁמַע רַבִּי חֲנִינָא: אָמַר לוֹ: יֵשׁ לָךְ בָּהֶן סָמֵן? אָמַר לוֹ: הֵן. נָתַן לוֹ סָמֵן וְנָטַל אֶת הָעֵינִים.

וְהֵן הֵן הָעֵינִים שֶׁהֵבִיאוּ דְבִים בְּקֶרְנֶיהֶן.

V. גַּם בְּקוֹרוֹת הַבַּיִת.

י הָיְתָה לוֹ לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן-דּוֹסָא שְׂבִנָּה אַחַת, שֶׁהָיְתָה בּוֹנָה בֵּית וְלֹא הָיוּ הַקּוֹרוֹת מְגִיעוֹת מִכְּתָל לְכְתָל. בָּאָה אֶצְלוֹ וְאָמְרָה לוֹ: אֲנִי בּוֹנָה בֵּית וְאֵין הַקּוֹרוֹת מְגִיעוֹת. אָמַר לָהּ: מַה-שָּׁמַךְ? אָמְרָה לוֹ: אֵיכּוֹ. אָמַר לָהּ: אֵיכּוֹ, יִגִּיעוּ קוֹרוֹתֶיךָ. הִגִּיעוּ. אָמַר פְּלִימוֹ: אֲנִי רָאִיתִי אוֹתוֹ הַבַּיִת, וְהָיוּ קוֹרוֹתָיו יּוֹצְאוֹת אִמָּה לְבֶאֱן וְאִמָּה לְבֶאֱן, וְאָמְרוּ לִי: זֶה הַבַּיִת שֶׁקָּרָה רַבִּי חֲנִינָא בֶּן-דּוֹסָא בְּתַפְלָתוֹ.

(ה) מְזִיקוֹת—הַשְׂדוֹת. בְּדַמִּיהֶן—בַּמְחִיר. ו) שְׂקָרָה—שַׁעֲשָׂה לוֹ קוֹרוֹת.

VI. "לפני מלאכים יתיצב".

מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי חֲנִינָא בֶן־דּוֹסָא שֶׁרָאָה בְּנֵי־עִירוֹ מַעֲלִים
נְדָרִים וְנִדְבוֹת לִירוּשָׁלַיִם. אָמַר: הַכֹּל מַעֲלִין לִירוּשָׁלַיִם נְדָרִים
וְנִדְבוֹת וְאֲנִי אֵינִי מַעֲלֶה דָּבָר! מָה עָשָׂה? יָצָא לְמִדְבָּרָה שֶׁל
עִירוֹ וּרְאָה שֵׁם אֶבְנֵן אַחַת וְשִׁבְכָה וְסִתְתָּה וּמִרְקָה. וְאָמַר: הֲרִי
עָלִי לְהַעֲלוֹתָהּ לִירוּשָׁלַיִם. בִּקֵּשׁ לִשְׁכַּר לֹא פֹעֲלִים. נִדְמָנוּ לֹא
חֲמִשָּׁה בְּנֵי אָדָם. אָמַר לָהֶם: מַעֲלִים לִי אַתֶּם אֶבְנֵן זֶה לִירוּשָׁלַיִם?
אָמְרוּ לוֹ: תֵּן לָנוּ חֲמִשִּׁים סֵלְעִים וְאָנוּ מַעֲלִים אוֹתָהּ לִירוּשָׁלַיִם.
בִּקֵּשׁ לִתֵּן לָהֶם וְלֹא נִמְצָא כִּידּוֹ דָּבָר לַעֲשֹׂה. הִנִּיחוּהוּ וְהָלְכוּ
לָהֶם. וּמִן לֹא הִקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא חֲמִשָּׁה מֵלָאכִים בְּדַמוֹת בְּנֵי
אָדָם. אָמַר לָהֶם: אַתֶּם מַעֲלִים לִי אֶבְנֵן זֶה? אָמְרוּ לוֹ: תֵּן לָנוּ
הַחֲמִשָּׁה סֵלְעִים וְאָנוּ מַעֲלִים לָךְ אֶבְנֵךְ לִירוּשָׁלַיִם—וּבִלְבָד שֶׁתִּתֵּן
יָדְךָ וְאַצְבָּעְךָ עִמָּנוּ. נָתַן יָדוֹ וְאַצְבָּעוֹ עִמָּהֶם וְנִמְצְאוּ עוֹמְדִים
בִּירוּשָׁלַיִם. בִּקֵּשׁ לִתֵּן לָהֶם שְׂכָרָם וְלֹא מִצָּאָם. נִכְנָס לְלִשְׁכַּת־
הַנְּזִיחַ וְשָׂאֵל בְּשִׁבְלָם. אָמְרוּ לוֹ: דּוֹמָה שְׂמֵלָא־כִּי־הַשָּׂרֵת הָעֶלְיוֹ
אֶבְנֵךְ לִירוּשָׁלַיִם, וְקִרְאוּ עָלָיו הַמְּקָרָא הַזֶּה: "חַוִּיתַי אִישׁ מִהִיר
בְּמִלֵּאכְתּוֹ לִפְנֵי מֵלָכִים יִתִּיצֵב"—לִפְנֵי מֵלָאכִים יִתִּיצֵב.

VII. בֶּן־דּוֹסָא וְהַנְּשָׁמִים.

רַבִּי חֲנִינָא בֶן־דּוֹסָא הָיָה מְהֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ וְנוֹשֵׂא סֵל שֶׁל
מֶלֶח עַל רֹאשׁוֹ. יָרְדוּ גַּשְׁמִים. אָמַר לִפְנָיו: רַבּוֹנוֹ־שֶׁל־עוֹלָם,

(ז) יִשְׁכַּח—הַקְצִיעָה. סִתְתָּה—פִּסְלָה. וּמִרְקָה—הַחֲלִיקָה וְהַבְּרִיקָה.

3* XIV.
behaeren
händigen

כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ בְּנַחַת וַחֲנִינָא בְּצַעַר! פִּסְקוּ הַנְּשָׁמִים. בְּשִׁהְגִיעַ
לְבֵיתוֹ. אָמַר: רַבּוֹנוֹ-שֶׁל-עוֹלָם, כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ בְּצַעַר וַחֲנִינָא
בְּנַחַת! יִרְדּוּ גַשְׁמִים.

VIII. אֵין הָעֶרּוּד מִמִּית.

מַעֲשֵׂה בְּמָקוֹם אֶחָד שֶׁהָיָה בּוֹ עֶרּוּד וְהָיָה מְזִיק אֶת
הַבְּרִיּוֹת. בָּאוּ וְהוֹדִיעוּ לוֹ לְרַבִּי חֲנִינָא בֶן-דּוֹסָא. אָמַר לָהֶם:
הֲרֹאוּנִי אֶת חוּרֹו. הִלְכוּ וְהִרְאוּהוּ חוּרֹו. נָתַן עֶקְבוֹ עַל פִּי הַחוּר,
יָצָא וּנְשָׁכוֹ—וּמַת אוֹתוֹ עֶרּוּד. נָטְלוּ עַל כַּתְּפוֹ וַהֲבִיאוּ לְבֵית-
הַמֶּדְרָשׁ. אָמַר לָהֶם: רְאוּ, בְּנֵי שָׂאִין עֶרּוּד מִמִּית, אֵלָּא הַחֲטָא
מִמִּית.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמְרוּ: אוֹי לוֹ לְאָדָם שֶׁפָּגַע בּוֹ עֶרּוּד, וְאוֹי
לוֹ לְעֶרּוּד שֶׁפָּגַע בּוֹ רַבִּי חֲנִינָא בֶן-דּוֹסָא!

IX. בֶּן-דּוֹסָא וְהָאֲרִי.

מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי חֲנִינָא בֶן-דּוֹסָא שֶׁרָאָה הָאֲרִי. אָמַר לוֹ: אִי
לָךְ, מֶלֶךְ חֲלָשׁ, לֹא הִשְׁבַּעְתִּיךָ שֶׁלֹּא תִרָּאָה בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל!
מִיָּד בָּרַח. רָץ אַחֲרָיו רַבִּי חֲנִינָא, אָמַר לוֹ: נַעֲנִיתִי לָךְ, שֶׁקָּרָאתִיךָ
„מֶלֶךְ חֲלָשׁ“, וּמִי שֶׁבָּרָאךָ קָרָאךָ גִּבּוֹר.

X. תְּפִלָּתוֹ שֶׁל בֶּן-דּוֹסָא עַל הַחוּלִים.

אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶן-דּוֹסָא, שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל עַל

(ח) הָעוֹלָם כּוֹלוֹ בְּנַחַת—שֶׁהַנְּשָׁמִים יוֹמִים לְעוֹלָם. (פִּסְקוּ—חֲדָלוּ. ט) עֶרּוּד—מִין נַחֲשׁ
מְזִיק. י) נַעֲנִיתִי לָךְ—נִכְנַע אֲנִי מִפְּנֵיךְ וּמִבְּקֵשׁ סְלִיחָתְךָ.

s. unterwerfen

החולים ואומר: זה חי וזה מת. אמרו לו: מנין אתה יודע? אמר להם: אם שגורה תפילתי בפי-יודע אני שהוא מקבל, ואם לאו-יודע אני שהוא מטורף.

מעשה וחלה בנו של רבן גמליאל. שגר שני תלמידיו-רחמים אצל רבי חנינא בן-רוסא לבקש עליו רחמים. כיון שראה אותם עלה לעליה ובקש עליו רחמים. בירידתו אמר להם: לכו, שחלצתו חמה. אמרו לו: וכי נביא אתה? אמר להם: לא נביא אני ולא בן נביא אני, אלא כך מקבלני: אם שגורה תפילתי בפי-יודע אני שהוא מקבל, ואם לאו-יודע אני שהוא מטורף. ישבו וכתבו וכונו אותה שעה. וכשבאו אצל רבן גמליאל, אמר להם: העבודה, לא חסרתם ולא הותרתם: באותה שעה חלצתו חמה ושאל לנו מים לשתות.

ושוב מעשה ברבי חנינא בן-רוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבן יוחנן בן-זבאי, וחלה בנו של רבן יוחנן בן-זבאי. אמר לו: חנינא בני, בקש עליו רחמים - ויחיה. הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים ויחיה. אמר רבן יוחנן בן-זבאי: אלמלי הטיח בן-זבאי את ראשו בין ברכיו כל היום כלו, לא היו משגיחין עליו. אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך? אמר לה: לאו, אלא הוא דומה בעבד לפני מלך, ואני דומה כשר לפני מלך.

(יא) שגורה-רדופה וסדורה. מקובל-החולה. מטורף-נדרה. שגר-שלת. מקובלני-מקובל אני מאבותי. העבודה-לשון שבועה. שחלצתו חמה-יצא ונחלץ מגופו החום של הקדחת. הטיח-הכה. כעבד לפני מלך-שמצוי תמיד לפני המלך ורגיל בו.

XI. וְכִי נָבִיא אָתָּה?

ב מַעֲשֵׂה בְּבִתּוֹ שֶׁל נְחוּנְיָא חוֹפֵר שִׁיחִין שְׁנִפְלָה לְבוֹר
הַגָּדוֹל, בָּאוּ וְהוֹדִיעוּ לְרַבִּי חֲנִינְא בֶן-דִּדּוּסָא. שָׁעָה רִאשׁוֹנָה אָמַר
לָהֶם: "שְׁלוֹם" שְׁנִיָּה אָמַר לָהֶם: "שְׁלוֹם" שְׁלִישִׁית אָמַר לָהֶם:
עֲלֵתָה. אָמַר לָהּ אֲבִיהָ: בִּתִּי, מִי הֶעֱלֶךְ? אָמְרָה לוֹ: זָכַר שֶׁל
רַחֲלִים נִזְדַּמֵּן לִי וְזָקֵן מִנְהִיגוּ...

אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי חֲנִינְא בֶן-דִּדּוּסָא: וְכִי נָבִיא אָתָּה? אָמַר
לָהֶם: לֹא נָבִיא אֲנִכִּי וְלֹא בֶן נָבִיא אֲנִכִּי, אֶלָּא כִּךְ אָמַרְתִּי: דְּבַר
שֶׁהַצַּדִּיק מִתְעַסֵּק בּוֹ—יִכָּשֶׁל בּוֹ וְרָעוּ!

XII. בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל צַדִּיק.

יג מַעֲשֵׂה בְּחֻמּוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינְא בֶן-דִּדּוּסָא שְׁנִנְבוּהוּ לְסָטִים.
חֲבָשׁוּ אֶת הַחֻמּוֹר בְּחֶצֶר, וְהִנִּיחוּ לוֹ תֶּבֶן וְשַׁעוּרִים וּמִים—וְלֹא
הָיָה אוֹכֵל וְשׁוֹתָה. אָמְרוּ: לָמָּה אָנוּ מְנִיחִין אֶת הַבְּהֵמָה שְׁתָּמוֹת
וְתִבְאִישׁ לָנוּ אֶת הַחֶצֶר? עָמְדוּ וּפָתְחוּ לָהּ אֶת הַדֶּלֶת וְהוֹצִיאוּהָ;
וְהִיתָה מוֹשְׁכַת וְהוֹלֶכֶת עַד שֶׁהִגִּיעָה אֶצֶל רַבִּי חֲנִינְא בֶן-דִּדּוּסָא.
בֵּינוֹן שֶׁהִגִּיעָה אֶצֶלוֹ שָׁמַע בָּנוּ קוֹלָהּ, אָמַר לוֹ: אָבָא, אָבָא, הִנֵּה
קוֹלָהּ לְקוֹל בְּהֶמְתָּנוּ. אָמַר לוֹ: בְּנִי, פָּתַח לָהּ אֶת הַדֶּלֶת.

יב) חופר שיחין—בורות מים, ומספקין מהם להולכי דרכים ועולי רגלי.
יג) חבשו—נקרה. יג) חבשו—קשרו. ולא היה אוכל ושותה—שלא
רצה לאכול תבואה שלא ניטל ממנה מעשר וליהנות מן הגזל.

שִׁכְבֵּר מִתָּה בְּרָעַב. עָמַד וּפָתַח לָהּ הַדֶּלֶת וְהֵנִיחַ לָהּ תִּכְן
וְשִׁעוּרִים וּמִים וְהֵיטָה אוֹכֵלֶת וְשׁוֹתָה.
לְפִיכָךְ אָמְרוּ: כָּשֶׁם שֶׁצִּדִּיקִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ חֲסִידִים
כָּךְ בְּהִמָּתָם חֲסִידוֹת בְּמוֹתָם.

רִבֵּן גַּמְלִיאֵל (השני).

I. „עֶבֶד לָעָם“.

א רִבֵּן גַּמְלִיאֵל וְר' יְהוֹשֻׁעַ הָיוּ מְהֻלָּכִים בְּסַפִּינָה. לְרִבֵּן
גַּמְלִיאֵל הָיְתָה פֶּת וּלְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ—פֶּת וְסֻלָּת. כָּלָתָה פֶּתוֹ שֶׁל
רִבֵּן גַּמְלִיאֵל, סָמַךְ עַל סֻלָּתוֹ שֶׁל רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לוֹ: וְכִי הֵייתָ
יֹדֵעַ שֶׁתִּתְעַכֵּב כָּל־כֶּךָ, שֶׁהִבֵּאתָ סֻלָּת? אָמַר לוֹ: כּוֹכֵב אַחֵר
יֵשׁ, שֶׁעוֹלָה לְשָׁבָעִים שָׁנָה וּמִתְעַה אֶת הַסַּפְּנִים, אֲמַרְתִּי, שָׁמָּה
יַעֲלֶה וַיִּתְעַה אוֹתָנִי. אָמַר לוֹ: כָּל־כֶּךָ יֵשׁ בִּירְדָּה וְאַתָּה יוֹרֵד בְּסַפִּינָה!
אָמַר לוֹ: עַד שֶׁאַתָּה תִּמְהַעֲלִי—תִּמְהַעֲלֵנִי עַל שְׁנֵי תַלְמִידִים שֶׁיֵּשׁ
לָךְ בִּיבָשָׁה: ר' יוֹחָנָן בֶּן־נְדָבָא וְר' אֱלֵעָזָר בֶּן־חֲסִמָּה, שִׁיזְדַּעֲוִים
לְשַׁעֵר כְּמָה טְפוֹת יֵשׁ בֵּינָם—וְאֵין לָהֶם פֶּת לֶאֱכֹל וְלֹא בָגֵד
לְלַבֵּשׁ.

נָתַן רִבֵּן גַּמְלִיאֵל דִּיעָתוֹ לְהוֹשִׁיבָם בְּרֹאשׁ. כְּשֶׁעָלָה לִיבָשָׁה
שָׁלַח לָהֶם וְלֹא בָאוּ, חֲזַר וְשָׁלַח וּבָאוּ. אָמַר לָהֶם: כְּמָדוּמִים

(א) פֶּת—אֶפְרוּיָה. וְסֻלָּת—קִטָּה כְּדֵי לֵאמֹתוֹ כִּשְׁתַּכֵּלָה הַפֶּת. שֶׁתִּתְעַכֵּב—
שֶׁתִּשְׁתַּהֲהוּ. הַסַּפְּנִים—מִנְהִיגֵי הַסַּפִּינָה. כָּל כֶּךָ יֵשׁ בִּירְדָּה—חֲכָמָה. וְאַתָּה יוֹרֵד בְּסַפִּינָה—
לֵאמֹר אַחֵר פִּרְנָסָה. לְשַׁעֵר—לְהַעֲרִיךְ. לְהוֹשִׁיבָם בְּרֹאשׁ—לְמַנּוּתָם רֹאשֵׁי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא
בָאוּ—מִחֲמַת עֲגוּהָ, כְּמָדוּמִים—חוֹשְׁבִים.

אתם ששררה אני נותן לכם—עבדות אני נותן לכם, שנאמר:
 "וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה".

II. רבן נמליאל ורבי יהושע.

Abend

מעשה שבאו שנים ואמרו: ראינוהו שחרית במזרח וערבית
 במערב. אמר ר' יוחנן בן-נורי: עדי שקר הם, וכשבאו ליבנה
 קבלם רבן נמליאל.

ועוד באו שנים ואמרו: ראינוהו בזמנו, ובליל עבדו לא
 נראה, וקבלם רבן נמליאל. אמר ר' הוסא בן-הרפינס: עדי
 שקר הם—היאך מעידין על האשה שילדה ולמחר ברסה בין
 שניה? אמר לו ר' יהושע: רואה אני את דבריה.

שלח לו רבן נמליאל לר' יהושע: גונרני עליך שתבוא
 אצלי במקלך ובמעותיך ביום-הכפרים שחל להיות בחשבונה.
 הלך ומצאו ר' עקיבא מצר. אמר לו: רבי, מפני מה אתה
 מצר? אמר לו: עקיבא, ראוי לו שיפול למטה שנים-עשר
 חדש ואל תגור עליו גזרה זו. אמר לו: יש-לי ללמוד, שקל
 מה שעשה רבן נמליאל עשוי, שנאמר: "אלה מועדי יי מקראי
 קדש אשר תקראו אתם"—בין בזמנם ובין שלא בזמנם
 אין לי מועדות אלא אלו.

ששררה—שממשלה. ב) ראינוהו—את הירח הנולד; שבזמן הבית היו מקדשין את
 התורש ע"ס עדי ראיה, שבאו והעידו לפני הסנהדרין: ראינו הירח בחדשו. עדי
 שקר הם—שאי אפשר כך לפי דעתו. בזמנו—ביום שלשים. ובליל עבדו—בליל
 שלשים, ליל המולד. מצר—מצטער. ראוי לו שיפול וגו'—על עצמו אומר כך.
 אלא אלו—שראשי הסנהדרין קובעים אותם.

בא לו אצל ר' דוקא בן-הרקינס. אמר לו: אם באים
אנו לדון אחר בית-דינו של רבן גמליאל, צריכים אנו לדון
אחרי כל בית-דין ובית-דין שעמד להם לישראל מימות משה
עד עכשו, שנאמר: ויַעַל מֹשֶׁה וַאֲהֲרֹן גִּדְבַּ וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים
מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל—לָמָּה לֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹתָם שֶׁל זִקְנִים? לְלַמֵּד,
שָׁכַל שְׁלֹשָׁה וְשִׁלְשָׁה שְׁעָמְדוּ בֵּית-דִּין עַל יִשְׂרָאֵל הִרְיֵהוּ
כְּבֵית-דִּינוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.

נטל ר' יהושע מקלו ומעוֹתָיו בִּידוֹ וְהִלֵּךְ לִיְבֹנָה אֶצֶל רַבֵּן
גְּמַלְיָאֵל בִּיזְמָה שָׁחַל יוֹם-הַכִּפּוּרִים לַהֲיוֹת בְּחֻשְׁבוֹנוֹ. כִּיּוֹן שָׂרָאָה
אוֹתוֹ רַבֵּן גְּמַלְיָאֵל עָמַד מִבֶּסְאוֹ וַנִּשְׁקוּ עַל רֹאשׁוֹ. אָמַר לוֹ: בֶּא
בְּשָׁלוֹם, רַבִּי וְתִלְמִידִי—רַבִּי בְּחֻכְמָה, וְתִלְמִידִי—שֶׁקִּבַּלְתָּ אֶת
דְּבָרֵי. אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שֶׁהַגְּדוֹלִים נִשְׁמָעִים לְקַמְנִים!

ג מַעֲשֵׂה בְּתִלְמִיד אֶחָד שָׁבָא לִפְנֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לוֹ:
רַבִּי! תִּפְּלֵת עֶרְבִית רְשׁוֹת אֹי חוֹבָה? אָמַר לוֹ: רְשׁוֹת. בֶּא
לִפְנֵי רַבֵּן גְּמַלְיָאֵל, אָמַר לוֹ: תִּפְּלֵת עֶרְבִית רְשׁוֹת אֹי חוֹבָה? אָמַר
לוֹ: חוֹבָה. אָמַר לוֹ: וְהֵלֵא ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר לִי רְשׁוֹת? אָמַר לוֹ: הִמָּתֵן
עַד שִׁיִּכְנָסוּ בְּעִלְי־תְּרִיסִין לְבֵית-הַמִּדְרָשׁ. כְּשֶׁנִּכְנָסוּ בְּעִלְי־תְּרִיסִין,
עָמַד הַשּׁוֹאֵל וְשָׂאֵל: תִּפְּלֵת עֶרְבִית רְשׁוֹת אֹי חוֹבָה? אָמַר לוֹ
רַבֵּן גְּמַלְיָאֵל: חוֹבָה! אָמַר לָהֶם רַבֵּן גְּמַלְיָאֵל לְחֻכְמִים: כָּלוּם
יֵשׁ אָדָם שְׁחוּלֵק עָלַי בְּדָבָר הַזֶּה? אָמַר לוֹ ר' יְהוֹשֻׁעַ: לֹא.
אָמַר לוֹ: וְהֵלֵא מִשְׁמָךְ אָמְרוּ רְשׁוֹת?!... אָמַר לוֹ: יְהוֹשֻׁעַ! עָמַד
עַל רִגְלֵיךָ וַיַּעֲדוּ בְּךָ! עָמַד ר' יְהוֹשֻׁעַ עַל רִגְלָיו וְאָמַר: אֵלֶי

לדון אחר—להרהר אחריו שמא טעה. (ג) רשות—רוצה מתפלל, לא רוצה—לא.
בעלי תריסין—בעלי מגעים, כלומר תלמידי-חכמים המנצחים זה את זה בהלכה.

אני חי ונתנא מת—יכול החי להכחיש את המת; עכשו שאני חי
והוא חי—היאך יכול החי להכחיש את החי? הֲיֵה רַבֵּן נִמְלִיאֵל
יושב ודורש ור' יהושע עומד על רגליו, עד שרגנו כל העם
ואמרו לחצפית המתרגמן: עמד!—ועמד.

entfernen

אמרו: עד כמה יהא זה מצערנו והולך? — באו ונעבירנו!...
את מי נושיב במקומו? נושיב את ר' יהושע? — בעל המעשה
הוא; נושיב את ר' עקיבא? — שמא יענישנו, שאין לו זכות
אבות; אלא נושיב את ר' אלעזר בן עזריה, שהוא חכם והוא עשיר
והוא עשירי לעזרא.

באו ואמרו לו: נוח לו לרבנו שיהא ראשישיבה? אמר
להם: אלך ואמלך בבני-ביתי. הלך ונמלך באשתו. אמרה
לו: שמא יעבירוה? אמר לה: הבריות אומרים: ישתמש אדם
בכוס של זכוכית יקרה יום אחד—ולמחר תשבר. אמרה לו:
הרי אין לך שיבה. באותו היום בן שמנה-עשרה שנה היה—
נעשה לו גם ועטרוהו שמנה-עשרה שורות של שיבה.

אותו היום סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות
לתלמידים לבגס, שהיה רבן נמליאל מכריז ואומר: כל
תלמיד שאין תוכו כבדו אל יבגס לבית-המדרש. ואותו היום
נתוספו כמה ספסלים בבית-המדרש.

שרגנו—שנתרעמו. המתרגמן—המתרגם ומפרש את דרשתו של הנשיא לפני העם.
עמיד—שתוק, ובשביל כבודו של ר' יהושע אמרו כך. ונעבירנו—מנשיאותו. נושיב
במקומו—לנשיא. בעל המעשה—שבשבילו נתרעמו על ר"ג. שאין לו זכות אבות—
שיגינו עליו, שמבני בניו של גרים היה. שיבה—שערות לבנות. ועטרוהו—הקיפו
זקנו. סלקוהו—העבירוהו. תוכו כבדו—ענינותו בחיצוניותו, כל' לבו בפיו.
כמה ספסלים—לתלמידים חדשים.

חֲלָשָׁה דַּעַתוֹ שֶׁל רֶבֶן נִמְלִיאֵל, אָמַר: שָׁמָּה, חֵם וְשָׁלוֹם.
מְנַעַתִּי תוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל... הִרְאוּהוּ בַּחֲלוּמוֹ: בְּדֵיִם לְבָנִים
מִלְּאִים אֶפֶר...

אָמַר רֶבֶן נִמְלִיאֵל: אֵלֶּךְ וְאַפִּיֶסְנוּ לְר' יְהוֹשֻׁעַ. בִּשְׁהַנִּיעַ
לְבֵיתוֹ רָאָה כְּתָרֵי הַבַּיִת שֶׁהֵם מִפְּחָמִים. אָמַר לוֹ: מִכְּתָלִי
בֵּיתְךָ אֲתָה נִכְרָה, שֶׁפְּחָמִי אֲתָה. אָמַר לוֹ: אֹי לוֹ לְהוֹרֵשׁ אֲתָה
פְּרָנְסוֹ. וְאֹי לָהּ לִסְפִּינָה שֶׁאֲתָה קְבֵרְנִיטָה, שְׂאִין אֲתָה יוֹדֵעַ
בְּצַעְרָם שֶׁל תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים, בְּמָה הֵם מִתְּפַרְנְסִים וּבְמָה הֵם
גּוֹזְנִים!...

אָמַר לוֹ: נַעֲנִיתִי לָךְ, מְחַל לִי!...

לֹא הִשְׁגִּיחַ בּוֹ.

—עָשָׂה בְּשָׁבִיל כְּבוֹד אָבָא!...

נִתְפַּיִם.

אָמְרוּ: מִי יֵלֶךְ וַיּוֹדִיעַ לְחֲכָמִים? אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ כּוֹבֵם:
אֲנִי אֵלֶּךְ! שְׁלַח לָהֶם ר' יְהוֹשֻׁעַ לְבֵית־הַמְּדָרֶשׁ: מִי שְׁלָבֶשׁ
מַדִּים—יִלְבֹּשׁ מַדִּים, וּמִי שֶׁלֹּא לָבֶשׁ מַדִּים—יֹאמַר לְמִי שְׁלָבֶשׁ
מַדִּים: מִשְׁטַּח מַדִּיךְ וְאֲנִי אֶלְבָּשֶׁם? אָמַר לָהֶם רַבִּי עֲקִיבָא
לְחֲכָמִים: הִנֵּיפּוּ הַדָּלְתוֹת, שֶׁלֹּא יָבֹאוּ עֲבָדָיו שֶׁל רֶבֶן נִמְלִיאֵל
וַיַּצְעֲרוּ אֶת הַחֲכָמִים. אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ: מוֹטָב שְׂאָעַמְד וְאַלֶּךְ

כּוֹרִים לְבָנִים וְנו'—כְּלו' כָּל אֵלּוּ תַלְמִידִים שְׂאִינָם מִהוֹנְנִים הֵם, וְכַדִּי לְהַנִּיחַ אֶת דַּעַתוֹ
הִרְאוּ לוֹ כֵּךְ. מִפּוֹחָמִים—שְׁחוּרִים. שֶׁפְּחָמִי—נִפְתָּה, בַּעַל־מִלְּאָכָה עֵנִי. פְּרָנְסוֹ—נְשִׂאוֹ.
קְבֵרְנִיטָה—מִנְהִיגָה. נַעֲנִיתִי לָךְ—נִבְנַעַתִּי לַפְּנִיךְ. וַיּוֹדִיעַ לְחֲכָמִים—שֶׁנִּתְפַּיִם ר'
יְהוֹשֻׁעַ לִרְג'. מַדִּים—בְּגָדֵי כְהוֹנָה. מִי שְׁלָבֶשׁ מַדִּים וְנו'—כְּלו' ר'ג שֶׁהוּא מוֹדֵעַ
נְשִׂאִים יִתְּזוֹר לְנְשִׂאוֹתָיו. הִנֵּיפּוּ—סָגְרוּ.

sonst: Kohler-
brenner, Träger

verschlossen - פת, פת

אני אצלם. בא ר' יהושע וטפח על הדלת ואמר להם: מזה בן מזה-יזה; שאינו לא מזה ולא בן מזה-יאמר למזה בן מזה: מימך מי מערה ואפרך אפר מקלה?... אמר לו רבי עקיבא: ר' יהושע! נתפסת? כלום עשינו אלא בשביל כבודך-למחר אני ואתה נשכים לפתחו...

ואף-על-פי-כן לא העבירו את ר' אלעזר בן עזריה, והיה רבן נמליאל דורש שתי שבתות ורבי אלעזר בן עזריה שבת אחת.

III. נשיא משמש אורחים.

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק שהיו מסבים בבית משה בנו של רבן נמליאל, והיה רבן נמליאל עומד ומשקה עליהם. נתן הכוס לרבי אליעזר ולא נטלו; נתנו לרבי יהושע וקבלו. אמר לו ר' אליעזר: מה זה, יהושע, אנו יושבים ונמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו? אמר לו: מצינו גדול ממנו שמשמש. אברהם גדול-הדור הזה, וכתוב בו: והוא עומד עליהם. ושםא תאמר-במלאכי-השרת נדמו לו? לא נדמו לו אלא לערביים; ואנו, לא יהא רבן נמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו? אמר להם רבי צדוק: עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ואתם עוסקים בכבוד הבריות? הקדוש-ברוך-הוא משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד מטר ומצמיח אדמה

מזה בן מזה-כהן בן כהן (שהוא מזה אפר פרה לטהר טמאים), כלומר נשיא בן נשיא. מימך מי מערה-כלו' מי מעינות סתם ולא מי חטאת. אפר מקלה-כלו' אפר סתם של דבר קלוי ושרוף ולא אפר הפרה. לפתחו-של ר"ג. ד) משמש-משרת.

ועורר שלחן לפני כל אחד ואחד, ואנו, לא יהא רבן גמליאל
ברבי עומד ומשקה עלינו?

IV. קללות—ברכות.

ה רבן גמליאל השיא את בתו. אמרה לו: אבא, התפלל
עלי. אמר לה: יהי רצון שלא תחזרי לכאן. ילדה בן זכר.
אמרה לו: אבא, התפלל עלי. אמר לה: יהי רצון שלא יהא
"אוי" פוסק מפיד. אמרה לו: אבא, שתי שמחות באו לי ואתה
מקלילני! אמר לה: שתייהן תפלות הן: מתוך שיהא שלום לך
בביתך לא תחזרי לכאן, ומתוך שיהא בנך קים לא יהא "אוי"
פוסק מפיד: "אוי שלא אכל בני, אוי שלא שתה בני, אוי שלא
הלך לבית-הכנסת!"

רבי אליעזר בן הורקנוס.

I. תחלתו של רבי אליעזר בן הורקנוס.

מה היתה תחלתו של רבי אליעזר בן הורקנוס? בן עשרים ושתים שנה היה ולא למד תורה. ואביו היה עשיר גדול והיו לו חורשים הרבה. פעם אחת היו אחיו חורשים על גבי המענה והוא היה חורש בטרשים. ישב לו והיה בוכה. אמר לו אביו: מפני מה אתה בוכה? שמא מצטער אתה שאתה חורש בטרשים? — עכשו אתה חורש על גבי המענה. ישב לו על גבי המענה והיה בוכה. אמר לו אביו: מפני מה אתה בוכה? שמא מצטער אתה שאתה חורש על גבי המענה? אמר לו: לאו. — ולמה אתה בוכה? אמר לו: שאני מבקש ללמד תורה. אמר לו: והלא בן עשרים ושתים שנה אתה — ואתה מבקש ללמד תורה! אלא קח לך אשה ותוליד לך בנים — ואתה מוליכם לבית-הספר...

פעם אחת אמר: אלך ואלמד תורה לפני רבן יוחנן בן זכאי. אמר לו אביו: אי אתה טועם עד שתסרוש מלוא מענה.

(א) על גבי המענה — רצועת אדמה כמישור. בטרשים — במלעים.

Geradheit

Soprosza

השפים וחרש מלוא מענה, נפלה פרתו ונשברה רגלה. אמר:
למובתי נשברה רגל פרתי. ברח והלך לו אצל רבן יוחנן בן
זכאי בירושלים.

אמרו: אותו היום ערב-שבת היה ולא טעם כלום משש
שעות של ערב-שבת עד שש שעות של מוצאי-שבת. כשהוא
הולך בדרך ראה אבן שדמה ונטלה ונתנה לתוך פיו.

בא וישב לו לפני רבן יוחנן בן-זכאי והיה בוכה. אמר לו:
מפני מה אתה בוכה? אמר לו: רצוני ללמד תורה. אמר לו:
לא למדת מימך? אמר לו: לאו. התחיל מלמדו קריאת-שמע
ותפלה וברכת-המזון ושתי הלכות בכל יום, ובשבת היה
חוזר עליהן ומדבקן. עשה שמונה ימים ולא טעם כלום, עד שעלה
ריח פיו לפני רבן יוחנן בן-זכאי. אמר לו רבן יוחנן בן-זכאי:
אליעזר בני, כלום סעדת היום? שתק. שוב אמר לו—ושתק.
אמר לו: חייך, היום אתה סועד אצלי. אמר לו: כבר סעדתי
אצל אבסניא שלי. אמר רבן יוחנן לתלמידיו: חייכם, שתבקרו
את הדבר.

היו התלמידים מחזרים בכל שוקי ירושלים ושואלים
בפנדקאות: יש כאן חבר אבסני? יש כאן חבר אבסני? אמרו להם:
לאו. עד שבאו אצל אשה אחת ואמרה להם: הן. אמרו לה: יש
לו כאן כלום? אמרה להם: יש לו שק אחד, שהוא נותן ראשו
לתוכו ומוצץ בנבל יין. אמרו לה: הראיני אותו. הביאה את השק
לפניהם, פתחוהו ומצאוהו מלא עפר. אמרו לה: כלום סעד

אבן שדמה—רגב עפר. ומדבקן—ססגלן לעצמו. בפונדקאות—בבתי אורחים.
אבסני—אורת. *Scholle Feld*
Feldstein
Kouzzu

אֱלִיעֶזֶר אֶצְלָכֶם הַיּוֹם? אָמְרָה: לֹא; אָמְרָנוּ, שָׁמָּה אֶצֶל רַבִּי הִיָּה סוֹעֵד--וְהָרִי שְׁמִנָּה יָמִים שְׁלֹא טַעַם כָּלוּם.

הִלְכוּ וְאָמְרוּ לְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן-זִבְאִי. כְּשִׁשְׁמַע רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן-זִבְאִי אָמַר: "אֵי לָךְ, אֱלִיעֶזֶר, שֶׁהֵייתָ מְשַׁלֵּךְ בִּינוֹחֵינוּ! אָבֵל אָמַר קָךְ: כָּשֶׁם שֶׁעָלָה רֵיחַ פִּיךָ לִפְנֵי, כָּךְ יֵצֵא רֵיחַ תּוֹרָה מִפִּיךָ מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ". קָבַע לוֹ מְזוֹנוֹת וְנִתְרַפָּא.

עָשָׂה לִפְנֵי רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן-זִבְאִי שְׁלֹשׁ שָׁנִים.

אָמְרוּ בָנָיו שֶׁל הוֹרְקָנוֹס לֹאבִיָּהֶם: רָאָה מָה עָשָׂה לָךְ אֱלִיעֶזֶר בֶּנְךָ, הַנִּיחָד בְּזִקְנָתְךָ וְהִלָּךְ לִירוּשָׁלַיִם, לָךְ וְהַדִּיר אוֹתוֹ מִנִּכְסֶיךָ. עָלָה הוֹרְקָנוֹס לִירוּשָׁלַיִם לְהַדִּיר אֶת בְּנוֹ מִנִּכְסָיו.

אָמְרוּ: אוֹתוֹ הַיּוֹם הִיָּה יוֹם-טוֹב לְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן-זִבְאִי וְכָל גְּדוּלֵי הַמְּדִינָה סוֹעֲדִים אֶצְלוֹ: בֶּן-צִיצִית-הַכֶּסֶת וְנִקְדֵּמוֹן בֶּן-גּוֹרִיּוֹן וְכֵן-כָּל-בָּא-שְׁבוּעָה. שָׁמַע רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן-זִבְאִי עַל הוֹרְקָנוֹס שָׁבָא. אָמַר: עָשׂוּ לוֹ מְקוֹם. הוֹשִׁיבוּהוּ בֵּין גְּדוּלֵי הַמְּדִינָה. הִיָּה יוֹשֵׁב בִּינֵיהֶם וּמִרְתַּת. נָתַן רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן-זִבְאִי עֵינָיו בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְאָמַר לוֹ: פָּתַח וּדְרוֹשׁ. אָמַר לוֹ: אֵינִי יָכוֹל לִפְתּוֹחַ. מְשַׁל לְבוֹר שְׁאִינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא מִים יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא מִכְּנִים, כָּךְ אֵין אֲנִי יָכוֹל לֹאמַר דְּבָרֵי תּוֹרָה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמֶּךָ. אָמַר לוֹ: בְּנִי, מְשַׁל לְמַעַן שֶׁהוּא נוֹבֵעַ וּמוֹצִיא מִים מֵאֱלֹיו, אַף אַתָּה כָּךְ. דַּחַק עָלָיו וְדַחְקוּהוּ הַתְּלָמִידִים. עָמַד וּפָתַח וְדַרְשׁ בְּדָבָרִים שְׁלֹא שְׁמַעְתֶּם אֶזֶן מַעוֹלָם, וְהָיוּ פָּנָיו מְאִירוֹת כְּאוֹר הַחֲמָה וְקִרְנוֹתָיו יוֹצְאוֹת כְּקִרְנוֹתָיו שֶׁל מֹשֶׁה וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ אִם

מושלך—נשכח ונעזב. והדיר אותו מנכסיו—הרחיקהו מירושת נכסיו על ידי גור ומרתת—ורועד. דחק עליו—הפציר בו.

יום ואם לילה. עמד רבן יוחנן בן-זכאי ונשקו על ראשו ואמר:
 אשריכם, אברהם יצחק ויעקב, שיצא זה מחלציהם! אמר
 הורקנוס: למי אמר כך? אמרו לו: לאליעזר בןך. אמר להם:
 לא כך היה לו לומר, אלא: אשרי אני, שיצא זה מחלצני!
 עלה הורקנוס על הספסל ואמר לפני בני ירושלים:
 רבותי, אני לא באתי אלא להדיר אליעזר בני מנכסי, עכשו כל
 נכסי יהו נתונים לאליעזר בני, וכל אחיו אין בהם כלום. אמר
 לו רבי אליעזר: אלו קרקעות בקשתי מלפני הקדוש-ברוך-
 הוא היה נותן לי, שנאמר: "לי הארץ ומלואה"; אלו כסף וזהב
 בקשתי—היה נותן לי, שנאמר: "לי הכסף ולי הזהב נאם יי".
 לא בקשתי מלפני הקדוש-ברוך-הוא אלא תורה בלבד.

II. בית מדרשו של רבי אליעזר.

בית-מדרשו של רבי אליעזר היה עשוי במין רים, ואכן
 אחת היתה שם, והיתה מיוחדת לו לישיבה. פעם אחת נכנס
 רבי יהושע, התחיל מנשק אותה האכן ואמר: האכן הזאת דומה
 להר-סיני וזה שיושב עליה דומה לארון הברית.

III. חיי-עולם וחי-שעה.

מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כלו
 בהלכות יום-טוב. יצאה כת ראשונה, אמר: הללו בעלי פטמים;

(ב) רים—מין עגול. ג) בעלי פטמים—בעלי חביות גדולות; כלו' יין מרובה שמור
 להם בבליהם לסעודת יום-טוב, לפיכך מהרו לצאת. ודרך תרעומתו אמר כך.

Verdrup, Groll

כַּת שְׁנִיָּה—אָמַר: הִלְלוּ בְּעָלֵי חֲבִיּוֹת; כַּת שְׁלִישִׁית—אָמַר: הִלְלוּ בְּעָלֵי כַדִּים. כַּת רְבִיעִית—אָמַר: הִלְלוּ בְּעָלֵי לְגִינִים. כַּת חֲמִישִׁית—אָמַר: הִלְלוּ בְּעָלֵי כּוֹסוֹת. הִתְחִילָה כַּת שְׁשִׁית לְצֵאת—אָמַר: הִלְלוּ בְּעָלֵי מֵאֲרָה. נָתַן עֵינָיו בְּתַלְמִידִים, — הִתְחִילוּ בְּנֵיהֶם מְשַׁתְּנִים. אָמַר לָהֶם: בְּנֵי, לֹא לָכֶם אֲנִי אוֹמֵר, אֶלָּא לְהִלְלוּ שְׂיָצְאוּ, שְׂמַנִּיחִים חַיֵּי עוֹלָם וְעוֹסְקִים בְּחַיֵּי שְׁעָה. בְּשַׁעַת פְּטִירָתָם אָמַר לָהֶם: לָכוּ אֲכָלוּ מִשְׁמָנִים וּשְׁתּוּ מִמֶּתְקִים, וּשְׁלַחוּ מְנוֹת לְאִין גָּבוֹן לוֹ, כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לְאֶרְוֶנִינוּ, וְאַל תַּעֲצֹבוּ כִּי חֲדוֹת יֵי הִיא מְעֹכֶם.

IV. תַּנּוּר שֶׁל עֲכָנָאִי

ד שְׁנִינוּ: יַחֲתֹכוּ (אֶת הַתַּנּוּר) הַלִּיּוֹת וְנָתַן חוֹל בֵּין חֲלִיָּה לְחֲלִיָּה—רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְחַכְמִים מְטַמְּאִים—וְזֶה הוּא תַּנּוּר שֶׁל עֲכָנָאִי. שָׁנוּ: בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הָשִׁיב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כָּל תְּשׁוּבוֹת שֶׁבְּעוֹלָם וְלֹא קִבְּלוּ הַיָּמָנוּ. אָמַר לָהֶם: אִם הִלָּכָה כְּמוֹתִי—חֲרוּב זֶה יוֹכִיחַ! נֶעֱקַר חֲרוּב מִמְּקוֹמוֹ מֵאָה אַמָּה. אָמְרוּ לוֹ: אִין מְבִיאִין רֵאָיָה מִן הַחֲרוּב. חֲזַר וְאָמַר לָהֶם: אִם הִלָּכָה כְּמוֹתִי—אֶמַת־הַמַּיִם יוֹכִיחוּ!

חביות—קטנים מפסטים. לגינים—קטנים מכדים. בעלי מארה—שאינ להם כלום, ומפני שנתרוקן ביהם"ד כעם ביותר על האחרונים. חיי עולם—תורה. חיי שעה—סעודה. ד) חתכו... חוליות וגו'—יש מין תמר העשוי חוליות-חוליות (פרקים=פרקים) שמצרפים אותן זו לזו כעין עגולי עכנאי (נחש), וכשנפל שרץ ממא באוירו ר"א היה מטהר, שהוא חשוב לדעתו כבנין ואינו מקבל טומאת; וחכמים סוברים שריצ ככלי ומקבל טומאה. ונתן חול וגו'—כך דרך צירופו של תנור זה. באותו זמן—ש:שאלה שאלה א בביה"מ. אמת המים—מעין

חזרו אמת-המים לאחוריהם. אמרו לו: אין מביאין ראיה מאמת המים.

חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי—כתלי בית-המדרש יוכיחו! הלא כתלי בית-המדרש לפול. גער בהם רבי יהושע. אמר להם: אם תלמידי-הכמים מנצחים זה את זה בהלכה—אתם מה טיבכם? לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע ולא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר—ועדין נוטים ועומדים.

חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי—מן השמים יוכיחו! יצאה בת-קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר, שהלכה כמותו בכל מקום! עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: לא בשמים היא—אין אנו משגיחין בבת-קול, שבקר כתבת בתורה בדר-סיני: "אחרי רבים להטות".

מצאו רבי נתן לאלהיו. אמר לו: מה עשה הקדוש-ברוך-הוא באותה שעה? אמר לו: שחק ואמר: נצחוני בני, נצחוני בני!

אמרו: אותו היום הביאו כל טהרות שטהר רבי אליעזר ושרפום באש, ונמנו עליו וברכוהו. אמרו: מי ילך ויודיענו? אמר להם רבי עקיבא: אני אלך, שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיענו ונמצא מחריב את כל העולם כלו. מה עשה ר' עקיבא? לבש שחורים ונתעטף שחורים וישב לפניו ברחוק ארבע אמות. אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, מה יום מיומים? אמר לו: רבי, במדמה לי שחברים בדלים ממך. אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו ונשטט וישב על גבי קרקע. ולגו עיניו

ברכוהו נדוהו, ולשון נקיה היא כלפי ר' א. ברחוק ד' אמות—מחמת הגווי. ונשטט—מן הבסא. ולגו—נזלו.

schadhaft werden

דַּמְעוֹת. לָקַח עוֹלָם שְׁלִישׁ בְּזִיתִים וְשְׁלִישׁ בְּחֹטִים וְשְׁלִישׁ בְּשִׁעוּרִים; וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: אַף בָּצַק שִׁבִּיר אִשָּׁה טָפַח. שְׁנִינוּ: אַף גָּדוֹל הָיָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁבָּכַל מְקוֹם שֶׁנָּתַן בּוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר עֵינָיו וְשָׂרָף.

וְאַף רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיָה בָּא בִּסְפִינָה, עָמַד עָלָיו נַחֲשׁוּל לְטַבְּעוֹ. אָמַר: כְּמַדְמָה לִי שְׂאִין זֶה אֶלָּא בְּשָׁבִיל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן-הוֹרְקָנוֹס. עָמַד עַל רִגְלָיו וְאָמַר: רַבּוֹנוֹ-שֶׁל-עוֹלָם, גָּלוּי וַיִּדְוַע לְפָנָיִךְ שֶׁלֹּא לְכַבּוֹדִי עָשִׂיתִי וְלֹא לְכַבּוֹד בֵּית-אָבִא עָשִׂיתִי, אֶלָּא לְכַבּוֹדְךָ, שֶׁלֹּא יִרְבוּ מַחְלּוֹקוֹת בְּיִשְׂרָאֵל. נַח הֵימָּן מוֹעֵפּוֹ. אִמָּא-שְׁלוֹם אִשְׁתּוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֲחוֹתוֹ שֶׁל רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיְתָה. מֵאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה וְאֵילָךְ לֹא הָיְתָה מִנַּחַת לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְפוֹל עַל פָּנָיו. פַּעַם אַחַת בָּא עָנִי וְעָמַד עַל הַפֶּתַח. הוֹצִיָּאָה לוֹ פֶּתַח. מִצָּאתוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁנָּפַל עַל פָּנָיו. אָמְרָה לוֹ: עָמּוֹד! כְּבֹר הַרְגַּתְּ אֶת אָחִי. בְּתוֹךְ כֵּךְ יֵצֵא שׁוֹפֵר מִבֵּית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל שְׁמַת. אָמַר לָהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מֵהֵיכָן הָיִית יוֹדַעַת? אָמְרָה לוֹ: כֵּךְ מְקַבְּלֵנִי מִבֵּית אָבִי אָבִא: כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלִים חוּץ מִשְּׁעָרֵי אוֹנָאָה.

V. פִּשְׁחָלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

פִּשְׁחָלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר נִכְנָסוּ תַלְמִידָיו לְבַקְרוֹ. אָמַר לָהֶם: חֲמָה עוֹהָ יֵשׁ בְּעוֹלָם. הִתְחִילוּ הֵם בּוֹכִים וְרַבִּי עָקִיבָא מְשַׁחֵק.

פַּח—נִתְלַחַלַח וְנִתְקַלְקַל. אַף גָּדוֹל—קֶצֶף גָּדוֹל. נַחֲשׁוּל—סַעֲרַת הַיָּם. לְפוֹל עַל פָּנָיו—נִפִּילַת אִפִּים בַּתְּפִלָּה. כָּל הַשְּׁעָרִים וְגו'—כָּל צִעָקָה אִפְשָׁר שֶׁלֹּא תִתְקַבֵּל בְּשָׁמַיִם חוּץ מִצִּעָקָה עַל יִסּוּרִים וְצַעַר שְׁגוּרִים לְאַחֲרִים. ה) חֲמָה עוֹהָ יֵשׁ בְּעוֹלָם—כָּל הַיּוֹם כֵּעֵם עָלֵי הַקֶּבֶ"ה וְיִסּוּרֵי בִּיסּוּרִים.

heißt das: 10.7 klagte in seinem Geheiß über d. Schmerz, d. ihm angetan hatte, so das er gelächelt w. - ?

אמרו לו: מפני מה אתה שוחק? אמר להם: וכי מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: אפשר ספר-תורה שרוי בצער—ולא נבכה? אמר להם: לך אני משחק, שכל-זמן שאני רואה רבי, שאין יינו מחמיץ ואין פשתנו לוקה ואין שמנו מבאיש ואין דבשנו מדביש, אמרתי: שמא, חס ושלום, קבל רבי עולמו; ועבשו שאני רואה רבי בצער—אני שמח.

אמר לו: עקיבא, כלום חסרתי מן התורה כלה? אמר לו: למדתנו רבנו: "בי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא".

י כשחלה רבי אליעזר נכנסו ארבעה זקנים לבקרו, ר טרפון ור' יהושע ור' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא. גענה ר' טרפון ואמר: רבי! טוב אתה לישראל מטפה של נשמים, שטפה של נשמים בעולם-הזה—ורבי בעולם-הזה ובעולם-הבא. גענה ר' יהושע ואמר: טוב אתה לישראל יותר מנלנל חמה, שנלנל חמה בעולם-הזה—ורבי בעולם-הזה ובעולם-הבא. גענה ר' אלעזר בן עזריה ואמר: טוב אתה לישראל יותר מאב ואם, שאב ואם בעולם-הזה—ורבי בעולם-הזה ובעולם-הבא.

גענה ר' עקיבא ואמר: חביבים יסורים.

אמר להם רבי אליעזר לתלמידיו: סמכוני ואשמע דברי עקיבא תלמידי, שאמר "חביבים יסורים".

י כשחלה רבי אליעזר נכנסו רבי עקיבא וחבדיו לבקרו.

ספר תורה—הכונה על ר"א. ואין דבשנו מרביש—אין דבש שלו מתקלקל ומתעפש. קבל... עולמו—שכרו בעולם הזה.

הוא יושב בקנוף שלו והם יושבים בטרקלין שלו. ואותו היום
 ערב־שבת הִיָּה. ונכנס הורקנוס בנו לחלץ תפלו. נער בו
 ויצא בנויפה. אמר להם לחבריו: במדמה אני שדעתו של אבא
 נטרפה. אמר להם: דעתו ודעת אמו נטרפה—היאך מניחין
 אסור סקילה ועוסקין באסור שבות?

ביון שראו חכמים שדעתו מישבת עליו נכנסו וישבו
 לפניו ברחוק ארבע אמות. אמר להם: למה באתם? אמרו
 לו: ללמוד תורה באנו. אמר להם: ועד עכשו למה לא באתם?
 אמרו לו: לא הִיָּה דנו פנאי. אמר להם: תמה אני אם ימותו
 מיתת עצמם. אמר לו רבי עקיבא: שלי מהו? אמר לו: שלך
 קשה משלהם.

נטר רבי אליעזר שתי זרועותיו והניחן עד לבו. אמר: אוי
 לכן, שתי זרועותי שהן כשתי ספרי־תורות שנגלגלים! הרבה
 תורה למדתי והרבה תורה למדתי. הרבה תורה למדתי—ולא
 חסרתי מרבתי אפילו ככלב המלקק מן הים; הרבה תורה
 למדתי—ולא חסרוני תלמידי אלא כמכחול בשפופרת. ולא עוד
 אלא שאני שונה שלש מאות הלכות בבהרת עזה, ולא הִיָּה אדם
 שואלני בהן דבר מעולם; ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות
 הלכות בנטיעת קשואים, ולא הִיָּה אדם שואלני דבר מעולם.
 חוץ מעקיבא בן־יוסף. פעם אחת אני והוא מהלכים היינו

(ז) בקנוף—מטה בעין אהל. שדעתו... נטרפה—שלא הניח לחלוצ תפלו
 לשבת. אסור סקילה—הדלקת הנר בשבת. באסור שבות—טלטול תפלין
 אסור רק מדברי חכמים, והוא שקרוי שבות. שלי מהו—מיתתי שלי. כמכחול
 בשפופרת—כמכחול (פינועל) שמוציא פוך מן הקנה לכחול העינים ואינו מחסו
 אלא מועט שאינו ניכר. בבהרת עזה—עניני טומאה וטהרה של מראות נגעים

בְּדֶרֶךְ, אָמַר לִי: רַבִּי לְמִדְנִי בְּנִטְיַעַת קְשׁוּאִים. אָמַרְתִּי דָבָר
אֶחָד—נִתְמַלְאָה כָּל הַשָּׂדֶה קְשׁוּאִים. אָמַר לִי: רַבִּי, לְמִדְנִי
נִטְיַעַתָּם—לְמִדְנִי עֲקִירָתָם. אָמַרְתִּי דָבָר אֶחָד—נִתְקַבְּצוּ כָּלֶם
לְמָקוֹם אֶחָד.

הָיוּ שׂוֹאֲלִים אוֹתוֹ תַלְמִידָיו בְּטְהָרוֹת וּבְטְמָאוֹת, וְהוּא הָיָה
מְשִׁיב עַל טָמֵא—טָמֵא וְעַל טָהוֹר—טָהוֹר, וַיֵּצֵאָה נִשְׁמָתוֹ בְּטְהָרָה.
עָמַד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל רִגְלָיו וְאָמַר: הֵתֵר הַנֶּגֶד, הֵתֵר הַנֶּגֶד!
לְמוֹצָאֵי־שַׁבָּת פָּגַע בּוֹ רַבִּי עֲקִיבָא בֵּין קִיסְרֵי לְלוּד, הָיָה
מָכָה בְּבָשְׂרוֹ עַד שֶׁדָּמּוּ שׁוֹתֵת לָאָרֶץ. פָּתַח עָלָיו בְּשׁוּרָה וְאָמַר:
אָבִי, אָבִי, רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו! תִּרְכָּבָה מַעוֹת יֵשׁ לִי וְאֵין לִי
שְׁלַחְנִי לְהִרְצוֹתָן.

הוֹתֵר הַנֶּגֶד—הַנְדוּי. פָּגַע בּוֹ—בְּאִרְזוֹנוֹ. שׁוֹתֵת—מִטְפֵּטֶף. בְּשׁוּרָה—שֶׁל הָאֲבָלִים
וְהַמְלוּיִם. מַעוֹת—מִטְבְּעוֹת קִטְנוֹת. שׁוֹלְחָנִי לְהִרְצוֹתָן—חֶלְפָן דֶּהֱחִלִּיפֹן; כְּלוּ, הִרְבֵּה
שְׁאֵלוֹת יֵשׁ לִי וְאֵין לִי לְמִי לְשֹׂאוֹל.

ח.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָה.

I. „אֲשֶׁרִי יוֹלְדָתוֹ“.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ - אֲשֶׁרִי יוֹלְדָתוֹ.

א יוֹנָתָן בֶּן הַרְבִּינָם רָאָה אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְקָרָא עָלָיו: „אֶת
מִי יוֹרָה דָּעָה ... גָּמוּלִי מַחְלָב“ - וְכוּר אָנִי, שֶׁהִיטָה אָמוֹ
מוֹלִיכָה עֲרִיסָתוֹ לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ, בְּשִׁבִּיל שִׁיתְּדַבְּקוּ אֲנִיו בְּדַבְּרֵי
תוֹרָה.

II. תוֹרָתוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

ב אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם יִהְיוּ כָּל הַיָּמִים דִּין וְהָאֲנָמִים
קוֹלְמוּסִים וְשָׁמַיִם וָאָרֶץ יִרְעוּת וְכָל בְּנֵי־אָדָם לְבָלָרִים - אֵין
מִסְפִּיקִים לְכַתֵּב דַּבְּרֵי תוֹרָה שְׁלֹמֶדְתִּי, וְלֹא חִסְרֹתִיהָ אֵלָא כְּאָדָם
שֶׁמְטָבִיל מְכָחֹל בֵּינָם.

- (א) אֲשֶׁרִי יוֹלְדָתוֹ - אֲשֶׁרִי אָמוֹ. עֲרִיסָתוֹ - עֲרִשׁוֹ, מִטָּתוֹ שֶׁל הַתִּינוּקָא.
(ב) לְבָלָרִים - סוֹפְרִים. קוֹלְמוּסִים - קִנֵּי כְּתִיבָה. מְכָחֹל - קִנְיָה־צְבִיעָה.

III. „חכמה מפארה בכלי מכער“.

ב פעם אחת אמרה בתו של קיסר לרבי יהושע בן-חנניה:
 „אי חכמה מפארה בכלי מכער!“ אמר לה: בתי, אביך המלך
 במה הוא נותן יין? אמרה לו: בכלי חרס. אמר לה: כל העולם
 בכלי חרס — ואביך בכלי חרס! אמרה לו: אלא במה יתן?
 אמר לה: כגון אתם, שחשובים אתם, תנו בכלי כסף וזהב.
 הלכה ואמרה לאביה — נתנו היין בכלי זהב וכסף והחמיץ.
 אמר לה הקיסר לבתו: מי אמר לך כך? אמרה לו: רבי
 יהושע בן-חנניה. קראו אצלו. אמר לו: למה אמרת לך כך?
 אמר לו: בשם שאמרה לי כך אמרתי לך.

— והרי יש נאים וחכמים?

— אלמלי היו מכערים היו חכמים יותר.

IV. ארי וקורא מצרי.

ד בימי רבי יהושע בן-חנניה גזרה מלכות הרשעה שיבנה
 בית-המקדש. הושיבו פפוס ולוליאנוס טרפזיון מעכו עד
 אנטוכיא והיו מספקים לעולי גולה כסף וזהב כל צרכם. הלכו
 הפותים הללו וקטרגו על היהודים לפני המלך ואמרו: מרדו
 בך יהודים. אמר להם: מה אעשה, והרי כבר גזרתי? אמרו
 לו: שלח ואמור להם: או שישנו את מקומו של הבית או שיוסיפו

(ג) אי — לשון קריאה. בכלי מכער — הכונת לריב"ח שלא היה בעל צורה נאה.

(ד) טרפזיון — שלחנות.

עָלָיו חֲמֵשׁ אַמּוֹת אוֹ שִׁיבְחָתוֹ מִמֶּנּוּ חֲמֵשׁ אַמּוֹת — וּמֵאֲלֵיהֶם יַחֲזִירוּ בָהֶם.

הָיָה כָּל הָעָם בָּנוּס בְּבִקְעַת בֵּית־רִמּוֹן בִּיּוֹן, שֶׁהִנִּיעַ בְּתֵב הַמֶּלֶךְ הַתְּחִילוֹ בּוֹכִים. בִּקְשׁוּ לְמַרְדּ בּוֹ, אָמְרוּ: יָבוֹא חָכֶם אֶחָד וַיְפִיֵּס אֶת הַצְּבוֹר. מִי יֵלֶךְ? יֵלֶךְ רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן חֲנַנְיָה, שֶׁהוּא אֵב בְּתוֹרָה. נִכְנַס רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן־חֲנַנְיָה וְדָרַשׁ: אֲרִי טָרַף טָרַף וְעַמֵּד עֲצָם בְּנִרְוֹנוֹ. אָמַר: כָּל מִי שִׁיבּוֹא וַיּוֹצִיאוֹ אֶתֶּן לוֹ שְׂכָרוֹ. כָּא קוֹרָא מִצָּרִי שֶׁמִּקּוּרֹו אֶרֶץ, גִּתָּן מִקּוּרֹו לְתוֹךְ פִּיּוֹ וְהוֹצִיֵּא אֶת הָעֲצָם. אָמַר לוֹ: תֵּן לִי שְׂכָרִי. אָמַר לוֹ הָאֲרִי: לֵךְ וְהָיָה מִשְׁתַּבַּח וְאוֹמַר: נִכְנַסְתִּי לְפִי אֲרִי בְּשָׁלוֹם וַיּוֹצֵאֵנִי בְּשָׁלוֹם—וְאֵין לֵךְ שְׂכָר גָּדוֹל מִזֶּה: בֶּךְ דַּיְגוֹ שֶׁנִּכְנַסְנוּ לְאֶמֶה זֶה בְּשָׁלוֹם וַיּוֹצֵאֵנוּ בְּשָׁלוֹם.

V. ר' יְהוֹשֻעַ וְהַמִּין.

ה רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן־חֲנַנְיָה הָיָה עוֹמֵד לִפְנֵי הַקִּיסָר. הִרְאָה לוֹ מִין אֶחָד: עִם שֶׁהַחֲזִיר רַבּוֹ פָּנָיו מִמֶּנּוּ. הִרְאָה לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻעַ: יָדוֹ נְטוּיָה עָלָיו.

אָמַר לוֹ הַקִּיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻעַ: מַה הִרְאָה לָךְ — "עִם שֶׁהַחֲזִיר רַבּוֹ פָּנָיו מִמֶּנּוּ"; נֹאנִי הִרְאִיתִי לוֹ: "יָדוֹ נְטוּיָה עָלָיו". אָמַר לוֹ לְמִין: מַה הִרְאִיתָ לוֹ "עִם שֶׁהַחֲזִיר רַבּוֹ פָּנָיו מִמֶּנּוּ". — וּמַה הִרְאָה לָךְ — אֵינִי יוֹדֵעַ. אָמַר הַקִּיסָר: אָדָם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה מִּרְאִין לוֹ—יֵהָא מִרְאָה בְּמַחוּג לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ! הוֹצִיאוּהוּ וְהִרְגוּהוּ.

שמקוהו—פיו, חרטומו. ה) והמין—בן־בת של כופרים, כופר. הראה לו—בדרך רמז, שהחזיר פניו. רבו—אדונו. ידו נטויה עליו—להגן. במחוג—ברמז.

VI. כְּבִשָּׁה בֵּין שִׁבְעִים וָאָבִים.

י אֲדָרְינוּם אָמַר לוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-חֲנַנְיָה: כִּמָּה גְדוּלָּה
הַכְּבִשָּׁה שְׁעוּמָרֶת בֵּין שִׁבְעִים וָאָבִים. אָמַר לוֹ: כִּמָּה גְדוּלָּה
הָרָעָה שֶׁמִּצִּילָהּ מִכָּלָם!

VII. מִבְּנֵי-צִיּוֹן הַיְּקָרִים.

י מַעֲשֵׂה כָרְבִי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-חֲנַנְיָה שֶׁהֵלֵךְ לַכֶּרֶךְ גְּדוּלָּה שְׁכָרוֹמִי
אָמְרוּ לוֹ: תִּינוּק אֶחָד יֵשׁ בְּבֵית-הָאֲסוּרִים, יִפְהַעֲיָנִים וְשׁוֹבֵ-
רָאִי וְקִנְצוֹתָיו סְדוּרוֹת לוֹ תִּלְתָּלִים. הֵלֵךְ וַעֲמַד עַל פֶּתַח בֵּית-
הָאֲסוּרִים, אָמַר: "מִי נָתַן לַמֶּשֶׁסָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזִיִּים?" עָנָה
אוֹתוֹ תִּינוּק וְאָמַר: "הֲלֹא יֵי זֶה חֲטָאֲנוּ לוֹ וְלֹא אָבוּ בַּדְּרָכִיו הַלּוֹךְ
וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ!" בִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַע רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קָרָא עָלָיו: "בְּנֵי
צִיּוֹן הַיְּקָרִים הַמְּסֻלָּאִים בְּכֹז" — וְזָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת וְאָמַר: מִבְּטַחֲנִי
בּוֹ שִׁינְרָה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל. הָעֲבוּדָה, שְׂאִינִי זֶה מִכָּאן עַד שְׂאִפְדָּנוּ
בְּכָל מָמוֹן שְׁפוּסִקִין עָלָיו.

אָמְרוּ: לֹא זֶה מִשֵּׁם עַד שֶׁפָּדְאוּ בְּמָמוֹן הַרְבֵּה. וְלֹא הָיוּ
יָמִים מוֹעָטִים עַד שֶׁהוֹרָה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל. וּמִי הוּא? רַבִּי
יִשְׁמַעֵאל בֶּן-אֶלִישָׁע.

VIII. שְׁלִשָּׁה שִׁנְצָחוּדָיו.

ח אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-חֲנַנְיָה: מִיָּמִי לֹא נִצָּחֲנִי אָדָם חוּץ
מֵאִשָּׁה, תִּינוּק וְתִינוּקָה.

(ו) הַכְּבִשָּׁה... בֵּין שִׁבְעִים וָאָבִים — יִשְׂרָאֵל בֵּין שִׁבְעִים אוֹמוֹת. הָרָעָה — הַקֶּב"ה.
(ז) לַכֶּרֶךְ — לַעִיר גְּדוּלָּה. וְזָלְגוּ — וְנִזְלְלוּ. הָעֲבוּדָה — לַשּׁוֹן שְׁבוּעָה. שְׁפוּסִקִין — שְׁקוּצָבִין.

אִשָּׁה מָה הִיא? — פֶּעַם אַחַת נִתְאַרְחָתִי אֶצֶל אַכְסֵנְיָא אַחַת.
עָשְׂתָה לִּי פוֹלִין. פֶּעַם רִאשׁוֹנָה סְעַדְתִּי וְלֹא שִׁירְתִּי מֵהֶם כָּלוּם;
שֵׁנִיָּה — סְעַדְתִּי וְלֹא שִׁירְתִּי מֵהֶם כָּלוּם; שְׁלִישִׁית הִקְדִּיחְתָּם
בְּמִלַּח. כִּיּוֹן שִׁטְעַמְתִּי מִשְׁכָּתִי יְדֵי מֵהֶם. אָמְרָה לִי: מִפְּנֵי מָה
אֵינְךָ סוֹעֵד? אָמַרְתִּי לָהּ: כִּבְר סְעַדְתִּי מִבְּעוֹד־יוֹם. אָמְרָה לִי:
הִיָּה לָךְ לְמִשְׁךְ יֶדְךָ מִן הַפֶּתַח... אָמְרָה לִי: רַבִּי, שָׁמָּה לֹא הִנַּחְתָּ
פָּאָה בְּרִאשׁוֹנִים — וְלֹא כֵךְ אָמְרוּ חֲכָמִים: אֵין מְשִׁירִין פָּאָה
בְּאַלְפִּים אָבֵל מְשִׁירִין פָּאָה בְּקַעֲרָה!?

תִּינוּקָת מָה הִיא? — פֶּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ וְהָיְתָה
דֶּרֶךְ עוֹבֶרֶת בַּשָּׂדֶה וְהָיִיתִי מְהַלֵּךְ בָּהּ. אָמְרָה לִי תִינוּקָת אַחַת:
רַבִּי, לֹא שָׂדֶה הִיא זֶה? אָמַרְתִּי לָהּ: לֹא דֶרֶךְ כְּבוּשָׁה הִיא?
אָמְרָה לִי: לִסְטִים שְׁכֵמוֹתֶיךָ כְּבוּשָׁה.

תִּינוּק מָה הִיא? — פֶּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ, וְרֵאִיתִי
תִּינוּק יוֹשֵׁב עַל פְּרֶשֶׁת דֶּרֶכִּים. אָמַרְתִּי לוֹ: בְּנִי, בְּאִיָּה דֶרֶךְ גִּלְךָ
לְעִיר? אָמַר לִי: זֶה אֶרְכָּה וְקֶצֶרָה, וְזֶה קֶצֶרָה וְאֶרְכָּה. הִלְכָתִי
בְּקֶצֶרָה וְאֶרְכָּה. כִּיּוֹן שֶׁהִנַּעַתִּי לְעִיר מִצְאָתִי שְׁמִקִּיפִין אוֹתָהּ
גִּנּוֹת וּפְרִדָּסִים, חֲזַרְתִּי לְאַחוֹרִי. אָמַרְתִּי לוֹ: בְּנִי, לֹא כֵךְ אָמַרְתָּ
לִי: "זֶה קֶצֶרָה"? אָמַר לִי: רַבִּי, וְלֹא כֵךְ אָמַרְתִּי לָךְ: "וְאֶרְכָּה"?

(ח) נתארחתי — הייתי אורח. אכסניא — בעלת בית=מלון. שירתתי — הותרתי.
הקדיחתם — קלקלה את התבשיל. כבר סעדתי וגו' — שלא רצה לומר לה שהתבשיל
מקולקל. פאה — חלק מועט בסוף אכילה בשביל עניים. לא הנחת פאה בראשונים —
ואתה משייר עכשו לכולם. באלפס — ברוד שמבשלין בו. בקערה — שאוכלין ממנה.
לא שדה זו — ואין לך רשות לילך בה. כבושה — סלולה ע"י אתרים. לסטים —
גולנים.

נשקתיו על ראשו ואמרתי לו: אשריכם, ישראל, שכלכם חכמים
מגדולכם ועד קטנכם.

IX. בַּבְּרָהּ וְחִשְׁדָּהּ.

מַעֲשֵׂה בְּרָבִי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהִשְׁכִּים אֶצְלוֹ אָדָם וְנָתַן לוֹ אֲכִילָה
וְשִׁתְיָה וְהִעֲלָהוּ לִגַּג לְשֹׁכֵב וְנָטַל סֵלָם מִתַּחַתָּיו. מָה עָשָׂה אוֹתוֹ
הָאִישׁ? עָמַד בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וְנָטַל אֶת הַבָּלִים וּכְרָכָם בְּטִלִּיתוֹ.
וּבִיּוֹן שֶׁבִקֵּשׁ לִירֹד גָּפֹל מִן הַגֹּג וְנִשְׁבְּרָה מִפְּרָקָתוֹ. בְּשַׁחֲרִית
הַשָּׁכִים רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וּבָא וּמָצָאוּ כְּשֵׁנוּפֹל. אָמַר לוֹ: רִיקָא, בָּךְ
עוֹשִׂים בְּנֵי אָדָם שְׂכֵמוֹתָךְ! אָמַר לוֹ: רַבִּי, לֹא הֵייתִי יוֹדֵעַ
שֶׁנָּטַלְתָּ אֶת הַסֵּלָם מִתַּחַתִּי. אָמַר לוֹ: רִיקָא, אִי אַתָּה יוֹדֵעַ.
שְׂמֵאֲמָשׁ הָיִינוּ זְהִירִים בָּךְ.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לְעוֹלָם יִהְיוּ כָּל בְּנֵי אָדָם בְּעֵינֶיךָ
כְּלִסְטִים וְהָיִי מִכְבָּדָם כְּרָבֵן גְּמִלְיָאֵל.

X. „לֹא יֵרָאֵנִי הָאָדָם“.

שָׁאֵל אֲדָרְיָנוֹס קִיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנִנְיָה, אָמַר לוֹ: יֵשׁ
אֲדוֹן לְעוֹלָם? אָמַר לוֹ: וְכִי עוֹלָם שֶׁל הַפֶּקֶר הוּא? אָמַר לוֹ:
וְיֵי בָרָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ? אָמַר לוֹ: הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר:
”בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים...”. אָמַר לוֹ: וְלָמָּה אֵינוּ נִגְלָה שְׁתֵּי
פְּעָמִים בַּשָּׁנָה, כְּדֵי שִׁירָאוּ הַבְּרִיּוֹת וְתִהְיֶה אִימָתוֹ עֲלֵיהֶן? אָמַר

(ט) שהשכים אצלו אדם—בא אצלו קודם שהאיר היום. וכרכם—צורם. ריקא—
ריק ופוחו. (י) הפקר—דבר שאין לה בעלים.

לו: לפי שאין העולם יכל לעמד בזיוו, שנאמר: כי לא יראני האדם וחי. אמר לו: אם אינך מראה איני מאמינך. פחצי היום העמידו בנגד השמש, אמר לו: הסתכל בשמש ואתה רואהו. אמר לו: ומי יכל להסתכל בשמש? אמר לו: ולא ישמעו אנניך מה שפיק מדבר: ומה השמש, שהוא אחד מאלה אלהים ורבוא רבבות משמשים שמשמשין לפניו, אין כל בריה יכולה להסתכל בו—הקדוש ברוך הוא, שזיוו מלא עולם, על אחת כמה וכמה.

XI. סעדה לאלהים.

שוב אמר לו קיסר לרבי יהושע בן חנניה: רוצה אני להתקין סעדה לאלהיכם. אמר לו: אי אתה יכל. — מפני מה? — מרבים תילותיו. אמר לו: אף על פי כן. אמר לו: צא והתקן על שפת רביתא, שהוא מקום מרוח. טרח ששה חדשים של ימות החמה. בא הרוח וכבד את הכל לים. טרח ששה חדשים של ימות הגשמים—באו גשמים ושקעו את הכל בים. אמר לו: זה מהו? אמר לו: אלו הם הכבדנים והולפנים שבאו לפניו. אמר לו: אם בן איני יכל.

XII. אריה של ביעלאי.

אמר לו קיסר לרבי יהושע בן חנניה: אלהיכם לאריה

משמשים—משרתים. (יא) רביתא—שם נהר. וכבר וגו'—פנה כל מה שהכינו לסעודה והטיל לים. כבדנים וזלפנים—המנקים והמרכצים את האבק במים, שקודמים ובאים לפני המלך.

גַּמְשָׁל, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲרִיָּה שָׁאֵג מִי לֹא יִירָא". מַה גִּדְּלָתוֹ? הֲרִי פָּרֵשׁ הוֹרֵג אֶת הָאֲרִי. אָמַר לוֹ: לֹא גַמְשָׁל אֱלָא כְּאֲרִיָּה שֶׁל בִּי-עֵלָאִי. אָמַר לוֹ: רְצוֹנִי שֶׁתִּרְאֶנּוּ לִי. אָמַר לוֹ: אִי אַתָּה יָכֹל לִרְאוֹתוֹ. אָמַר לוֹ: אֶף-עַל-פִּי-בֶן. בִּקֵּשׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ רַחֲמִים וְנַעֲקֹר הָאֲרִי מִמְּקוֹמוֹ. כְּשֶׁהָיָה בְּרַחוּק אַרְבַּע מֵאוֹת פָּרָסָא נָהֵם קוֹל רֹאשׁוֹן—הִפִּילוּ כָּל הַמַּעֲבָרוֹת וְנָפְלוּ חוֹמוֹת רוֹמִי. בְּרַחוּק שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פָּרָסָא נָהֵם קוֹל שְׁנִי—נִשְׁרָוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי-אָדָם, וְאֵף הוּא נָפַל מִכֶּסֶּא לְאָרֶץ. אָמַר לוֹ: בְּבִקְשָׁה מִמֶּה, בִּקֵּשׁ רַחֲמִים עָלֶיךָ שִׁיחֲזוֹר לְמִקְוֵמוֹ. בִּקֵּשׁ רַחֲמִים עָלֶיךָ וְהִתְחַזְּרוּ לְמִקְוֵמוֹ.

XIII. גִּזְרֵת הַקִּיסָר וְגִזְרֵת מִשָּׁה.

יג אֲדַרְיָנוֹס אָמַר לוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-חֲנַנְיָה: טוֹב אֲנִי מִמִּשָּׁה רַבָּה. אָמַר לוֹ: לָמָּה? אָמַר לוֹ: שְׂאֲנִי חַי וְהוּא מֵת. וְנֶאֱמַר: "כִּי לְכָלֵב חַי הוּא טוֹב מִן הָאֲרִיָּה הַמֵּת". אָמַר לוֹ: אַתָּה גִזְרֵת שֶׁלֹּא יִדְרִיקוּ אֵשׁ בְּרוֹמִי שֶׁרָשָׁה יָמִים? אָמַר לוֹ: הֵן. מִיֵּד גִּזְרֵת וְאָמַר שֶׁלֹּא יִדְלִיקוּ אֵשׁ בְּרוֹמִי. לָעֵת עָרַב בָּאוּתוֹ הַיּוֹם עָלָה אֲדַרְיָנוֹס לִגַּג פְּלָטִין שֶׁלּוֹ וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-חֲנַנְיָה עִמּוֹ. תָּלוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ עֹשֶׁן עוֹלָה מִזֹּנוֹת רַחֲנָקָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: עֹשֶׁן זֶה מָהוּ? אָמַר לוֹ: הוּכָם חוֹלָה וְנִכְנָם רוּפָא לְבָדְקוֹ וְאָמַר: לֹא יִתְרַפֵּא עַד שִׁישְׁמָה חַמִּים. תָּלָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עֵינָיו וְרָאָה עֹשֶׁן בְּזֹנוֹת אַחֲרֵת. אָמַר לוֹ: עֹשֶׁן זֶה מָהוּ? אָמַר לוֹ: אַתָּה מוֹצֵא

(יב) בִּי-עֵלָאִי—שֵׁם מְקוֹם, שֶׁהָיָה שֵׁם מִין אֲרִיָּה גְדוֹל וְחֹזֵק בְּיוֹתֵר. נִשְׁרָוּ—נִפְּלוּ.

(יג) פְּלָטִין—אֶרְמוֹן. רוּכָם—שֵׁר צִבָּא הַגָּלִיל.

אפרבא חולה ונגבס הרופא לבדקו ואמר: אי-אפשר שיתרפא עד שיחמו לו בלגין. אמר רבי יהושע: תפח רוחו של אותו האיש. עד שאמה קים לא נתקיימה גזרתך אפילו יום אחד, ומשה רבנו משעה שגור עלינו: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" — ראינו מן-מקד יהודי מדליק אש בשבת? — ואתה אומר: "אני טוב ממנו!"

XIII. ר' יהושע וזקני בי-אתונא.

אמר לו קיסר לרבי יהושע בן-חנניה: אם חכמים אתם מזקני בי-אתונא — לך נצחם והביאם אצלי. אמר לו: כמה הם? אמר לו: ששים איש. אמר לו: עשה לי ספינה שיש בה ששים חדרים ובכל חדר תן ששים בסאות. עשה לו. כשהגיע רבי יהושע לאתונא נכנס לבית-המטבחים. מצאו לאדם אחד שפושט בהמה. אמר לו: ראשך למכירה? אמר לו: הן. — כמה? — בחצי וזו. נתן לו רבי יהושע חצי וזו ואמר לו: תן-לי ראשך. נתן לו ראש של בהמה. אמר לו רבי יהושע: אני ראש של בהמה אמרתי? אני ראשך אמרתי! לסוף אמר לו: אם רוצה אתה שאניחך, לך והראני פתחו של בי-אתונא. אמר לו: מתנבא אני, שקל המראה פתחו — הם הורגים אותו. אמר לו: טעון חבילה של קנים, ובשמיניע לשם נקפנה. במי שעומד לפוש.

אפרבא — שר הפלך. שיחמו — מים. בלגין — בכר של מים. יד) זקני בי-אתונא — חכמי יון שיושבים בבית-ועד חכמים בעיר אתונא. נצחם — בדברי חכמה. בי-אתונא — בית מושב הזקנים. וקפנה — העמידנה על הקרקע. לפוש — לנות.

הַלֵּךְ וּמִצָּא שׁוֹמְרִים מִבְּפָנִים וְשׁוֹמְרִים מִבְּחוּץ. שָׁאם
רֹאִים הַזִּקְנִים סִמֵּן שֶׁל רֶגֶל נִכְנָסְתָּ, הֵם הוֹרְגִים אֶת אֵלוֹ
שֶׁמִּבְחוּץ, וְשֶׁל יוֹצֵאת — הֵם הוֹרְגִים אֶת אֵלוֹ שֶׁמִּבְפָּנִים. דְּבַדְּ
סִנְדְּלוֹ — וְהָרְגוּ אֶת אֵלוֹ שֶׁמִּבְפָּנִים; שׁוֹב הַפֶּדְ סִנְדְּלוֹ — וְהָרְגוּ
אֶת כָּלָם.

נִכְנָס וּמִצָּא בַּחוּרִים מְלַמְעֵלָה וְזִקְנִים מְלַמְטָה, אָמַר: אִם
אֲנִי נֹתֵן שְׁלוֹם לַזִּקְנִים תִּחְלָה — אֵלוֹ הוֹרְגִים אוֹתִי, שִׁיאֲמָרוּ:
אֲנִי גְדוֹלִים מֵהֶם, שֶׁהֲרִי אֲנִי יוֹשְׁבִים מְלַמְעֵלָה וְהֵם מְלַמְטָה;
וְאִם אֲנִי נֹתֵן שְׁלוֹם לַבַּחוּרִים תִּחְלָה — אֵלוֹ הוֹרְגִים אוֹתִי,
שִׁיאֲמָרוּ: אֲנִי גְדוֹלִים מֵהֶם, שֶׁאֲנִי זִקְנִים וְהֵם תִּינוּקוֹת. אָמַר
לָהֶם: שְׁלוֹם לָכֶם. אָמְרוּ לוֹ: מָה לָּךְ כָּאֵן? אָמַר לָהֶם: מִחֲכָמִי
הִיְהוּדִים אֲנִי וּבֹאתִי לְלִמּוֹד הַכְּמָה מִכֶּם. אָמְרוּ לוֹ: אִם בֶּן
נִשְׁאָלְךָ דְּבָר, אָמַר לָהֶם: שְׁאֵלוּ, אִם אַתֶּם מְנַצְּחִים אוֹתִי —
תַּעֲשׂוּ בִי כְרָצוֹנְכֶם, וְאִם אֲנִי מְנַצֵּחַ אֶתְכֶם — תֹּאכְלוּ פֶת אֶצְלִי
בְּסִפִּינָתִי. — — —

אָמְרוּ לוֹ: אֲמֹר לָנוּ דְּבָרִי בְּדֹאוֹת. אָמַר לָהֶם: הִיְתָה
פְּרֻדָּה אַחַת וַיִּלְדָּה, וְתָלוּ שֶׁטֶר בְּצִוְאָר הַוֵּלֶד וְכָתוּב בּוֹ, שֶׁהוּא
תּוֹבֵעַ בְּבֵית אָבִיו מֵאָה אֶלֶף זָוֹז. אָמְרוּ לוֹ: וְכִי פְרֻדָּה יוֹלְדֶת?
אָמַר לָהֶם: הֲרִי לָכֶם דְּבָרִי בְּדֹאוֹת.
— מֶלֶח שֶׁהֶסְרִיחַ בְּמָה מוֹלְחִין אוֹתוֹ? אָמַר לָהֶם: בְּשִׁלְיָה
שֶׁל פְּרֻדָּה.

— כָּלוּם יֵשׁ שִׁלְיָה לְפְרֻדָּה?

שֶׁל רֶגֶל נִכְנָסְתָּ... וְשֶׁל יוֹצֵאת — בְּלֹא רִשּׁוֹת הַזִּקְנִים. דְּבָרִי בְּדֹאוֹת — דְּבָרִי רוֹת,
דְּבָרִים שְׂאִינָם.

— כלום המלח מסריח ?
 — בנה לנו בית באויר העולם. אמר להם: העלו לי חמר
 ולבנים לשם.

— אמצעיתו של עולם היכן היא ?
 — זקוף אצבעו ואמר להם: כאן!
 — ומי יאמר שקר הוא ?
 — הביאו חבלים ומדו.
 — יש לנו באר בשדה, הכניסנה לעיר. אמר להם:
 הפשילו לי חבלים של סבין ואכניסנה.
 — יש לנו רחים שבורים, תפרם.
 — הפקיעו לי מהם חוטים ואתפרם.
 — ערוגה של ספינים במה קוצרים אותה ?
 — בקרן של חמור.

הביאו לו שתי ביצים. אמרו לו: איזוהי של תרנגולת
 לבנה ואיזוהי של שחורה ? הביא הוא לפניהם שתי גבינות ואמר
 להם: איזוהי של עז לבנה ואיזוהי של שחורה ?
 — אפרוח שמת בקלפתו, מהיכן הרוח יוצאת ? אמר להם:
 בדרך שנכנסה יוצאת.

— הראנו כלי שאינו שוה בהפסדו. הביא מחצלת ומתחה.
 לא נכנסה בשער. אמר להם: הביאו קרדום וסתרו את הכתל—
 הרי כלי שאינו שוה בהפסדו.

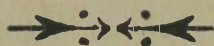
הפשילו—שורו. סובין—פסולת של קמח. הפקיעו לי וגו'—הוציאו לי מאבני
 ריחים חוטים, כדרך הנשים שמוציאות חוטים מתוך המטלית עצמה ותופרות בהם.
 בהפסדו—בזקו. מחצלת—מעשה קליעה של קליפת עצים ועשבים וכדומה
 (מאטטע). ודמיו מועטים. וסתרו וגו'—הרסו את הכותל כדי שתכנס המחצלת.

לְבִסּוֹף הֵבִיא אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְסַפִּינָה. כָּל אֶחָד
בְּשָׂרָאָה שֵׁשִׁים כִּסְאוֹת בְּחֶדְרוֹ. בְּסִבּוֹר: כָּל חֲבֵרָיו יָבֹאוּ לְבֹאֵן.
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְסַפֵּן: הֵתֵר סַפִּינְתָּךְ. בִּינְתִּים הֵבִיא עֹפֶר
מֵעֶפְרָם; בְּשֶׁהֲגִיעוּ לְבֵית-הַבְּלִיעִין נָטַל כֹּד שֶׁל מִים מִבֵּית-
הַבְּלִיעִין.

בְּשָׂבָא לְמִקּוּמוֹ הֶעֱמִידָם לְפָנֵי הַקִּיסָר וְרָאָם שֶׁהֵם שְׂפּוּפִים.
אָמַר: לֹא אֵלֹהֵם. נָטַל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מֵעֶפְרָם וּזְרַק עֲלֵיהֶם—
הֵעִזּוּ כָּל־פִּי חֲקִיסָר. אָמַר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: עֲשֵׂה בָהֶם כְּרִצּוֹנָךְ.
הֵבִיא אוֹתָם הַמִּים מִבֵּית-הַבְּלִיעִין וּנְתָנָם בְּחִבִּית. אָמַר לָהֶם:
מִלָּאוּ חִבִּית זוֹ וְלָכוּ לָכֶם. עָמְדוּ לְמַלְאוֹתָהּ, וְרֹאשׁוֹן רֹאשׁוֹן שְׁעָרוֹ
לְתוֹכָהּ נִבְלַע. הָיוּ מִמְּלָאִים וְהוֹלְכִים עַד שֶׁנִּשְׁמְטוּ כְּתַפְיָהֶם;
וְהָיוּ הוֹלְכִים וְבָלִים.

XIV. ר' יְהוֹשֻׁעַ בְּזִקְנוֹתָיו.

טו אָמַר לוֹ קִיסָר לְר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-חֲנִנְיָה: מִפְּנֵי מָה לֹא בָאתָ
לְבִי-אֲבִידָן? אָמַר לוֹ: הֵדֵר—שָׁלַג, סְבִיבוֹתָיו—גְּלִידֵי קֶרֶחַ, כָּל־כִּי
אֵינָם נוֹבְחִים, טַחְנוֹתָיו אֵינָן טוֹחְנוֹת.

בֵּית-הַבְּלִיעִין—שֵׁם מְקוֹם בַּיִם שְׂמִימִי בּוֹלְעִים כָּל מִימוֹת שְׁבָעוֹלָם. שְׂפּוּפִים—
כָּל־דּוּוִים וְסַחְפּוּפִים, וְלֹא הַכִּירָם. הֵעִזּוּ—פָּנִיהֶם, דִּבְרוּ עִמּוֹ קִשּׁוֹת. שְׁעָרוֹ—שְׂשֻׁכּוֹ.
נִבְלַע—בְּאוֹתָם הַמִּים שֶׁל בֵּית-הַבְּלִיעִין, שֶׁכֶּךְ מִבְּעַם. שֶׁנִּשְׁמְטוּ—נִקְעוּ וְנִתְמַעְכוּ
מִקּוּצַר רוּחַ וְעִבּוּדָה קָשָׁה. טו) לְבִי-אֲבִידָן—לְבֵית-הַעוֹדֵר שֶׁהָיוּ הַחֲכָמִים מִתּוֹכָהֶם שֵׁם.
הֵדֵר שָׁלַג—שְׁעָרוֹת הָרֹאשׁ לְבָנוֹת. סְבִיבוֹתָיו וְגו'—כָּל־שְׂמִי וְזִקְנֵי הַלְּבִינוֹ. כָּל־כִּי
אֵינָם נוֹבְחִים—קוֹלֵי אֵינִי נִשְׁמַע. טַחְנוֹתָיו—הַשְּׁנִים.

נַחֻם אִישׁ גַּם־זוֹ (גַּמְזוֹ).

I. „אוי לי אם לא רִאִיתוֹנִי בְּכָךְ“.

אָמְרוּ עָלָיו, עַל נַחֻם אִישׁ גַּם־זוֹ, שֶׁהָיָה סוֹמֵא מִשְׁתִּי
 עֵינָיו, גֵּדָם מִשְׁתִּי יָדָיו, קָטַע מִשְׁתִּי רַגְלָיו, וְכָל גּוּפוֹ מֵלֹא שְׁחִין;
 וְהָיָה מוֹטֵל בְּבֵית רַעֲוֵעַ, וְרַגְלֵי מִשְׁתּוֹ מוֹנַחוֹת בְּסַפְּלִים שֶׁל מַיִם,
 כְּדִי שֶׁלֹּא יַעֲלוּ עָלָיו גַּמְלִים. בַּעַם אַחַת בִּקְשׁוֹ תַלְמִידָיו לַפְּנוֹת
 מִשְׁתּוֹ וְאַחֲר־כֵּךְ לַפְּנוֹת אֶת הַבָּלִים. אָמַר לָהֶם: בְּנֵי, פָּנּוּ אֶת
 הַבָּלִים וְאַחֲר־כֵּךְ פָּנּוּ אֶת מִשְׁתִּי, שֶׁמִּבְטָח לָכֶם, כְּלִיזְמָן שְׂאֲנִי
 בְּבֵית אֵין הַבֵּית נוֹפֵל. פָּנּוּ אֶת הַבָּלִים וְאַחֲר־כֵּךְ פָּנּוּ אֶת
 מִשְׁתּוֹ — וְנִפֹּל הַבֵּית. אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו: רַבִּי, וְכִי מֵאַסֵּר
 שְׂצָדִיק גָּמוֹר אַתָּה לָמָּה עֲלֵתָה לָךְ כֵּךְ? אָמַר לָהֶם: בְּנֵי, אֲנִי
 נִרְמַתִּי לַעֲצָמִי. שֶׁפַּעַם אַחַת הָיִיתִי מֵהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ לְבֵית חָמִי
 וְהָיָה עָמִי מִשׁוּי שְׁלִשָּׁה חֲמוּרִים, אֶחָד שֶׁל מֵאָכֵל וְאֶחָד שֶׁל

(א) אִישׁ גַּם־זוֹ — מעִיר גַּמְזוֹ שֶׁבְּאַרְצֵי יְהוּדָה, וְעַל שֵׁם שֶׁהָיָה רָגִיל לומר עַל
 כָּל מֵאוֹרֵעַ „גַּם זֶה לְטוֹבָה“ קִרְאוּ לוֹ „אִישׁ גַּם־זוֹ“, כַּמִּפְדָּשׁ לַמִּטָּה בְּסִי' הַבֵּא. נִרְם —
 קִצּוץ יָדַיִם. קָטַע — כְּרוֹת רַגְלִים. שֶׁלֹּא יַעֲלוּ עָלָיו — עַל שְׁחִין שֶׁבְּגוּפוֹ. לַפְּנוֹת
 מִשְׁתּוֹ — שֶׁהִתִּירָאוּ מִפְּנֵי הַמַּפּוֹלָת, מִשׁוּי — מִשָּׂא.

entfernen

משתה ואחד של מיני מזגים. בא עני אחד ועמד לי בדרכי ואמר לי: רבי, פרנסני. אמרתי לו: המתן עד שאפרק מן החמור. לא הספקתי לפרק מן החמור עד שיצאה נשמתו. הלכתי ונפילתי על פניו ואמרתי: עיני שלא חסו על עיניך — יסמו; ידי שלא חסו על ידיך — יתגדמו; רגלי שלא חסו על רגליך — יתקטעו; ולא נתקדחה דעתי עד שאמרתי: כל גופי יהא מלא שחין. אמרו לו: אוי לנו שראינוך בקדך! אמר להם: אוי לי אם לא ראיתוני בקדך!

II. גם זו לטובה.

ב ומפני מה קראו לו גחום איש גס-זו? מפני שעל כל דבר שהגיע לו היה אומר: גם זו לטובה! פעם אחת בקשו ישראל לשגר דורון לקיסר. אמרו: מי ילך? — ילך גחום איש גס-זו. שמלמד בנסים הוא. שגרו בידו מלא ארזי אבנים טובות ומרגליות. הלך ולן בפנדק. בלילה עמדו בעלי הפנדק ופתחו את הארזי ונטלו כל מה שבתוכו ומלאוהו עפר. למחר קשראה — אמר: גם זו לטובה! כשהגיע לקיסר, פתחו ארזיו וראו שהוא מלא עפר. אמר המלך: מלגלגים עלי היהודים. בקש להרגו. אמר: גם זו לטובה! בא אליהו ונדמה לו לקיסר באחד משלהם. אמר: שמא עפר זה מעפר אברהם אביהם הוא. שקשדנה אברהם וזרק עפר געשו חרבות. קשין — געשו חצים. שנאמר: יתן כעפר חרבו בקש גרף קשתו.

יסמו — יתעורו. או לי אם לא וגו' — שע"י העונש בעולם הזה נתמרק עוני. (ב) דורון — מתנה. כאחד משלהם — של שרי המלך.

הִיְתָה מְדִינָה אַחַת שְׁלֹא הָיָה יָכֹל הַמֶּלֶךְ לְכַבְּשָׁהּ. בְּדָקוּ
בָּהּ אֶת הָעֵפֶר וּכְבָּשׁוּהָ. הַכְּנִיסוּהוּ לְגִנּוּי הַמֶּלֶךְ וּמָלְאוּ אֲרָגוֹן
אֲבָנִים טוֹבוֹת זְמַרְגָּלוֹת וְשִׁגְרוּהוּ בְּכָבוֹד גָּדוֹל. בַּחֲזִירְתּוֹ לִן
בְּאוֹתוֹ פָּנְדָק. אָמְרוּ לוֹ: מָה הֵבֵאתָ עִמָּךְ, שְׁעָשׂוֹ לָךְ כְּבוֹד כָּל-
כָּךְ? אָמַר לָהֶם: מָה שֶׁנִּטַּלְתִּי כֹאן הֵבֵאתִי לְשָׁם. סָתְרוּ בֵיתָם
וְהֵבִיאוּ עֲפָרוֹ לַמֶּלֶךְ. אָמְרוּ לוֹ: אוֹתוֹ הָעֵפֶר שֶׁנִּתֵּן לָךְ—מִשְׁלָנוּ
הֵיכָּה. בְּדָקוּהוּ וְלֹא מָצְאוּ כָךְ, נִהְרָגוּם.

רבי טרפון.

I. תורתו של ר' טרפון.

א רבי טרפון — גל של אגוזים. כיון שנוטל אדם אחד מהם כלם מתקשקשים ובאים זה על זה. כך היה רבי טרפון דומה: בשעה שתלמיד־חכם נכנס אצלו ואמר לו: "שנה לי" — מביא לו מקרא ומשנה. מדרש הלכות ואגדות; כיון שיצא מלפניו היה יוצא מלא ברכה ומוב.

II. ר' טרפון ואריו.

ב מעשה ברבי טרפון שירד ואכל קציעות מפרדס שלו. בא האריו ומצאו ולא הכירו. אמר: "זהו שגונב מענבי כל השנה!" — התחיל חובטו במקל והורידו לשק וטענו לטבעו בנהר. כשראה רבי טרפון את עצמו בסכנה אמר לו: בחייה, לך ואמור בביתו של טרפון: "הכינו לו תכריכים..." כששמע

(א) מתקשקשים — משמיעים קול מתוך גלגול. (ב) קציעות — תאנים יבשות. אריו — פועל-שותף בפרדס. וטענו — ונשאו. בחיך -- כלו' משביע אני אותך.

אותו האיש נשתטח לפניו ותלש שערו והיה צועק ובוכה: רבי מחל לי! אמר לו: יבוא עלי, אם לא על כל מקל ומקל שיירד עלי הייתי מוחל לך על ראשון ראשון.
אמרו משום רבי חנניה בן-גמליאל: כל ימיו של אותו צדיק נצטער על דבר זה: אמר: אוי לי שנשתמשתי בכתרה של תורה.

III. העירות שלקח ר' עקיבא לר' מרפון.

אמרו עליו על רבי מרפון, שהיה עשיר גדול ולא היה נותן מתנות רבות לעניים. פעם אחת מצאו רבי עקיבא, אמר לו: רבי, רצונך שאקח לך עיר אחת או שתיים. אמר לו: הן. מיד עמד רבי מרפון ונתן לו ארבעה אלפים דינרי זהב. נשלם רבי עקיבא וחלקם לתלמידי-חכמים עניים. לימים מצאו רבי מרפון, אמר לו: היכן העירות שלקחת לי? תפסו בידו והוליכו לבית-המדרש, והביא תינוק ובידו ספר תהלים, והיה קורא והוציך עד שהגיע לפסוק זה: "פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד". אמר לו: זוהי העיר שלקחת לי. עמד רבי מרפון ונשקו, ואמר לו: רבי, אלופי, רבי בחכמה ואלופי בדרך-ארץ" — והוסיף לו ממון לבזבז.

יבוא עלי — כך וכך, ולשון שבועה היא. שנשתמשתי בכתרה וגו' — שניצל ע"י שהודיע מי הוא, והוא היה יכול לפדות את עצמו בממון. (ג) שלקח — שקנה. לבזבז — לפזר לצדקה.

IV. ר' טרפון ואמו.

ד אמו של רבי טרפון ירדה לטיל לתוך חצרה בשבת
ונפסק קורדקיום שלה. הלך רבי טרפון והניח שתי ידיו תחת
פרסותיה והיתה מהלכת עליהן עד שהגיעה למטתה. פעם
אחת חלה ונכנסו חכמים לבקרו. אמרה להם: התפללו על
רבי טרפון בני שהוא נוהג בי כבוד יותר מדאי. אמרו לה:
מה עשה לך? וספרה להם אותו המעשה. אמרו לה: אפילו
עושה בן אלה-אלפים, עדין לחצי כבוד שאמרה תורה לא
הגיע.

(ד) ונפסק קורדקיום — נקרע הסנדל, ומפני אסור הוצאה בשבת לא יכלו
להביא לה סנדל אחר. פרסותיה — פסות (כפות) רגליה. אלה אלפים — פי אלף
אלפים. שאמרה תורה — שהטילה עליו התורה תובה.

יא.

רבי עקיבא.

I. משה ורבי עקיבא.

אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום *
מצאו להקדוש-ברוך-הוא שיושב וקושר כתרים לאותיות. אמר
לפניו: רבנו-של-עולם, מי מעב על ידך? אמר לו: אדם
אחד יש, שעתיד להיות בסוף כמה דורות, ועקיבא בן-יוסף
שמו, שעתיד לדרש על כל קוץ וקוץ תליתלים של הלכות.
אמר לפניו: רבנו-של-עולם, הראהו לי. אמר לו: חזור
לאחוריה. הלך וישב לסוף שמונה שורות — ולא היה יודע
מה הם אומרים, תשש כחו. כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו לו
תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להם: הלכה למשה מסיני —
נתישבה דעתו. חזר ובא לפני הקדוש-ברוך-הוא. אמר לפניו:
רבנו-של-עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי?

(א) קושר כתרים — קוצין ותנין בראשי האותיות בעין אלו שבספר-תורה.
מי מעב על ירך — מלמסור את התורה לי בלא תנין, ולמה לך אלו? על כל
קוץ וקוץ — תג ותג שבראשי האותיות, תליתלים — הרי הרים, כל' הרבה מאד.
לסוף שמונה שורות — של תלמיד-חכמים עוסקים בתורה בישיבה של מעלה.
תשש — חלש.

אמר לו: שתוק, כך עלה במחשבה לפני. אמר לפניו: רבוננו של-עולם, הראיתני תורתו, הראני שכרו. אמר לו: חזור לאחוריה. חזר לאחוריו וראה ששוקלין בשרו במקולין. אמר לפניו: רבוננו של-עולם, זו תורה וזה שכרה! אמר לו: שתוק, כך עלה במחשבה לפני.

II. ר' עקיבא ובתו של כלבא-שבוע.

ב רבי עקיבא רוצה של כלבא-שבוע היה. ראתה רחל, בתו של כלבא-שבוע, שהוא צנוע ומעלה, אמרה לו: אם אתקדש לך תלך לבית-המדרש? אמר לה: הן. נתקדשה לו בצנעא. שמע כלבא-שבוע והוציאה מביתו והדירה הנאה מפל נכסיו. הלכה ונשאת לרבי עקיבא. בחרף היו ימים במתבן, היה מלקט תבן מתוך שערותיה. אמר לה: אלמלי היה ביד הייתי נותן לך ירושלים של זהב. בא אליהו ונדמה להם בכך אדם וקרא על הפתח ואמר להם: תנו לי קצת תבן, שאשתי ילדה ואין לי במה להשביבה. אמר רבי עקיבא לאשתו: ראי אדם זה, שאפילו תבן אין לו. אמרה לו: לך ולמד בבית-המדרש. הלך וישב שתיים-עשרה שנה בבית-המדרש לפני רבי אליעזר ורבי יהושע.

לסוף שתיים-עשרה שנה עמד וחזר לביתו והביא עמו שנים-עשר אלה תלמידים. שמע מאחורי ביתו רשע אחד

במקולין — בחנות של בשר, שנהרג ר"ע כמיתה משונה, כמפורש למטה. (ב) בצנעא — בסתר. והדירה הנאה — נדר שלא תהא לה הנאה. במתבן — באוצר תבן. ירושלים של זהב — מין תכשיט שצורת ירושלים חקוקה עליו.

אומר לאשתו: יפה עשה לך אביך: אחת, שאינו דומה לך; ועוד, הרי הניחך אלמנה הנה כל השנים הללו. אמרה לו: אלו הנה שומע לי הנה יושב בבית המדרש שתיים-עשרה שנה אחרות. אמר רבי עקיבא: הואיל ונתנה לי רשות אֶחָד לְאַחֲרֵי. חזר והלך וישב שתיים-עשרה שנה אחרות, ובא עם עשרים וארבעה אֶלֶף תלמידים. יצאו הכל לקראתו. שמעה אשתו ויצאה אף היא לקראתו. אמרו לה השכנות: שאלו לך בנדרים ולבשי והתבסי. אמרה להן: "יודע צדיק נפש בהמתו". כשהגיעה אצלו נפלה על פניה והיתה מנשקת רגליו. דחפוה תלמידיו. אמר להם: הניחוה, שלי ושלכם — שלה. שמע אביה שאדם גדול בא לעיר. אמר: אלך אצלו, אפשר יתיר נדרי. בא אצלו. אמר לו רבי עקיבא: אלמלי ידעת שיהא בעלה אדם גדול היית מדידה? אמר לו: אפילו פרק אחד, אפילו הלכה אחת. אמר לו: אני הוא. נפל על פניו ונשק לרבי עקיבא על רגליו ונתן לו חצי ממזנו.

III. תחלתו של רבי עקיבא.

ג. מה היתה תחלתו של רבי עקיבא? אמרו: בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר, אמר: מי חקק אבן זו? אמרו לו: עקיבא, אי אתה קורא "אבנים שחקו מים" — המים, שנופלים עליה תדיר בכל יום.

יודע צדיק וגו' — כלו' יכירני גם בלא בנדים נאים. יתיר נדרי — יתיר לי את הנדר שנדרתי על בתי. אפי' פרק אחד וגו' — כלו' אלו היה יודע אפילו פרק אחד וגו' לא הייתי מדידה. (ג) חקק — נקב ושחק. תדיר — תמיד.

מיד היה רבי עקיבא דן קל־זחמר בעצמו: מה רך פסל את הקשה — דברי־תורה שקשים כבדול על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר־ודם.

הלך הוא ובנו וישבו אצל מלמד תינוקות. אמר לו: למדני תורה. אחז רבי עקיבא בראש הלוח ובנו בראש הלוח. כתב לו אלה־בית — ולמדה; אלה־תיו — ולמדה. הלך וישב בינו לבין עצמו ואמר: אל"ף זו למא נכתבה? ב"ת זו למא נכתבה? היה לומר והולך עד שלמד כל התורה כלה.

הלך וישב לפני רבי אליעזר ורבי יהושע. אמר להם: רבותי, פתחו לי טעם משנה. ביון שאמרו לו הלכה אחת, הלך וישב לו בינו לבין עצמו. אמר: דבר זה למא נאמר? חזר ושאלם והעמידם בדברים.

כל אותן השנים עשה רבי עקיבא אצל רבי אליעזר ולא היה יודע בו. כשהשיב לו רבי עקיבא תשובתו הראשונה אמר רבי יהושע לרבי אליעזר: הלא זה הוא אשר מאסת בו — צא נא עתה והלחם בו.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: אמשל לך משל למא הדבר דומה, לסתת שהיה מסתת בהרים. פעם אחת נטל קרדמו בידו והלך וישב על ההר, והיה מכה ממנו צרורות דקים. ראו בני־אדם ואמרו לו: מה אתה עושה? אמר להם: הרי אני עוקר את ההר ומטילו בתוך הירדן. אמרו לו: אי

רך פסל את הקשה — כלו' המים הרכים חצבו ונקבו את האבן הקשה. והעמידם בדברים — שאלם שאלת קשות. ולא היה יודע בו — לא נתן אליו לב. לסתת — לחוצב ומפסל אבנים.

מקבלו וכו'
בהאנן

אתה יכול לעקר את כל הָהָר. הִיָּה מְסַתֶּת וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁהִגִּיעַ
אֶצֶל סֵלַע גָּדוֹל. נִכְנָס תַּחְתָּיו, סָתְרוּ וַעֲקְרוּ וַהֲטִילוּ אֶל הַיַּרְדֵּן.
וַאֲמַר לוֹ: אֵין זֶה מְקוֹמָךְ אֲלֵא זֶה. כִּךְ עָשָׂה לָהֶם רַבִּי עֲקִיבָא
לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

בְּכָל יוֹם וַיּוֹם הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא מְבִיא חֲבִילָה שֶׁל עֲצִים;
חֲצִיָּה — מוֹכֵר וּמִתְפָּרֵן וְחֲצִיָּה — מִתְקַשֵּׁט בָּהּ. עֲמְדוּ עָלָיו
שִׁכְנָיו וַאֲמָרוּ לוֹ: עֲקִיבָא, אֲבֵרְתָנוּ בְּעֵשֶׂן; מְכֹר אוֹתָם לָנוּ
וְטוֹל שֶׁמֶן בְּדַמִּיָּהֶם וְשֹׁנָה לְאוֹר הַנֵּר. אָמַר לָהֶם: הֲרֵבָה
סְפוּקִים אֲנִי מִסִּתְּפֵק בָּהֶם: אֶחָד, שְׂאֲנִי שׁוֹנָה בָּהֶם, וְאֶחָד,
שְׂאֲנִי מִתְחַמֵּם בְּנִגְדָם, וְאֶחָד, שְׂאֲנִי יוֹכֵל לִישׁוֹן עֲלֵיהֶם.

אָמְרוּ: לֹא נִפְטָר רַבִּי עֲקִיבָא מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁהָיוּ לוֹ
שְׁלַחֲנוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב וְעַד שֶׁעָלָה לְמִטָּתוֹ בְּסִלְמוֹת שֶׁל
זָהָב. הִיתָה אִשְׁתּוֹ יוֹצֵאתָ בְּקֶרֶדֶמִין וּבַעִיר שֶׁל־זָהָב. אָמְרוּ לוֹ
תְּלִמִּידָיו: רַבִּי, בִּישְׁתָּנוּ מִמָּה שֶׁעָשִׂיתָ לָּהּ. אָמַר לָהֶם: הֲרֵבָה
צָעַר נֶצְטָעְרָה עָמִי בְּתוֹרָה.

IV. תוֹרָה מִבְּחוּץ.

פַּעַם אַחַת שָׁהָה רַבִּי עֲקִיבָא לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ, בָּא
וַיֵּשֶׁב לוֹ מִבְּחוּץ. נִשְׁאַלָה שְׂאֵלָה. אָמְרוּ: הֲלָכָה מִבְּחוּץ. חוֹרָה

עד שהגיע לכלע גדול — שלא יכול לסתתו ולפררו. נכנס תחתיו — כלו' חטט
וחפר תחתיו ונכנס. כך עשה להם ר"ע וגו' — שלמד מהם מעט מעט עד שגבר
עליהם. חבילה — אנודה. ומהפרנס — ניזון. ומתקשט — מתלבש. אברתנו בעשן —
שהיה שונה לאור קיסמין של עציו בקרדמין ובעיר של זָהָב — מיני תכשיטים
וקרים. בישתנו — בעיני נשותינו, שאין להן תכשיטים כאלה.

אֵין זֶה מְקוֹמָךְ
אֲלֵא זֶה

וְנִשְׁאַלָהּ שְׂאֵלָה. אָמְרוּ: תּוֹרָה מִבְּחוּץ. חֲזָרָה וְנִשְׁאַלָה שְׂאֵלָה.
אָמְרוּ: עֲקִיבָא מִבְּחוּץ. פִּנּוּ לוֹ מְקוֹם, בָּא וַיֵּשֶׁב לוֹ לִפְנֵי
רַגְלָיו שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

V. אוֹצֵר בָּלוּם.

ה רַבִּי עֲקִיבָא — אוֹצֵר בָּלוּם. לָמָּה רַבִּי עֲקִיבָא דּוֹמָה?
לְפֻעֵל שֶׁנִּשְׁטַל קִפְתּוֹ וַיֵּצֵא לְשָׂדֶה. מָצָא חֲטִים—מֵנִיחַ בָּהֶן, מָצָא
שְׁעוּרִים — מֵנִיחַ בָּהֶן, כֶּסֶּמִּין — מֵנִיחַ בָּהֶן, פּוֹלִין — מֵנִיחַ בָּהֶן.
בֵּיוֹן שֶׁנִּכְנָס לְבֵיתוֹ מִבְּרַר חֲטִים בִּפְנֵי עֲצָמָן, שְׁעוּרִים בִּפְנֵי
עֲצָמָן, כֶּסֶּמִּין בִּפְנֵי עֲצָמָן, פּוֹלִין בִּפְנֵי עֲצָמָן, עֲדָשִׁים בִּפְנֵי
עֲצָמָן, כֶּךָ עָשָׂה רַבִּי עֲקִיבָא, וַעֲשֵׂה כָל הַתּוֹרָה מִטְּבַעוֹת מְטֻבָּעוֹת.

VI. רַבִּי עֲקִיבָא בְּאֶבְלוֹ.

ז כְּשֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּנוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא הוֹלָה לֹא בִטֹּל
בֵּית-מִדְרָשׁוֹ, אֲלָא פָקְדוֹ בִּיד שְׁלוּחוֹ. בָּא הָרָאשׁוֹן וְאָמַר לוֹ:
נִטְעָן. אָמַר לָהֶם: שְׁאֵלוּ; עַד שֶׁבָּא הַשָּׁנִי וְאָמַר לוֹ: הַכְּבִיד—
הַחֲזִיקֵם לְתַלְמוּד-תּוֹרָה. בָּא הַשְּׁלִישִׁי וְאָמַר לוֹ: גּוֹסֵם. אָמַר
לָהֶם: שְׁאֵלוּ. בָּא הָרְבִיעִי וְאָמַר לוֹ: הַשְּׁלִים. עָמַד וַחֲלַץ
תַּפְלִיו וְקָרַע בְּגָדָיו וְאָמַר לָהֶם: עַד כָּאן הָיִינוּ חֲזִיקִים בְּתוֹרָה;
מִכָּאן וְאֵילָךְ אָנוּ חֲזִיקִים בְּכְבוֹדוֹ שֶׁל מֵת.

(ה) בָּלוּם—כִּלּוּל וּמַעֲרֹב מִמִּינֵי רַבִּים. מִטְּבַעוֹת מְטֻבָּעוֹת—כִּלּוּלִים וּמִדּוֹת קְבוּעוֹת.
(ז) פָּקְדוֹ—שָׂאֵל לְשִׁלּוּמוֹ. נִטְעָן—חֲלִיו נַעֲשֶׂה קֶשֶׁה עָלָיו. אָמַר לָהֶם—לִקְהֵל. שְׁאֵלוֹ—
בְּתוֹרָה. הַכְּבִיד—חֲלִיו. גּוֹסֵם—נוֹטָה לְמוֹת. הַשְּׁלִים—גּוֹעַ.

נִתְקַבְּצוּ קָהָל גָּדוֹל לְקַבֵּר אֶת בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא
וְהַסְפִּידוּהוּ הַסֵּפֶד גָּדוֹל. בַּשָּׁעַת פְּטִירָתָם עָמַד רַבִּי עֲקִיבָא עַל
סִפְסָל גָּדוֹל וְאָמַר: אַחֲיֵינוּ יִשְׂרָאֵל, שְׁמָעוּ! אֲפִילוּ בְּנֵי חֹתָן —
מִנְחָם אֲנִי, בִּשְׁבִיל כְּבוֹד שְׁעֵשִׂיתֶם. לֹא שְׂאֵנִי חָכָם — יֵשׁ כָּאֵן
חָכְמִים מִמֶּנִּי; לֹא שְׂאֵנִי עֹשִׂיר — יֵשׁ עֹשִׁירִים מִמֶּנִּי; אֲנָשֵׁי דָרוֹם
מִבִּירִים אֶת רַבִּי עֲקִיבָא — אֲנָשֵׁי גָלִיל מֵאֵין מִבִּירִים? הָאֲנָשִׁים
מִבִּירִים אֶת רַבִּי עֲקִיבָא — הַנָּשִׁים וְהַטָּף מֵאֵין מִבִּירִים? אִם
בִּשְׁבִיל עֲקִיבָא בָאתֶם — בָּמָה עֲקִיבָא יֵשׁ בְּשׁוּק! אֶלָּא יוֹדַע אֲנִי
שֶׁלֹּא נִצְטַעְרְתֶּם וּבָאתֶם אֶלָּא לְשֵׁם מִצְוָה וּלְכְבוֹד תּוֹרָה, וְכֵן
אָמַרְתֶּם: "תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ בְּלָבוֹ"; כָּל־שָׂבֵן שֶׁשָּׂכַרְכֶּם כָּפוּל.
מִנְחָם אֲנִי — לָבוּ לְבֵיתְכֶם לְשָׁלוֹם.

VII. עֲנוּתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא.

מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁקָּרָא לוֹ הַחֲזוֹן בְּרַבִּים לְעַמּוּד
וּלְקָרוֹת בַּתּוֹרָה וְלֹא עָמַד. אַחֵר שֶׁנִּפְטְרוּ מִבֵּית־הַכְּנֶסֶת הִתְחִיל
מִפִּיָּם לְתַלְמִידִים, אָמַר לָהֶם: יָבֹא עָלֵי, אִם מְרוּחַ נֶסֶח לֹא
עָמַדְתִּי וְקָרָאתִי בַּתּוֹרָה! אָמְרוּ לוֹ: וְלָמָּה לֹא עָמַד רַבִּי? אָמַר
לָהֶם: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִתְקַנֵּנִי אֶת עֲצָמִי. בֵּינָן שֶׁשָּׁמְעוּ כֵּן הִתְחִילוּ
תִּמְהָיִים עַל מָה שֶׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא.

VIII. תַּפְלָתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא.

כֵּן הָיָה מִנְהֵגוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא: כְּשֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל עִם

אֲפִילוּ בְּנֵי חֹתָן — וּקְבֻרָתוֹ. ז) שֶׁלֹּא הִתְקַנֵּנִי אֶת עֲצָמִי — לֹא עֵינֵי תַחֲלָה
בַּפְּרָשָׁה שֶׁתֵּהָא שְׁנוּרָה בְּפִי.

הצבור היה מקצר ועו לה. מפני טרח צבור; וכשהיה מתפלל
 בינו לבין עצמו — אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת.
 וכל כך למה? מפני כריעות והשתחויות.

IX. נכנס ל"פרדס" ויצא בשלום.

ט

ארבעה נכנסו לפרדס, אלו הם: בן-עזאי ובן-זומא,
 אחר ורבי עקיבא. אמר להם רבי עקיבא: בשאתם מגיעים
 אצל אבני שיש מהור, אל תאמרו: מים, מים! משום שנאמר:
 "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני". בן-עזאי הציץ ומת, ועליו
 הכתוב אומר: "יקר בעיני יי המותה לחסידיו". בן-זומא הציץ
 ונפגע, עליו הכתוב אומר: "דבש מצאת אכל דרך פן תשבוענו
 נהקאתו". אחר קצץ בנטיעות. רבי עקיבא יצא בשלום.

X. תלמידיו של רבי עקיבא.

שנים עשר אלה זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא
 מגבת עד אנטיפרס, וכלם מתו בתויו ובפרק אחד, בין פסח
 לעצרת. מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. והיה העולם שמים עד
 שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ולמד תורה לרבי
 מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן-שמוע.

(ח) היה מקצר ועולה — מלפני התיבה. ט) לפרדס — כנוי למעשה מרכבה וחכמת
 הנסתר. אבני שיש מהור, אל תאמרו מים — כל' שיהיו זהירים שלא לבוא
 לידי טעות. הציץ — נסתכל יותר מדאי בנסתרות. ונפגע — נטרפה רעתו קצת.
 קצץ בנטיעות — כל' כפר בעיקרי האמונה ויצא לתרבות רעה. י) ובפרק —
 ובזמן. לעצרת — לחג השבועות.

אמר להם: ראשונים לא מתו אלא מפני שהיתה עינם צרה בתורה זה לזה—אתם לא תהיו כן. מיד עמדו ומלאו כל ארץ ישראל תורה.

XI. רבי עקיבא נצל מגלי הים.

יא אמר רבן גמליאל: פעם אחת הייתי מהלך בספינה, וראיתי ספינה אחת שנשברה, והייתי מצטער על תלמיד-חכם שבה, ומי הוא? רבי עקיבא. וכשעליתי ביבשה, בא וישב ודן לפני בהלכה. אמרתי לו: בני מי העלך? אמר לי: דף של ספינה נודמן לי, וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי.

XII. הכל לטובה.

יב פעם אחת היה רבי עקיבא מהלך בדרך, היה עמו חמור ותרנגול ונר. הגיע למקום אחד, בקש אכסניא ולא נתנו לו. אמר: כל מה שעושה הקדוש-ברוך-הוא הכל לטובה. הלך ולן בשדה, בא אריה ואכל את החמור; בא חתול ואכל את התרנגול; בא רוח וכבה את הנר. אמר: כל מה שעושה הקדוש-ברוך-הוא הכל לטובה. בו כלילה באו גיסות ושבּו את בני העיר. אמר רבי עקיבא: ולא אמרתי לכם: כל מה שעושה הקדוש-ברוך-הוא הכל לטובה!

XIII. בקור חולה.

י
מַעֲשֵׂה בַת־לִמִּיד אַחֵר מִתְלַמִּידֵי רַבִּי עֲקִיבָא שְׁחָלָה, וְלֹא
נִכְנְסוּ חֲכָמִים לְבַקְרוּ, וְנִכְנַס ר' עֲקִיבָא לְבַקְרוּ; וּבִשְׂבִיל
שְׂכַבְדּוֹ וּרְבִעַן לִפְנֵי חַיָּה. אָמַר לוֹ: רַבִּי הַחַיִּיתָנִי!
יָצָא ר' עֲקִיבָא וְדַרְשׁ: כָּל מִי שְׂאִינוּ מִבְּקָר אֶת הַחֹלָה
כְּאֵלּוֹ שׁוֹפֵךְ דָּמִים.

XIV. פרעון חוב.

י
פַּעַם הִצְרִיכוּ חֲכָמִים מִמּוֹן הָרַבָּה לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ. וְשִׁנְרוּ
אֶת רַבִּי עֲקִיבָא אֶצֶל מִטְרוֹנָה אַחַת וְלוֹהַ מִמֶּנָּה מִמּוֹן גָּדוֹל וְקָבַע
לָהּ זְמַן־פְּרָעוֹן. אָמְרָה לוֹ: מִי יֵהֵא לִי עֶרֶב בְּדָבָר, שֶׁתִּפְרַע לִי
בְּזַמְנִי? אָמַר לָהּ: מִי שֶׁתִּרְצִי. אָמְרָה לוֹ: הַקְדּוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
וְהַיִּם, שֶׁהִיָּה בֵּיתָהּ עַל שִׁפְתֵי הַיָּם. אָמַר לָהּ רַבִּי עֲקִיבָא: יֵהֵא כֵּךְ.
כְּשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן הָלָה רַבִּי עֲקִיבָא וְלֹא הִבִּיא הַמָּמוֹן. יָצָאָה אוֹתָהּ
מִטְרוֹנָה עַל שִׁפְתֵי הַיָּם וְאָמְרָה: רַבּוֹנוֹ־שֶׁל־עוֹלָם, גָּלוּי וַיִּדְוַע
לִפְנֵיךָ שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא חוֹלָה, וְאֵין בְּיָדוֹ לִפְרַע חוֹבִי, רְאֵה שְׂאֵתָהּ
וְהַיִּם עֶרְבִים בְּדָבָר. מִיָּד הִכְנִיס הַקְדּוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא רוּחַ שְׁמוֹת
בְּלִבָּהּ שֶׁל בַּת־קִיסָר וְנִכְנְסָה לְבֵית־גִּנּוּזִי וְנִטְלָה קְרִטְלִית מִלֶּאָה.
אַבְנִים טוֹבוֹת וְדִיגְרֵי זָהָב וְזָרְקָה לְתוֹךְ הַיָּם, וּפְלָטָה הַיָּם עַל פֶּתַח
בֵּיתָהּ שֶׁל אוֹתָהּ מִטְרוֹנָה וְנִטְלָתָה. לְיָמִים גִּתְרָפָא רַבִּי עֲקִיבָא

(יג) שכבד ורבע—נקה את האבק וזרק עליו מים להשכיבו. (יד) פרעון—תשלומין.
מטרונה—גבירה רומית. שתפרע—שתשלם. לבית־גנוזי—לאוצר של המלך.
קרטלית—ארגו.

ובא לו אצל המטרונה ומעוּתיו בידו. אָמַרָה לוֹ: יְהֵא הַפֶּל
שֶׁלָךְ; שְׁחֹרְתִי אֶצֶל הָעָרֵב וְהוּא בָרַע בְּלִי חָזוֹב, וְהִילָךְ מֵהַ
שָׁנָתָן לִי יוֹתֵר. נָתַנָּה לוֹ מִתְּנוּת גְּדוּלוֹת וּפְטָרָתָהּ לְשָׁלוֹם.

XV. רַבִּי עֲקִיבָא וְטוֹרְנוֹסְרוּפּוֹס.

מַעֲשֵׂה בְּטוֹרְנוֹסְרוּפּוֹס שֶׁשָּׁאֵל אֶת רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לוֹ: טו
לָמָּה הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹנֵא אוֹתָנוּ? שָׁכַתְבִּי: "וְאֵת עֲשׂוֹ שְׁנֵאתִי".
אָמַר לוֹ: לְמַחֵר אֲנִי מְשִׁיבָךְ. לְמַחֵר אָמַר לוֹ: רַבִּי עֲקִיבָא, מָה
חִלְמָתָּ זֶה הַלֵּילָה וּמָה רָאִיתָ? אָמַר לוֹ: הַלֵּילָה רָאִיתִי בְּחִלּוּמִי
שְׁנֵי כְּלָבִים, אֶחָד שָׁמוֹ רוּפּוֹס וְאֶחָד שָׁמוֹ רוּפִינָא. מִיָּד בָּעַס, אָמַר לוֹ:
לֹא קָרָאתָ שֵׁם כְּלָבֶיךָ אֲלֵא עַל שְׁמִי וְשֵׁם אִשְׁתִּי—
נִתְחַיֵּבְתָּ הֲרִיגָה לְמַלְכוּת! אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: וּמָה בִּינְךָ
לְבִיגִיָּהֶם? אִתָּה אוֹכֵל וְשׁוֹתָה וְהֵם אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים; אִתָּה פָּרָה
וְרָבָה וְהֵם פָּרִים וְרָבִים; אִתָּה מֵת וְהֵם מֵתִים—וְעַל שֶׁקָּרָאתִי
שְׁמָם בְּשִׁמְךָ בָּעֶסֶת; וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא נוֹטֵה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ,
מִמִּית וּמַחְיֶה, וְאִתָּה נוֹטֵל עֵץ וְקוֹרֵא אוֹתוֹ אֱלֹהִים בְּשִׁמוֹ— לֹא
כָּל-שָׁכֵן שִׁיָּהָא שׁוֹנֵא לָכֶם, הֵנוּ—וְאֵת עֲשׂוֹ שְׁנֵאתִי".

XVI. בְּבֵית-הָאֲסוּרִים.

מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית-הָאֲסוּרִים וְהָיָה טז
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַנֶּרְסִי מְשַׁרְתּוֹ. בְּכָל יוֹם יוֹם הָיוּ מְכַנִּיסִין לוֹ מִים

וְהִילָךְ—הָא לָךְ. טו) מֵהַ חִלְמַת וְגו'—לְגַלְגַל עֲלִיו, כְּלוּ מִצָּאת תְּשׁוּבָה הַלֵּילָה?

בְּמִדָּה. יוֹם אֶחָד מֵצֵאוֹ שׁוֹמֵר בֵּית־הָאֲסוּרִים, אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מָה הַיּוֹם מִי־מִיָּךְ מְרַבִּים? — שָׁמָּה לַחֲתוֹר בֵּית־הָאֲסוּרִים אַתָּה צָרִיךְ? שִׁפְךָ חֲצִים וְהִנִּיחַ חֲצִים. כְּשָׁבָא אָצֵל ר' עֲקִיבָא, אָמַר לוֹ: אִי אַתָּה יוֹדֵעַ, שְׂזַקֵּן אֲנִי וְחַיֵּי תַלְמוּדִים בְּחִיָּיָךְ. סָח לוֹ כָּל אוֹתוֹ הַמְּאוֹרֵעַ. אָמַר לוֹ: תִּן־לִי שְׂאֵמוֹל יָדַי. אָמַר: לְשִׁתּוֹת אֵין מְגִיעִים — לְטוֹל יָדַיִם מְגִיעִים? אָמַר לוֹ: וּמָה אַעֲשֶׂה? מוֹטָב אֲמוֹת מִיתַת עֲצָמֵי וְאֵל אֶעֱבֹר עַל דַּעַת חֲבֵרֵי.

אָמְרוּ: לֹא טַעַם כָּלוּם עַד שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ מִים וְנָטַל יָדָיו. וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים בַּדָּבָר אָמְרוּ: וּמָה בּוֹזְקֵנוֹתוֹ כֵּךְ — בִּילְדוֹתוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה; וּמָה בְּבֵית־הָאֲסוּרִים כֵּךְ — בְּבֵיתוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

XVII. מִיתַתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא.

י" פעם אחת נִזְוָה מַלְכוּת, שֶׁלֹּא יַעֲסֻקוּ יִשְׂרָאֵל בְּתוֹרָה. בָּא פַּפּוֹס בֶּן יְהוּדָה וּמֵצֵאוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיָה מְקַהֵל קְהִלּוֹת בְּרַבִּים וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה. אָמַר לוֹ: עֲקִיבָא, אִי אַתָּה מְתִירָא מִפְּנֵי מַלְכוּת? אָמַר לוֹ: אַתָּה פַּפּוֹס, שְׂאוֹמְרִים עָלֶיךָ חֲכָם אַתָּה. — אִי אַתָּה אֶלָּא טַפֵּשׁ! אֶמְשַׁל לְךָ מִשָּׁל, לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמָה: דְּשׁוֹעַל, שֶׁהָיָה מְהֵלֵךְ עַל שִׁפְתֵי הַנֶּהָר; רָאָה דָּגִים שֶׁהָיוּ רָצִים לִכְאֹן וּלְכָאֵן, אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מָה אַתֶּם בּוֹרְחִים? אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי הַרְשָׁתוֹת וְהַמְכָּמְרוֹת הַבָּאוֹת עָלֵינוּ. אָמַר לָהֶם: רְצוֹנְכֶם שֶׁתַּעֲלוּ לִיבָשָׁה וְנִדְוָר אֲנִי וְאַתֶּם, כְּדֶרֶךְ שֶׁדָּרְוּ אֲבוֹתֵי וְאַבוֹתֵיכֶם? אָמְרוּ

(מז) אִי אַתָּה יוֹדֵעַ... וְחַיֵּי תַלְמוּדִים — וְלָמָּה שֶׁהִיָּת כָּל כֵּךְ? סָח — סֵפֶר. כָּל אוֹתוֹ הַמְּאוֹרֵעַ — שֶׁהִשּׁוּמֵר עֲכָבְהוּ. שְׂאֵמוֹל יָדַי — שְׂאֵרְחֵץ לְסַעוּדָה. אֵין מְגִיעִים — אֵין מַסְפִּיקִים. עַל דַּעַת חֲבֵרֵי — הַחֲכָמִים, שֶׁתִּקְנּוּ נְטִילַת יָדַיִם לְסַעוּדָה.

לו: אתה הוא, שאומרים עליך פקח שבחיות — אי אתה אלא טפש! ומה במקום חיותנו אנו מתיראים, במקום מיתתנו — לא כל-שכן. ואף אנו כך: בזמן שאנו עוסקים בתורה, שכתוב בה: "כי היא חיה וארץ ומיד" — אנו מתיראים, אם אנו פוסקים מדברי תורה — על אחת כמה וכמה.

אמרו: לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לרבי עקיבא וחבשוהו בבית-האסורים, ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו. אמר לו: פפוס! מי הביאך לבא? אמר לו: אשריך, רבי עקיבא, שנתפסת על דברי תורה, אוי לו לפפוס, שנתפס על דברים בטלים!

בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה, זמן קריאת-שמע היה, והיו סורקין את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מתכונן לקבל עליו על מלכות שמים באהבה. אמרו לו תלמידיו: רבנו! עד בא? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה: "ובכל נפשך" — ואפילו הוא נוטל את נשמתך; אמרתי: מתי יבא לידי ואקימוני, ועבשו שבא לידי — לא אקימוני? היה מאריך ב"אחד" עד שיצאה נשמתו ב"אחד". יצאה בת-קול ואמרה: אשריך, רבי עקיבא, שיצאה נשמתך ב"אחד"; אמרו מלאכי-השרת לפני הקדוש-ברוך-הוא: רבנו-של-עולם! זו תורה וזה שברה? "ממתי ידך, יי, ממתי מחלד". אמר להם: "חלקם בחיים". יצאה בת-קול ואמרה לו: אשריך, רבי עקיבא, שאתה מוֹמֵן לחיי העולם-הבא!

(ז) פקח — חכם וערום. מקום חיותנו — במים. מקום מיתתנו — ביבשה. עד כאן — כלומר, בשעת יסורי מות אתה קורא שמע, ממתי ידך — כלומר, ראוי שימות על ידך, ה'. חלקם בחיים — בחיי עולם.

*Lebensdauer,
Welt*

XVIII. קבורתו של רבי עקיבא.

ית

בַּשְּׁהִיָּה רַבִּי עַקִּיבָא חָבוּשׁ בְּבֵית־הָאֲסוּרִים וְהִנֵּיעַ עֶרֶב
 יוֹם־הַכִּפּוּרִים נִפְטָר מִמֶּנּוּ תַלְמִידוֹ וּמִשְׁמֵשׁוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַגִּדְסִי
 וְהֵלֵךְ לְבֵיתוֹ. בָּא אֵלָיו, זְכוּר לְטוֹב, וְעָמַד עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ.
 אָמַר לוֹ: שְׁלוֹם עָלֶיךָ, רַבִּי! אָמַר לוֹ: שְׁלוֹם עָלֶיךָ, רַבִּי וּמוֹרִי!
 אָמַר לוֹ: כָּלוּם אַתָּה צָרִיךְ? אָמַר לוֹ: וּמִי אַתָּה? אָמַר לוֹ:
 כֹּהֵן אֲנִי, וּבָאתִי לֹאמַר לָךְ, שֶׁרַבִּי עַקִּיבָא מֵת בְּבֵית־הָאֲסוּרִים.
 מִי־דִהְיוּ שְׂגִיחָם לְבֵית־הָאֲסוּרִים וּמִצְאוּ פֶתַח שַׁעַר בֵּית־
 הָאֲסוּרִים פָּתוּחַ וְיֵשֶׁר בֵּית־הַסֵּהַר יֵשֶׁן וְכָל הָאֲסוּרִים יֹשְׁנִים.
 הִשְׁכִּיבוּ אֶת רַבִּי עַקִּיבָא עַל הַמִּטָּה וַיֵּצְאוּ. מִי־דִהְיוּ
 זְכוּר לְטוֹב, וְנִטְּלוּ עַל כֶּתֶף. כִּשְׂרָאָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כָּךְ, אָמַר לוֹ
 לֹא־לִיָּהּ: רַבִּי, וְהִלָּא אִמָּשׁ אִמְרַתְּ, שֶׁכֹּהֵן אַתָּה, וְכֹהֵן אֲסוּר לְטַמֵּא
 בְּמֵת? אָמַר לוֹ: דִּיךָ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּגִי חָס וְשְׁלוֹם, שְׂאִין טִמְאָה
 בְּתַלְמִידֵי־חֻכְמִים, וְאַף בְּתַלְמִידֵיהֶם. וְהָיוּ מוֹלִיכִים אוֹתוֹ כָּל
 הַלַּיְלָה, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְאַנְטִיפֶרֶס שֶׁל קוֹצָרִים; כִּי־זֶן שֶׁהִגִּיעוּ לִישָׁם,
 עָלוּ שְׁלֹשׁ מַעְלוֹת וַיִּרְדּוּ שְׁלֹשׁ מַעְלוֹת, וּנְפִתְחָה מַעְרָה לְפָנֵיהֶם,
 וַרְאוּ שָׁם כֶּסֶּא וְסִפְסָל וְשִׁלְחָן וּמִנּוּרָה, וְהִשְׁכִּיבוּ אֶת רַבִּי עַקִּיבָא
 עַל הַמִּטָּה וַיֵּצְאוּ. וְכִי־זֶן שִׁיֵּצְאוּ, נִסְתַּמָּה הַמַּעְרָה וְדָלְקָה הַנֵּר
 בְּמִנּוּרָה, וּכְשֶׁרָאָה אֵלָיו כָּךְ, פָּתַח וְאָמַר: אֲשֶׁר־יִכֶּם, צְדִיקִים,
 וְאֲשֶׁר־יִכֶּם, עַמְּלֵי תוֹרָה, וְאֲשֶׁר־יִכֶּם, יְרֵאֵי־אֱלֹהִים, שְׁנֵנוּז וְטָמוֹן לָכֶם
 וּמִשְׁמַר לָכֶם מְקוֹם בְּגוֹן־עֵדֶן לְעֵת־דִּלְכָּא! צִי־רִידִי רַבִּי עַקִּיבָא
 שְׁנִמְצָא לָךְ מְלוֹן־עֶרֶב בְּשַׁעַת מִיתָתְךָ!

(ית) כלום אתה צריך — לעזרתו.

יב.

עֲשֵׂרָה הַרוּגֵי מַלְכוּת.

I. נַחֲתָמָה הַגּוֹזֶרֶה.

כְּשֶׁגּוֹזֶרֶה מַלְכוּת הַרְשָׁעָה עַל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל לַהֲרֹג, אָמְרוּ לוֹ חֲבֵרָיו לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל כֹּהֵן־גָּדוֹל: עֲלֵה לָרְקִיעַ וְהַקּוֹר אִם נִגְזְרָה הַגּוֹזֶרֶה מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא. עָמַד רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְטָהַר אֶת עַצְמוֹ וְנִתְעַטַּף בְּטָלִית וְתַפְלִין וְהִזְכִּיר שֵׁם־הַמְּפָרֵשׁ. מִיַּד נִשְׁאָו הָרוּחַ וְהִעֲלֵהוּ לָרְקִיעַ. פָּגַע בּוֹ גְּבִרְיָאֵל הַמְּלֹאךְ, אָמַר לוֹ: אַתָּה הוּא, יִשְׁמָעֵאל, שְׁקוּנָךְ מִשְׁתַּבַּח בְּךָ בְּכָל יוֹם, שֵׁישׁ לוֹ עֶבֶד בְּאַרְצָן שְׂדוּמָה לְקַלְסֹתָר פָּנָיו? אָמַר לוֹ: אֲנִי הוּא. אָמַר לוֹ: לָמָּה עָלִיתָ לָכֵאן? אָמַר לוֹ: עָלִיתִי לִידַע אִם נַחֲתָמָה הַגּוֹזֶרֶה מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא. אָמַר לוֹ גְּבִרְיָאֵל: יִשְׁמָעֵאל בְּנִי, חַיִּידִי, כִּךְ שָׁמַעְתִּי מֵאַחֲוֵי הַפְּרָגוֹד: עֲשֵׂרָה חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל נִמְכְּרוּ לַהֲרִיגָה בְּיַד הַמַּלְכוּת הַרְשָׁעָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: לָמָּה? אָמַר לוֹ: עַל מְכִירַת יוֹסֵף; שְׁמוּדַת הַדִּין מְקַטְרֶגֶת בְּכָל יוֹם לִפְנֵי כֶּסֶף הַכְּבוֹד וְאוֹמָרֶת: כָּלוּם כְּתֻבָּתָ בְּתוֹרָתָךְ אַחַת

(א) לְקַלְסֹתָר פָּנָיו — לְצֶלֶם וּמְרֹאֶה. מֵאַחֲוֵי הַפְּרָגוֹד — מֵאַחֲוֵי הִירֵיעָה שֶׁל בֵּית־דִּין שֶׁל מַעֲלָה.

לְבַטְלָהּ. נֹאמְרָתָ: "וְגוֹנֵב אִישׁ וּמָכְרוּ מוֹת יוֹמָת" — וְהָרִי עֲשֶׂרֶת
הַשְּׁבָטִים מָכְרוּ אֶת יוֹסֵף וְעַדִּין לֹא נִפְרְעָתָ מֵהֶם אוֹ מוֹרָעִים;
לְפִיכֵן נִגְזְרָה הַגְּזֵרָה עַל עֲשֶׂרֶת חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר לוֹ רַבִּי
יִשְׁמָעֵאל: עַד עַתָּה לֹא מָצָא הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פְרִיעָה בְּמִכִּירַת
יוֹסֵף אֲלֵא בָנוּ? אָמַר לוֹ נְבִירֵאֵל: חַיִּיךָ, יִשְׁמָעֵאל בְּנִי, מִיּוֹם
שֶׁמָכְרוּ הַשְּׁבָטִים אֶת יוֹסֵף לֹא מָצָא הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְדוֹר
אֶחָד צַדִּיקִים וְחַסִּידִים בְּשְׁבָטִים אֲלֵא אַתֶּם, לְפִיכֵן נִפְרַע מִכֶּם.
כִּיּוֹן שֶׁרָאָה סַמָּאֵל הָרָשָׁע שֶׁבִקֵּשׁ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
לְחַתֵּם אֶת הַגְּזֵרָה שֶׁמַּח שְׂמֵחָה גְדוֹלָה וְהִיא מִתְפָּאֵר וְאוֹמֵר:
נִצַּחְתִּי אֶת מִיכָאֵל הַשָּׁר! מִיד חָרָה אַפּוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
עַל סַמָּאֵל וְקָרָא לְמַטְטְרוֹן וְאָמַר לוֹ: כָּתֹב וְחַתֵּם — גְּפִרִית וְאֵשׁ
עַל רוּמֵי הָרָשָׁע, עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה וְעַל הַבֶּסֶף וְעַל הַזֶּהָב
וְעַל כָּל מָה שֶׁלָּהֶם.

בְּשִׁשְׁמֵעַ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כֵּן — מִיד נִתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ וְהִיא
מְהִלָּךְ בִּרְקִיעַ אֲנָה וְאֲנָה, וְהִיא רוֹאֶה מוֹבַח סְמוּךְ לְכִסֵּא-הַכְּבוֹד.
אָמַר לְנְבִירֵאֵל: מַה-זֶּה? אָמַר לוֹ: מוֹבַח. — וְמָה אַתֶּם מְקַרְיָבִים
עָלָיו בְּכָל יוֹם? אָמַר לוֹ: נִפְשוֹת שֶׁל צַדִּיקִים אֲנוּ מְקַרְיָבִים
עָלָיו. — וְמִי מְקַרְיָב אוֹתָן? אָמַר לוֹ: מִיכָאֵל הַשָּׁר הַגְּדוֹל.

מִיד יָרַד רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לָאָרֶץ, וְהוֹדִיעַ לַחֲבֵרָיו, שֶׁכָּבַר
נִחְתָּמָה הַגְּזֵרָה, וְהָיוּ מִתְאַוְּנִים בִּימֵין עַל שֶׁנִּגְזְרָה עֲלֵיהֶם
זִנְיָה קָשָׁה, וְשִׁמְחִים בְּשִׂמְאֵל עַל שֶׁשְּׁקָלָם הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא כָּנַגַּד הַשְּׁבָטִים.

פְרִיעָה — תְּשׁוּמִין סַמָּאֵל הָרָשָׁע — הַשָּׁטָן, רֹאשׁ לַמַּלְאכֵי חֵבְלָה. מִיכָאֵל הַשָּׁר —
שֶׁל יִשְׂרָאֵל. לַמַּטְטְרוֹן — מַלְאָךְ פָּנִיו שֶׁל הַקֹּדֶשׁ.

II. רבי שמעון ורבי ישמעאל.

תפסו את רבי שמעון בן-גמליאל ורבי ישמעאל כהן גדול להרג. היה רבי שמעון בוכה. אמר לו רבי ישמעאל: אברך! בשתי פסיעות אתה נתן בחיקם של צדיקים — ואתה בוכה! אמר לו: לבי יוצא, שאיני יודע על מה אני נהרג. אמר לו רבי ישמעאל: מימך בא אדם אצלך לדין או לשאלה ועכבתו עד שתהא שותה כוסך ונועל סנדלך או עוטף טליתך והתורה אמרה: "אם ענה תענה" — אחד ענוי מרבה ואחד ענוי מועט. אמר לו: נחמתני, רבי!

היו מתחננים לאספקלטור, זה אמר: אני כהן גדול בן כהן גדול מורעו של אהרן הכהן, הרגני תחלה ואל אראה במיתת חברי; וזה אמר: אני נשיא בן נשיא מורעו של דוד מלך ישראל, הרגני תחלה ואל אראה במיתת חברי. אמר להם: הפילו גורלות. נפל הגורל על רבי שמעון בן-גמליאל. מיד נטל החרב וחתך את ראשו. נטלו רבי ישמעאל והניחו בחיקו והיה בוכה וצועק: פה קדוש, פה נאמן! פה קדוש, פה נאמן! פה שמוציא סנדלכונים ואבנים טובות ומרגליות — מי הטמינה בעפר ומי מלא לשונך עפר ואפר! אי תורה ואי שכרה!..

עד שהוא בוכה נשקפה בתו של הקיסר בעד החלון וראתה יפיו של רבי ישמעאל, שהיה משבעה יפים שהיו בעולם ופניו דומים למלאך יי צבאות. נתמלאה עליו רחמים

(ב) אברך — אדם חשוב. בחיקם של צדיקים — בגן-עדן. אם ענה תענה אותם — סופו של מקרא, "והרגתי אתכם בחרב". אספקלטור — תלין, סנדלכונים — מין אבנים טובות.

Henker

ושלחה לאביה: תן לי בקשה אחת. שלח לה: בתי, כל מה שתאמרי אֵשֶׁה, חוץ מרבי ישמעאל וחבריו. שלחה לו: בבקשה ממך, החיהו. שלח לה: כבר נשבעתי. שלחה לו: אם בן בבקשה ממך, צוה ויפשיטו קרקפלו. כדי להסתכל בו במקום מראה. מיד צוה והפשיטו את קרקפלו. וכיון שהגיע למקום תפלין צעק צעקה גדולה ומרה ונודעו שמים וארץ: צעק צעקה שניה ונודעו כסא הכבוד. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: צדיק כזה שהראית לו כל גנוי עולמות העליונים ורזי תהתונים -- יהרג במיתה משנה כזו? זו תורה וזה שכרה! אמר הקדוש ברוך הוא: מה אעשה לבני? גורה היא ואין מי שיפר. יצאה בת-קול ואמרה: אם אשמע קול אחר אהפך את כל העולם לתהו ובהו! וכששמע רבי ישמעאל כך שתק... אמר לו הקיסר: עדין אתה בוטח באלהיך? אמר לו: הן יקטלני לו איחל". מיד יצאה נשמחו של רבי ישמעאל.

כשגהרגו רבי שמעון ורבי ישמעאל באה השמועה אצל רבי עקיבא. עמד וקרע בגדיו וחגר שק. אמר להם לתלמידיו: התקינו עצמכם לפרענות, שאלו טובה עתידה לבא עלינו בדורנו לא היו מקבלים אותה אלא רבי שמעון ורבי ישמעאל; ועכשו גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שפרענות גדולה עתידה לבא לעולם, ולפיכך נסתלקו אלו מבינינו, לקים מה שנאמר: הצדיק אבד... כי מפני הרעה נאסף הצדיק.

קרקפלו—עור גלגלתו. במקום מראה—ראי, שהיה עור פניו מאיר ומבהיק ביותר. לא היו מקבלים אותה וגו'—שהם מצדיקי הדור וראוים לקבל טובה. כי מפני הרעה—קודם שתבוא, כדי שלא יראה בה.

III. רבי עקיבא בן יוסף.

וְאַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא בֶן־יוֹסֵף, דּוֹרֵשׁ כִּתְרֵי
 אוֹתִיּוֹת וּמַגִּלָּה פָּנִים בַּתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁנַמְסָרָה לְמֹשֶׁה מִסִּינִי.
 וּכְשֶׁהוֹצִיאוּהוּ לְהַרְיגָה בָּא מִכְתָּב לְקִיסָר שֶׁמֶלֶךְ עָרְבֵי מִתְּפַשֵּׁט
 בְּאַרְצוֹ, גָּחֵץ לְלָבֶת וְצוּה לַחֲבֹשׁ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא בְּבֵית־הָאֲסוּרִים
 עַד שִׁישׁוּב מִן הַמִּלְחָמָה. וּכְשֶׁבָּא מִן הַמִּלְחָמָה צוּה לְהוֹצִיאוֹ
 וְסָרְקוּ אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמִסְרָקוֹת שֶׁל בְּרוֹזֶל. וּבְכָל סָרִיקָה וְסָרִיקָה
 שֶׁהָיוּ סוֹרְקִים, הָיָה אוֹמֵר: הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ, כִּי כָל דֶּרְכָיו
 מִשְׁפָּט; אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֹל, צַדִּיק וְיֵשֶׁר הוּא. יֵצֵאָה בַּת־קוֹל
 וְאָמְרָה: אֲשֶׁרִיךְ, רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁהָיִיתָ צַדִּיק וְיֵשֶׁר וְיֵצֵאָה נִשְׁמַתְךָ
 בְּצַדִּיק וְיֵשֶׁר.

וּכְשֶׁנִּהְרַג רַבִּי עֲקִיבָא בָּאָה הַשְּׁמוּעָה אֶצֶל רַבִּי חֲנִינָא
 בֶּן־תִּרְדִּיּוֹן וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן־בָּבָא. עָמְדוּ וְקָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם וְחָגְרוּ
 שָׁקִים וְאָמְרוּ: אַחִינוּ, שְׁמַעוֹנוּ, לֹא נִהְרַג רַבִּי עֲקִיבָא אֶלָּא
 לְמוֹפֶת.

IV. רבי חנינא בן תרדיון.

וְאַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־תִּרְדִּיּוֹן.
 אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן תִּרְדִּיּוֹן, שֶׁהָיָה גָּעִים בְּפָנָיו
 הַקְדוֹשׁ־שֶׁבְרוּךְ־הוּא וּבְגִי־אָדָם וּמַעוֹלָם לֹא עָלְתָה קָלִילַת חֲבֵרוֹ

(ג) בתרי אותיות—התנין שעל האותיות. נחץ—נחפו. למופת—לסימן שחטא הדור
 ותבוא פורענות לעולם.

על שפתו, וכשנזר הקיסר בְּרוֹמִי שלא ללמד תורה — עמד והקהיל קהלות בְּרָבִים וְהָיָה עוֹסֵק וְדוֹרֵשׁ בַּתּוֹרָה.

וכשחלה רבי יוסי בן קסמא הלך רבי חנינא בן-תרדיון אצלו לבקרו. אמר לו: חנינא אחי, אי אתה יודע שאמה זו מן השמים המליכה, שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרנה את חסידיו ואברה את טוביו ועדין היא קימת — ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות בְּרָבִים וספר-תורה מנח לך בחיקך! אמר לו: מן השמים ירחמו. אמר לו: אני אומר לך דברים של טעם — ואתה אומר: מן השמים ירחמו! תמהני אם לא ישרפו אותך ואת ספר-התורה באש. אמר לו: רבי, מה אני לחיי עולם-הבא? אמר לו: כלום מעשה בא לידך? אמר לו: מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתי לעניים. אמר לו: אם בן מחלוקה יהא חלקי ומגורלך יהא גורלי.

אמרו: לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן-קסמא והלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספד גדול. ובחזרתם מצאוהו לרבי-חנינא בן-תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות בְּרָבִים וספר-תורה מנח לו בחיקו. הביאוהו ואמרו לו: מפני מה עסקת בתורה? אמר להם: כְּאִשֶּׁר צוּנִי יי אלהי. מִיַּד נִזְרָו עָלָיו לְשַׂרְפָּה וְעַל אִשְׁתּוֹ לְהַרְיָגָה וְעַל בֵּיתוֹ לְקַלּוֹן.

(ד) כדום מעשה בא לידך — וכי חושש אתה שמא נכשגת באיזה דבר? מעות של פורים וגו' — רבי חנינא בן תרדיון היה גבאי של צדקה ונתחלפו אצלו מעות של פורים למעודת עניים במעות צדקה סתם, ואין משנין מצדקה לצדקה.

הוציאוהו וכרכוהו בספר-תורה והקיפוהו בחבילי-זמורות
והציתו בהן את האור, והביאו ספונים של צמר ושראום במים
והניחום על לבו, כדי שלא תצא נשמתו מהרה. אמרה לו בתו:
אבא, אראך בכך! אמר לה: אלמלי אני נשרפתי לבידי היתה
הדבר קשה לי, עכשו שאני נשרף וספר-תורה עמי — מי
שיבקש עלבונה של תורה הוא יבקש עלבוני. אמרו לו
תלמידיו: רבי, מה אתה רואה? אמר להם: גוילים נשרפים
ואותיות פורחות. — אף אתה פתח פיך ותכנס בך האש. אמר
להם: מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל הוא בעצמו. אמר
לו קוסטנר: רבי, אם אני מרבה עליך בשלהבת ונוטל ספונים
של צמר מעל לבך — אתה מביאני לחיי עולם-הבא? אמר לו:
הן. — השבע לי. — נשבע לו. מיד הרבה עליו בשלהבת ונטל
ספונים של צמר מעל לבו ויצאה נשמתו במהרה. אף הוא
קפץ ונפל לתוך האור. יצאה בת-קול ואמרה: רבי חנינא בן-
תרדיון וקוסטנר מומנים לחיי עולם-הבא.
ועל זה בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בשעה אחת
ויש קונה עולמו בכמה שנים!

V. רבי יהודה בן-בבא.

ו**ה** ואחריו נהרג רבי יהודה בן-בבא.
אמרו עליו על רבי יהודה בן-בבא שלא טעם טעם

ספונץ של צמר — צמר רך שקולט לתוכו הרבה מים. אראך בכך — כלומר, זה
שכרה של תורה! שיבקש עלבונה — ינקום נקמתה. שיטלנה — לנשמה. ואל יחבל
הוא בעצמו — ולא ישלח אדם יד בנפשו. קוסטנר — תליון.

שנה אלא כשנת סוס, משמנה עשרה שנה עד שמונים שנה.
 פעם אחת גזרה מלכות גזרה על ישראל, שכל הסומך
 יהרג וכל הנסמך יהרג ועיר שסומכין בה תחרב, ותחומים
 שסומכין בהם יעקרו. מה עשה רבי יהודה בן-בבא? הלך וישב
 לו בין שני הרים גדולים ובין שתי עירות גדולות ובין שני
 תחומי שבת, בין אושא לשפרעם, וסמך שם חמשה זקנים,
 ואלו הם: רבי מאיר ורבי יהודה ורבי שמעון ורבי יוסי ורבי
 אלעזר בן שמוע. כיון שהקירו אויבים בהם אמר להם: בני,
 רוצו! אמרו לו: רבי, מה תהא עליך? אמר להם: הריני
 מטל לפניכם כאבן שאין לה הפכין.
 אמרו: לא זזו משם עד שנעצו בו שלש מאות לונכיות
 של ברזל ועשאוהו בכברה.

VI. רבי יהודה בן-דמא.

ואחריו הוציאו את רבי יהודה בן-דמא, ואותו היום ערב
 שבועות היה.

אמר לו רבי יהודה לקיסר: חייך, המתן לי מעט עד
 שאקים מצות עצרת ואקדש, כדי לשבח להקדוש-ש-ברוך-הוא
 שנתן לנו את התורה. אמר לו הקיסר: עדין אתה בושח בתורה
 ובאלהים שנתנה? אמר לו: הן. אמר לו: מה שקרה של

(ה) שכל הסומך—חכם שסומך את ידו על תלמידו שהגיע להוראה וקוראו „חכם“,
 ואין חכם ואב-בית-דין מתמנה בלא פמיכה. תחומים—גבולים ומקומות. בין שתי
 עירות וגו'—ולא בעיר אחת שלא יחריבנה המלך. הריני מוטל לפניכם וגו'—
 בלוי זקן אני ואיני יכול לרוץ. לונכיות—חניתות. ו) עצרת—שבועות.

תורתך? אמר לו: עליה אמר דוד, עליו השלום: מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. אמר לו הקיסר: אין שומים בעולם כמותכם, שפוכים שיש עולם אחר. אמר לו: אין שומים בעולם כמותכם, שפוכים באלהים חיים, ואוי לך ואוי לבשתך כשתראה אותנו באור החיים ואתה תרד שאל תחתית.

מיד חרה אפו של הקיסר וצוה לקשרו בשערת ראשו בזנב הסוס ולמשכו בכל רחבה של רומי ואחר-כך צוה נחתכוהו אברים-אברים.

ובא אליהו, זכור לטוב, ולקט את האברים וקברם במערה אחת סמוכה לנהר שיוֹרד לפני רומי. שמעו הרומיים קול נהי ובכי כל שלשים יום בתוך אותה מערה. באו והודיעו לקיסר, אמר: אפילו העולם נהפך לתהו-ובוהו—לא אשקט עד שאמלא רצוני באותם זקנים.

VII. רבי חצפית המתרגמן.

ואחריו הוציאו את רבי חצפית המתרגמן. אמרו עליו על רבי חצפית המתרגמן שהיה בן-מאה ושלשים שנה כשהוציאוהו להריגה והיה יפה-תאר ויפה-מראה, והיה דומה למלאך יי צבאות.

באו והגידו למלך את יפיו ואת שיבתו ואמרו לו: בחייה, אדוני! תרחם על הזקן הזה. אמר הקיסר לרבי חצפית: בן כמה שנים אתה? אמר לו: מאה ושלשים שנה בלא יום אחר, ובקשתי ממך שתמתין לי עד שיתמלא יומי. אמר לו הקיסר:

(ז) המתרגמן—מתרגם ומבאר דברי הדורש לשומעים.

מה־קֶךְ שְׁתַּמּוֹת הַיּוֹם אוֹ לְמַחֵר? אָמַר לוֹ: כִּדֵּי שְׂאֲקִים עוֹד
שְׁתִּי מִצּוֹת. אָמַר לוֹ: מָה מִצּוֹת אַתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת? אָמַר
לוֹ: קְרִיאַת־שִׁמְעַשׁ לְעַרְבֵית וְשַׁחֲרִית, שְׂאֲמִלִּיךְ עָלַי אֶת הַשֵּׁם
הַמְּיֻחָד הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. אָמַר לוֹ הַקִּיסָר: עוֹי־פָּנִים וְעוֹי־פָּנִים!
עַד מָתִי אַתֶּם בּוֹטְחִים בְּאֱלֹהֵיכֶם? הֲרִי זָקֵן הוּא עֲתָה וְאֵין בּוֹ
כַח לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדִי, שְׂאֵלּוּ הֲיָה בּוֹ כַח הֲיָה נֹקֶם נִקְמָתוֹ
וְנִקְמַת עַמּוֹ וְנִקְמַת בֵּיתוֹ, כִּמּוֹ שֶׁעָשָׂה לְפַרְעָה וּלְסִיסְרָא וּלְכָל
מַלְכֵי כְּנָעַן...

כְּשֶׁשָּׁמַע רַבִּי חֲצִפְיִית כֶּךָ בָּכָה בְּכִי גָדוֹל וְקָרַע אֶת
בְּגָדָיו עַל גְּדוּףָּ יְיָ וְעַל חֲרָפָתוֹ וְאָמַר לְקִיסָר: אוֹי לָךְ, קִיסָר!
מָה תַּעֲשֶׂה לַיּוֹם אַחֲרוֹן כְּשִׁיפְקֹד יְיָ עַל רוּמִי וְעַל אֱלֹהֵיכֶם!
אָמַר הַקִּיסָר: עַד מָתִי אֶתְּוַבַּח עִם זֶה? צִוֵּה לְהַרְגוֹ
וּסְקִלוּהוּ וְתָלוּהוּ.

VIII. רַבִּי חֲנִינָא בֶן־חֲכִינָאִי.

וְאַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַבִּי חֲנִינָא בֶן־חֲכִינָאִי.

ח

אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶן־חֲכִינָאִי, שֶׁכָּל יָמָיו הָיָה
יוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית מִן שְׁתֵּים עָשָׂרָה שָׁנָה עַד תְּשַׁעִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים.
וְאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהוֹצִיאוּהוּ לְהַרְיָגָה עַרְב־שַׁבָּת הָיָה. אָמְרוּ לוֹ
תְּלַמִּידָיו: רַבִּי, רְצוֹנְךָ שֶׁתִּטְעַם כָּלוּם קוֹדֶם שֶׁתַּהַרְג. אָמַר לָהֶם:
עַד עֲתָה הִתְעַנֵּיתִי וְעֲתָה אֵינִי יוֹדֵעַ אִיזָה דֶּרֶךְ אֵלֶךְ — וְאַתֶּם
אוֹמְרִים לִי לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת!

הַתְּחִיל בְּקִדּוּשׁ הַיּוֹם „וַיְכַלּוּ" עַד „וַיִּקְרָא ש" — וְלֹא הִנִּיחוּהוּ

לגמר עד שהרגוהו. ויצאה בת-קול ואמרה: אשריך, רבי חנינא
בן-חכניאי, שהיית קדוש ויצאה נשמתך בקדושה.

IX. רבי ישכב הסופר.

ואחריו הוציאו את רבי ישכב הסופר.

בין שהוציאוהו באו תלמידיו ואמרו לו: רבנו, תורה מה
תהא עליה? אמר להם: בני, עתידה תורה שתשתכח מישראל.
לפי שהאמה הרשעה העזה פניה והערימה סוד לאבד מרגליותינו
ממנו; והלואי שהייתי כפרה על הדור, אבל רואה אני שאין
לך רחוב ברומי שאין בו חלל-חרב; שעתידה האמה הרשעה
לשפך דם נקי מישראל. אמרו לו: רבנו, מה תהא עלינו?
אמר להם: החזיקו איש ברעהו ואהבו שלום ומשפט — אולי
יש תקנה.

אמר לו הקיסר: זקן, בן כמה שנים אתה? אמר לו:
היום בן תשעים שנה אני, ועד שלא יצאתי ממעי אמי נגזרה גזרה
מאת הקדוש-ברוך-הוא למסר אותי ואת חברי בידך, ועתיד
הקדוש-ברוך-הוא לתבע דמנו מידך. אמר הקיסר: מהרו
והרגו גם את זה, ואראה כחו ונבוכתו של אלהיו. וצוה עליו
ושרפוהו.

X. רבי אליעזר בן-שמוע.

ואחריו הוציאו את רבי אליעזר בן-שמוע.

אמרו עליו על רבי אליעזר בן-שמוע, שהיה בן מאה

וְחָמֵשׁ שָׁנִים וּמִקְטָנוֹתָיו עַד סוֹף יָמָיו לֹא שָׁמַע אָדָם שֶׁהוֹצִיא
תַּפְלוֹת מִפִּיו וְלֹא הִתְקוּטֵט עִם חֲבֵרָיו בֵּין בְּדַבּוּר בֵּין בְּמַעֲשֵׂה.
וְהָיָה עָנּוּ וְשִׁפְל־רוּחַ, וַיֵּשֶׁב בְּתַעֲנִית שְׁמוֹנִים שָׁנָה. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם
שֶׁנֶּהְרַג יוֹם כְּפָרִים הָיָה. בָּאוּ תַלְמִידָיו לִפְנֵיו וְאָמְרוּ לוֹ: רַבֵּנוּ.
מָה אַתָּה רוֹאֶה? אָמַר לָהֶם: אֲנִי רוֹאֶה אֶת רַבִּי יְהוֹדָה בֶּן-בִּבְיָא.
שְׁנוֹשָׁאִים אֶת מִטָּתוֹ וּמִטָּת רַבִּי עֲקִיבָא בֶן-יִוְסָף סְמוּכָה אֶצְלוֹ
וְהֵם מְתוֹכְחִים בְּדַבַּר הַלָּכָה יַחַד זֶה עִם זֶה. אָמְרוּ לוֹ: וּמִי מְכַרֵּיעַ
בֵּינֵיהֶם? אָמַר לָהֶם: יִשְׁמַעְאֵל כֹּהֵן-גָּדוֹל. אָמְרוּ לוֹ: מִי מִנְּאַח?
אָמַר לָהֶם: רַבִּי עֲקִיבָא. עַל שֶׁטָּרַח בְּכָל כַּחוֹ בַּתּוֹרָה. אָמַר לָהֶם:
בְּנִי! רוֹאֶה אֲנִי עוֹד, שֶׁנִּשְׁמַת כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק מְטַהֵרֵת אֶת עַצְמָהּ
בְּמִי הַשְׁלַח כְּדֵי לִכְנֹס הַיּוֹם בְּטַהֲרָה בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעֲלָה לְשִׁמּוּעַ
דִּרְשַׁת רַבִּי עֲקִיבָא בֶן-יִוְסָף מַעֲנִינּוֹ שֶׁל יוֹם. וְכָל מַלְאָךְ וּמַלְאָךְ
מֵבִיא קַתְרָאוֹת שֶׁל זָהָב לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק לִישִׁב עֲלֵיהֶן בְּטַהֲרָה.
צֹוֶה הַקִּיסָר לְהַרְגוֹ. יֵצֵא בַת-קוֹל וְאָמְרָה: אֲשֶׁרִידִי
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן שִׁמְעוֹן, שֶׁהָיִיתָ טָהוֹר וַיֵּצֵאָה גִשְׁמַתְךָ בְּטַהֲרָה.

XI. "וְנִקִּיתִי דָמָם לֹא נִקִּיתִי".

יא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹי לָהֶן לְאַמּוֹת-הָעוֹלָם, שֶׁאֵין לָהֶן
תִּקְנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "תַּחַת הַנְּחֻשֶׁת אָבִיא זָהָב וְתַחַת הַכֶּרֶם אָבִיא כֶּסֶף
וְתַחַת הָעֵצִים נְחֻשֶׁת וְתַחַת הָאֲבָנִים כֶּרֶם" — תַּחַת רַבִּי עֲקִיבָא
נִחְבְּרִיו מִה מְבִיאִים? וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר: "וְנִקִּיתִי דָמָם לֹא נִקִּיתִי".

